
Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος

Πλούταρχος

1778

IMPENSIS GOTTHELF THEOPHIL GEORGI

INTERNET ARCHIVE ONLINE EDITION

CC Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0

1. Πάντα μὲν, ὦ Κλέα,¹ δεῖ τάγαθὰ τοὺς νοῦν ἔχοντας αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, μάλιστα δὲ τῆς περὶ αὐτῶν ἐπιστήμης, ὅσον ἐφικτόν ἐστιν ἀνθρώποις μετιόντες, εὐχόμεθα τυγχάνειν παρ' αὐτῶν ἐκείνων² · ὥς οὐθὲν ἀνθρώπῳ λαβεῖν μείζον, οὐ χαρίσασθαι θεῷ σεμνότερον³ ἀληθείας. τὰ ἄλλα μὲν γὰρ⁴ ἀνθρώποις ὁ θεὸς, ὧν δέονται, δίδωσιν, οἰκεῖα⁵ κεκτημένος ταῦτα καὶ χρώμενος.⁶ οὐ γὰρ ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ μακάριον τὸ θεῖον, οὐδὲ βρονταῖς καὶ κεραυνοῖς ἰσχυρόν, ἀλλ' ἐπιστήμη καὶ φρονήσῃ, καὶ τοῦτο κάλλιστα πάντων Ὀμηρος, ὧν εἶρηκε,⁷ περὶ θεῶν ἀναφθεγξάμενος ·

Ἦ μὰν ἀμφοτέροισιν ὁμὸν γένος ἦδ' ἵνα πάτρη,
Ἄλλὰ Ζεὺς πρότερος γεγόνει, καὶ πλείονα ἦδει.

σεμνοτέραν ἀπέφηνε τὴν τοῦ Διὸς ἡγεμονίαν ἐπιστήμης καὶ σοφίας,⁸ πρεσβυτέραν οὖσαν. οἶμαι δὲ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἣν ὁ θεὸς εἴληχεν, εὐδαιμον εἶναι τὸ τῇ γνώσει μὴ προαπολιπεῖν τὰ γινόμενα⁹ · τοῦ δὲ γινώσκειν τὰ ὄντα, καὶ φρονεῖν ἀφαιρεθέντος, οὐ βίον, ἀλλὰ χρόνον εἶναι τὴν ἀθανασίαν.

2. διὸ θειότητος ὄρεξις ἐστὶν ἢ τῆς ἀληθείας, μάλιστα δὲ τῆς περὶ θεῶν ἔφεσις, ὥσπερ ἀνάληψιν ἱερῶν τὴν μάθησιν ἔχουσα καὶ τὴν ζήτησιν. ἀγνείας τε πάσης καὶ νεωκορίας ἔργον ὁσιώτερον, οὐχ ἥκιστα δὲ τῇ θεῷ ταύτῃ κεχαρισμένον, ἣν σὺ θεραπεύεις ἐξαιρέτως σοφὴν καὶ φιλόσοφον οὖσαν, ὡς τοῦνομά τε¹⁰ φράζειν ἔοικε παντὸς μᾶλλον αὐτῇ τὸ εἰδέναι καὶ τὴν ἐπιστήμην προσήκουσαν. Ἑλληνικὸν γὰρ ἢ Ἰσὶς ἐστὶ, καὶ ὁ Τυφῶν πολέμιος τῇ θεῷ,¹¹ καὶ δ' ἄγνοια καὶ ἀπάτην τετυφωμένος, καὶ διασπῶν καὶ ἀφανίζων τὸν ἱερὸν λόγον, ὃν ἡ θεὸς συνάγει καὶ συντίθησι, καὶ παραδίδωσι τοῖς τελουμένοις θειώσεως,¹² σώφρονι μὲν ἐνδεδεγώς διαίτη, καὶ βρωμάτων πολλῶν καὶ ἀφροδισίων ἀποχαῖς κωλυούσαις τὸ ἀκόλαστον καὶ φιλήδονον, ἀθρύπτους δὲ καὶ στερβὰς ἐν ἱεροῖς λατρείας ἐθιζούσης ὑπομένειν, ὧν τέλος ἐστὶν ἢ τοῦ πρώτου καὶ κυρίου καὶ νοητοῦ γνῶσις, ὃν ἡ θεὸς παρακαλεῖ ζητεῖν παρ' αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς ὄντα καὶ συνόντα.¹³ τοῦ δ' ἱεροῦ τοῦνομα καὶ σαφῶς ἐπαγγέλλεται καὶ γνῶσιν καὶ εἶδησιν

¹ ὦ Κλέα] Quamuis nomen apud Plutarchum T. 1. Opp. philos. p. 432. ed. H. Stephani etiam occurrat, ubi eidem foeminae libellum de mulierum virtutibus dedicat; videtur tamen cum analogia Graecorum nominum foemininorum haud congruere. Κλεᾶς est nomen masculinum pro Κλέανδρος, unde vocat. Κλεᾶ pro Κλέανδρε. Foemininum ergo nequit esse Κλέα, sed est Κλεαρέτη. quod haud scio an Plutarchus dederit. Reiske.

² ἐκείνης. redit enim ad ἐπιστήμην. Reiske.

³ σεμνότερον ὃν ἀληθείας. Reiske.

⁴ τὰ μὲν γὰρ ἄλλα. Reiske.

⁵ οἰκεῖα κεκτ.] Videtur sensum absurdum gignere, legi autem, δίδωσιν οὐκ οἰκεῖα κεκτημένος. Xylander.

⁶ Salmasius κεκτημένοις et χρωμένοις emendavit. Reiske.

⁷ Comma post εἶρηκε delend. omnium, quae de diis dixit. Reiske.

⁸ Sic distinguo et lego: ἡγεμονίαν, ὑπ' ἐπιστήμης καὶ, σοφίας πρεσβ. Reiske.

⁹ τῶν γινόμενων. Reiske.

¹⁰ f. ἥς τοῦνομά γε φράζειν. Reiske.

¹¹ Distinguo et lego: Τυφῶν, πολέμιος τῇ θεῷ ὢν. significat Typhonis quoque nomen Graecae originis esse. Reiske.

¹² διὰ θειώσεως. per sanctificationem. Reiske.

¹³ καὶ συνόντα videri queat redundare. sed respicit ad uxoris cum marito consuetudinem coniugalem. Reiske.

τοῦ ὄντος. ὀνομάζεται γὰρ Ἱσείον ὡς εἰσόμενον¹⁴ τὸ ὄν, ἂν μετὰ λόγου καὶ ὁσίως εἰς τὰ ἱερά παρέλθωμεν τῆς θεοῦ.

3. ἔτι πολλοὶ μὲν Ἑρμοῦ, πολλοὶ δὲ Προμηθέως ἱστορήκασιν αὐτὴν θυγατέρα · ὦν¹⁵ τὸ μὲν ἕτερον, σοφίας καὶ προνοίας, Ἑρμῆν δὲ γραμματικῆς καὶ μουσικῆς εὐρετὴν νομίζοντες. Διὸ καὶ τῶν Ἑρμοῦπόλει Μουσῶν τὴν προτέραν Ἱσιν ἅμα καὶ δικαιοσύνην καλοῦσι σοφίαν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ δεικνύουσιν¹⁶ τὰ θεῖα τοῖς ἀληθῶς καὶ δικαίως ἱεραφόροις¹⁷ καὶ ἱεροστόλοις προσαγορευομένοις · οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ τὸν ἱερὸν λόγον περὶ θεῶν πάσης καθαρεύοντα δεισιδαιμονίας καὶ περιεργίας ἐν τῇ ψυχῇ φέροντες, ὥσπερ ἐν κίστῃ, καὶ περιστέλλοντες · τὰ μὲν, μέλανα¹⁸ καὶ σκιώδη, τὰ δὲ, φανερά καὶ λαμπρά τῆς περὶ θεῶν ὑποδηλοῦντα¹⁹ οἴησεως, οἷα καὶ περὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν ἀποφαίνεται. διὸ καὶ τὸ κοσμεῖσθαι τούτοις τοὺς ἀποθανόντας Ἱσιακοὺς, σύμβολόν ἐστι τοῦ τε τὸν λόγον εἶναι μετ' αὐτῶν, καὶ τοῦτον ἔχοντας, ἄλλο δὲ μηδέν, ἐκεῖ βαδίζειν. οὕτε γὰρ φιλοσόφους πωγωνοτροφίαι, ὦ Κλέα, καὶ τριβωνοφορίαι ποιοῦσιν οὕτ' Ἱσιακοὺς αἱ λινοστολῖαι καὶ ξύρησις²⁰ · ἀλλὰ Ἱσιακός ἐστιν ὡς ἀληθῶς ὁ τὰ δεικνύμενα καὶ δρώμενα περὶ τοὺς θεοὺς τούτους, ὅταν νόμῳ παραλάβῃ, λόγῳ ζητῶν, καὶ φιλοσοφῶν περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας.

4. ἐπεὶ τοὺς γε πολλοὺς καὶ τὸ κοινότατον τοῦτο καὶ σμικρότατον λέληθεν, ἐφ' ὅτῳ τὰς τρίχας οἱ ἱερεῖς ἀποτίθενται καὶ λινᾶς ἐσθῆτας φοροῦσιν, οἱ μὲν οὐδόλως²¹ φροντίζουσιν εἰδέναι περὶ τούτων · οἱ δὲ τῶν μὲν ἐρίων ὥσπερ τῶν κρεῶν, σεβομένους τὸ πρόβατον ἀπέχεσθαι λέγουσι, ξύρεσθαι δὲ τὰς κεφαλὰς διὰ τὸ πένθος, φορεῖν δὲ τὰ λινὰ διὰ τὴν χροάν, ἣν τὸ λῖνον ἀνθοῦν ἀνίησι τῇ περιεχούσῃ τὸν κόσμον αἰθερίῳ χαροπότῃ προσεοικυῖαν. ἢ δ' ἀληθῆς αἰτία μία πάντων ἐστὶ · καθαροῦ γὰρ (ἣ φησιν ὁ Πλάτων) οὐ θεμιτὸν ἅπτεσθαι μὴ καθαῶ. περίσσωμα δὲ τροφῆς καὶ σκύβαλον οὐδὲν ἄγνόν, οὐδὲ καθαρὸν ἐστίν · ἐκ δὲ περιττωμάτων ἔρια καὶ λάχναι, καὶ τρίχες καὶ ὄνυχες ἀναφύονται καὶ βλαστάνουσι. γελοῖον οὖν ἦν, τὰς μὲν αὐτῶν τρίχας ἐν ταῖς ἀγνεῖαις ἀποτίθεσθαι ξυρωμένους καὶ λειαινομένους πᾶν ὁμαλῶς τὸ σῶμα, τὰς δὲ τῶν θρεμμάτων ἀμπέχεσθαι καὶ φορεῖν. καὶ γὰρ τὸν Ἡσίοδον οἶεσθαι δεῖ, λέγοντα

Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐν δαιτὶ θαλείῃ
Αὔον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ ·

¹⁴ ὡς εἰσόμενον] legi εἰσόμενοι. Voce *ens* utendum fuit, nisi obscuritati debui caliginem addere. *Xylander*. εἰσομένων ipse quoque conieceram, antequam Bentleyum, Baxterum, Marklandum idem sensisse intelligerem. subauditur ἡμῶν. *ac si cognituri essemus*. *Reiske*.

¹⁵ Aut ὦν delendum, aut cum ὡς mutandum, aut deinceps legendum νομίζομεν. *Reiske*.

¹⁶ f. εἴρηται, οὔσαν, καταδεικνύουσιν. *Reiske*.

¹⁷ ἱεραφόροις rectum est. nam in talibus a pari iure locoque est atque o, ut βιβλιαφόρος et βιβλιοφόρος. *Reiske*.

¹⁸ τὰ μὲν μέλανα.] Deest aliquid. Post aliquot versus in τούτους ὅταν νόμῳ si deleatur ὅταν, sensus constabit. *Xylander*. περιστέλλοντες μὲν τὰ μέλανα. *Reiske*.

¹⁹ Nullus dubito, rectum eos vidisse, qui ὑποδηλοῦντες, id est προδηλοῦντες, προφαίνοντες, emendarunt. *ostendentes*. *Reiske*.

²⁰ ξυρήσεις in plurali. *Reiske*.

²¹ f. οἱ μὲν γὰρ οὐδ' ὅλως. *Reiske*.

διδάσκειν, ὅτι δεῖ καθαροὺς τῶν τοιούτων γενομένους ἐορτάζειν, οὐκ ἐν αὐταῖς ταῖς ἱεροῦργίαις χρῆσθαι καθάρσει καὶ ἀφαιρέσει τῶν περιττωμάτων. τὸ δὲ λῖνον φύεται μὲν ἐξ ἀθανάτου τῆς γῆς, καὶ καρπὸν ἐδώδιμον ἀναδίδωσι, λιτὴν δὲ παρέχει καὶ καθαρὰν ἐσθῆτα, καὶ τῷ σκέποντι²² μὴ βαρύνουσιν, εὐάρμοστον δὲ πρὸς πᾶσαν ὥραν· ἥκιστα δὲ φθειροποιὸν, ὡς λέγουσι· περὶ ὧν ἕτερος λόγος.

5. οἱ δὲ ἱερεῖς οὕτω δυσχεραίνουσι τὴν τῶν περιττωμάτων φύσιν, ὥστε μὴ μόνον παραιτεῖσθαι τῶν ὀσπρίων τὰ πολλὰ, καὶ τῶν κρεῶν τὰ μήλεια καὶ ὕεια, πολλὴν ποιοῦντα περίττωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλας τῶν σιτίων ἐν ταῖς ἀγνεῖαις ἀφαιρεῖν· ἄλλας τε πλείονας αἰτίας ἔχοντας, καὶ τὸ ποτικωτέρους καὶ βρωτικωτέρους ποιεῖν ἐπιθίγοντας τὴν ὄρεξιν. τὸ γὰρ (ὡς Ἀρισταγόρας ἔλεγε) διὰ τὸ πηγνυμένοις πολλὰ τῶν μικρῶν ζώων ἐναποθνήσκειν ἀλίσκομενα μὴ καθαροὺς λογίζεσθαι τοὺς ἄλλας, εὐηθὲς ἐστὶ. λέγονται²³ δὲ καὶ τὸν Ἄπιν ἐκ φρέατος ἰδίου ποτίζειν, τοῦ δὲ Νείλου παντάπασιν ἀπείργειν, οὐ μισρὸν ἡγουμένους²⁴ τὸ ὕδωρ διὰ τὸν κροκόδειλον, ὡς ἔνιοι νομίζουσιν· (οὐδὲν γὰρ οὕτω τιμῇ²⁵ Αἰγυπτίοις, ὡς ὁ Νεῖλος) ἀλλὰ πιαίνειν δοκεῖ καὶ μάλιστα πολυσαρκίαν ποιεῖν τὸ Νειλῶν ὕδωρ πινόμενον. οὐ βούλονται δὲ τὸν Ἄπιν οὕτως ἔχειν, οὐδὲ ἑαυτοὺς, ἀλλὰ εὐσταλῇ καὶ κοῦφα ταῖς ψυχαῖς περικεῖσθαι τὰ σώματα, καὶ μὴ πιέζειν, μηδὲ καταθλίβειν ἰσχύοντι τῷ θνητῷ, καὶ βαρύνοντι τὸ θεῖον.

6. οἶνον δὲ οἱ μὲν ἐν Ἡλίου πόλει θεραπεύοντες τὸν θεὸν, οὐκ εἰσφέρουσι τοπαράπαν εἰς τὸ ἱερόν, ὡς οὐ προσήκον ἡμέρας²⁶ πίνειν, τοῦ κυρίου καὶ βασιλέως ἐφορώντος· οἱ δ' ἄλλοι χρῶνται μὲν, ὀλίγῳ δὲ. πολλὰς δ' αἰνους ἀγνεῖας ἔχουσιν, ἐν αἷς φιλοσοφούντες καὶ μανθάνοντες καὶ διδάσκοντες τὰ θεῖα διατελοῦσιν. οἱ δὲ βασιλεῖς καὶ μετρητὸν ἔπινον ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων (ὡς Ἑκαταῖος ἰστόρηκεν) ἱερεῖς ὄντες· ἤρξαντο δὲ πίνειν ἀπὸ Ψαμμητίχου, πρότερον δ' οὐκ ἔπινον οἶνον, οὐδὲ ἔσπενδον, ὡς φίλιον θεοῖς, ἀλλ' ὡς αἷμα τῶν πολεμησάντων ποτὲ τοῖς θεοῖς, ἐξ ὧν οἶονται πεσόντων καὶ τῇ γῇ συμμιγέντων ἀμπέλους γενέσθαι. διὸ καὶ τὸ μεθύειν ἐκφρονας ποιεῖ καὶ παραπλήγας, ἅτε δὴ τῶν προγόνων τοῦ αἵματος ἐμπιπλαμένους. ταῦτα μὲν οὖν Εὐδόξος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς περιόδου λέγεσθαι φησιν οὕτως ὑπὸ τῶν ἱερέων.

7. ἰχθύων δὲ θαλαττίων, πάντες μὲν οὐ πάντων, ἀλλ' ἐνίων ἀπέχονται. καθάπερ ὄξυρυγχίται τῶν ἀπ' ἀγκίστρον. σεβόμενοι γὰρ τὸν ὄξυρυγχον ἰχθύν, δεδίασι, μὴ ποτε τὸ ἀγκίστρον οὐ καθαρὸν ἐστὶν ὄξυρυγχου περιπεσόντος αὐτῷ. Συνηῖται δὲ φάγρου· δοκεῖ γὰρ ἐπιόντι τῷ Νεῖλῳ συνεπιφαίνεσθαι, καὶ τὴν αὕξισιν ἀσμένους φράζειν αὐτάγγελος ὁρώμενος. οἱ δ' ἱερεῖς ἀπέχονται πάντων· πρῶτον δὲ μὴνὸς ἐνάτη τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων ἐκάστου πρὸ τῆς αὐλείου θύρας ὅππῃ ἰχθύν κατεσθίοντος, οἱ ἱερεῖς οὐ γεύονται μὲν, κατακαίουσι δὲ πρὸ τῶν θυρῶν τοὺς ἰχθύς· δύο λόγους ἔχοντες, ὧν τὸν μὲν ἱερόν καὶ περιττὸν αὐθις ἀναλήψομαι, συνάδοντα τοῖς

²²Humanum aliquid hic loci passus est Cl. Marklandus. τῷ σκέποντι idem est, atque ἐν (vel ἄμα) τῷ σκέποντι. *quamvis tegat hominem, non tamen ideo gravat. Reiske.*

²³f. εὐηθὲς ἐστὶ λέγειν. λέγονται. *Reiske.*

²⁴Facio cum Marklando ἡγούμενοι suadente. *Reiske.*

²⁵οὕτω τίμιον, aut οὕτως ἐν τιμῇ. *Reiske.*

²⁶Rectum esse ἡμέρας, et Squirii coniectura nil opus esse sequentia euincunt, et de solis sacerdotibus sermonem hic esse monstrant praemissa; quapropter necesse non est sacerdotum nomen hic iterum inculcari. *Reiske.*

περὶ Ὀσίριδος καὶ Τυφῶνος ὁσίως φιλοσοφούμενοις · ὁ δ' ἐμφανῆς καὶ πρόχειρος, οὐκ ἀναγκαῖον, οὐδὲ περιέργον²⁷ ὄψον ἀποφαίνειν τὸν ἰχθύν, Ὀμήρῳ μαρτυρεῖ, μήτε Φαίακας τοὺς ἄβροβίους, μήτε τοὺς Ἰθακησίους ἀνθρώπους νησιώτας, ἰχθύσι χρωμένους ποιοῦντι, μήτε τοὺς Ὀδυσσεῶς ἐταίρους ἐν πλῶ τοσοῦτῳ καὶ ἐν θαλάττῃ, πρὶν εἰς ἐσχάτην ἐλθεῖν ἀπορίαν. ὅλως δὲ καὶ τὴν θάλατταν ἔκ πυρὸς ἡγοῦνται καὶ²⁸ παρωρισμένην, οὐδὲ μέρος, οὐδὲ στοιχεῖον, ἀλλὰ ἄλλοῖον περίττωμα διεφθορὸς καὶ νοσῶδες.

8. οὐδὲν γὰρ ἄλογον, οὐδὲ μυθῶδες · οὐδὲ ὑπὸ δεισιδαιμονίας (ὥσπερ ἔνιοι νομίζουσιν) ἐγκατεστοιχειοῦτο ἱερουργίαις, ἀλλὰ τὰ μὲν, ἡθικὰς ἔχοντα καὶ χρειώδεις αἰτίας, τὰ δὲ οὐκ ἄμοιρα κομψότητος ἱστορικῆς ἢ φυσικῆς ἐστίν, οἷον τὸ περὶ κρομμύου. τὸ γὰρ ἐμπεσεῖν εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ ἀπολέσθαι τὸν τῆς Ἰσίδος τρόφιμον Δίκτυν τῶν κρομμύων²⁹ ἐπιδρασσόμενον, ἐσχάτως ἀπίθανον · οἱ δὲ ἱερεῖς ἀφοσιοῦνται καὶ δυσχεραίνουσι καὶ τὸ κρόμμυον παραφυλάττοντες, ὅτι τῆς σελήνης φθινοῦσης μόνον, εὐτροφεῖν τοῦτο καὶ τεθῆλῃναι πέφυκεν. ἔστι δὲ πρόσφορον οὔτε ἀγνεύουσιν, οὔτε ἐορτάζουσι, τοῖς μὲν, ὅτι διψῇ, τοῖς δὲ, ὅτι δακρύνει ποιεῖ τοὺς προσφερομένους. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ὕν ἀνίερων ζῶν ἡγοῦνται. ὡς μάλιστα γὰρ ὀχεύεσθαι δοκεῖ τῆς σελήνης φθινοῦσης · καὶ τῶν τὸ γάλα πινόντων ἐξανθεῖ τὰ σώματα λέπραν καὶ ψωρικὰς τραχύτητας. τὸν δὲ λόγον · ὃν θύοντες ἅπαξ ὕν ἐν πανσελήνῳ, κατεσθίοντες ἐπιλέγουσιν, ὡς ὁ Τυφὼν ὕν διώκων πρὸς τὴν πανσέληνον, εὔρε τὴν ξυλίνην σορὸν, ἐν ᾗ τὸ σῶμα τοῦ Ὀσίριδος ἔκειτο, καὶ διέρριψεν, οὐ πάντες ἀποδέχονται παρακουσμάτων³⁰ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ νομίζοντες · ἀλλὰ τρυφὴν γε καὶ πολυτέλειαν καὶ ἡδυπάθειαν οὕτω προβάλλεσθαι τοὺς παλαιούς λέγουσιν, ὥστε καὶ στήλην ἔφασαν ἐν Θήβαις ἐν τῷ ἱερῷ κείσθαι κατάρας ἐγγεγραμμένας ἔχουσαν κατὰ Μείνιος τοῦ βασιλέως, δς πρῶτος Αἰγυπτίους τῆς ἀπλότητος καὶ ἀχρημάτου καὶ λιτῆς ἀπήλλαξε διαίτης. λέγεται δὲ καὶ Τέχνατις, ὁ Βακχόρεως³¹ πατήρ, στρατεύων ἐπ' Ἀραβας, τῆς ἀποσκευῆς βραδυνοῦσης, ἡδῆως τῷ προστυχόντι σιτίῳ χρυσάμενος, εἶτα κοιμηθεὶς βαθὺν ὕπνον ἐπὶ στιβάδος, ἀσπάσασθαι τὴν εὐτέλειαν · ἐκ δὲ τούτου καταρᾶσθαι τῷ Μεινίῳ, καὶ τῶν ἱερέων ἐπαινεσάντων,³² στηλιτεῦσαι τὴν κατάραν.

9. οἱ δὲ βασιλεῖς ἀπεδείκνυντο μὲν ἐκ τῶν ἱερέων ἢ τῶν μαχίμων, τοῦ μὲν δι' ἀνδρίαν, τοῦ δὲ διὰ σοφίαν, γένους ἀξίωμα καὶ τιμὴν ἔχοντος. ὁ δὲ ἐκ μαχίμων ἀποδεδειγμένος, εὐθύς ἐγένετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις³³ ἔχουσιν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ παραδηλοῦσιν αὐτοὶ, πρὸ τῶν ἱερέων τὰς σφίγγας ἐπεικῶς³⁴ ἰστάντες, ὡς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἐχούσης. τὸ δ' ἐν Σάει τῆς Ἀθηνᾶς, (ἣν καὶ Ἰσιν νομίζουσιν) ἔδος ἐπιγραφὴν εἶχε

²⁷ περιέργον] f. περισπούδαστον. Salmasius pro οὐδὲ emendat ἀλλὰ, quo admissio, poterit περιέργον stare. Reiske.

²⁸ Post καὶ videtur ὕδατος excidisse. ex igni et aqua coalitum. παρωρισμένον est eliminatum, παρὰ τοὺς ὅρους ἐκβεβλημένον, extra terminos eiectum. Reiske.

²⁹ Δίκτυν, οὐ κρομμύων] Videtur omnino particula negans esse expungenda, ut reiiciat fabulam absurdam auctor, quae Dictyn cepe captantem in aquam incidisse perhiberet. Xylander.

³⁰ παρακουσμάτων si recte legitur, ἔλλειψις est particulae indefinitae. fortassis παρακουσμάτων. Xylander.

³¹ Βακχόρεως.] aliis βόκχορις scribitur, et ipsi nostro Plutarcho in vita Demetrii. Xylander.

³² ἐπαινεσάντων si bene habet, idem significat, atque συναίνεσάντων, consentientibus. mallet tamen aut hoc, aut ἐπινευσάντων. Reiske.

³³ διαφάσεις idem est, atque διαφάσεις, dimicationes, velut lucis per spissas tenebras. Reiske.

³⁴ ἐπεικῶς] plerumque. Reiske.

τοιαύτην, Ἐγὼ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς, καὶ ὄν, καὶ ἐσόμενον · καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδεὶς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν. ἔτι δὲ τῶν πολλῶν νομιζόντων ἴδιον παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Ἄμουν, (ὁ παράγοντες ἡμεῖς Ἄμμωνα λέγομεν) Μανεθῶς μὲν ὁ Σεβεννίτης τὸ κεκρυμμένον οἶεται καὶ τὴν κρύψιν ὑπὸ ταύτης δηλοῦσθαι τῆς φωνῆς · Ἐκαταῖος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης³⁵ φησὶ τούτῳ καὶ πρὸς ἀλλήλους τῷ ῥήματι χρῆσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, ὅταν τινὰ προσκαλῶνται. προσκλητικὴν γὰρ εἶναι τὴν φωνήν. διὸ τὸν πρῶτον θεὸν τῷ παντὶ τὸν αὐτὸν νομίζουσιν, ὡς ἀφανῆ καὶ κεκρυμμένον ὄντα, προσκαλούμενοι καὶ παρακαλοῦντες ἐμφανῆ γενέσθαι καὶ δῆλον αὐτοῖς Ἄμουν λέγουσιν.

ΙΟ. ἡ μὲν οὖν εὐλάβεια τῆς περὶ τὰ θεῖα σοφίας Αἰγυπτίων, τοσαύτη ἦν. μαρτυροῦσι δὲ³⁶ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ σοφώτατοι, Σόλων, Θαλῆς, Πλάτων, Εὐδοξος, Πυθαγόρας (ὡς δ' ἔνιοι φασὶ, καὶ Λυκούργος) εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενοι, καὶ συγγενόμενοι τοῖς ἱερεῦσιν. Εὐδοξον μὲν οὖν Χονούφεως φησι³⁷ Μεμφίτου διακοῦσαι · Σόλωνα δὲ, Σόγχιτος Σαῖτου · Πυθαγόραν δὲ, Οἰνούφεως Ἡλιουπολίτου. μάλιστα δὲ οὗτος, ὡς ἔοικε, θαυμασθεὶς καὶ θαυμάσας τοὺς ἄνδρας, ἀπειμιμήσατο τὸ συμβολικὸν αὐτῶν καὶ μυστηριώδες, ἀναμίξας αἰνίγματα τὰ δόγματα · τῶν γὰρ καλουμένων γραμμάτων ἱερογλυφικῶν³⁸ οὐθὲν ἀπολείπει τὰ πολλὰ τῶν Πυθαγορικῶν παραγγελμάτων, οἷόν ἐστι τὸ Μὴ ἐσθίειν ἐπὶ δίφρου, μηδ' ἐπὶ χοίνικος καθῆσθαι, μηδὲ φοίνικα φυτεύειν, μηδὲ πῦρ μαχαίρῃ σκαλεῦν ἐν οἰκίᾳ · δοκῶ δ' ἔγωγε καὶ τὸ τὴν μονάδα τοὺς ἄνδρας ὀνομάζειν Ἀπόλλωνα, καὶ δυάδα τὴν Ἄρτεμιν, Ἀθηναίαν δὲ τὴν ἐβδομάδα, Ποσειδῶνα δὲ τὸν πρῶτον κύβον, εἰκέναι τοῖς ἐπὶ ἱερῶν ἰδρυμένοις, καὶ δρωμένοις νῆ Δία³⁹ καὶ γραφομένοις. τὸν γὰρ βασιλέα καὶ κύριον Ὅσιριν ὀφθαλμῷ καὶ σκήπτρῳ γράφουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ τοῦνομα διερμηνεύουσι πολυόφθαλμον, ὡς τὸ μὲν ος, τὸ πολὺ · τοῦ δὲ ἱρι τὸν ὀφθαλμόν Αἰγυπτία γλώττῃ φράζοντες · τὸν δ' οὐρανὸν, ὡς ἀγήρῳ διὰ αἰδιότητα καρδίᾳ θυμὸν ἐσχάρας⁴⁰ ὑποκειμένης. ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνες ἦσαν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες · ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ, καταμύουσα τοῖς ὁμιλοῦσιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὔσαν. τοῖς δὲ μαχίμοις κἀνθαρος ἦν γλυφὴ σφαγίδος · οὐ γάρ ἐστι κἀνθαρος θήλυς, ἀλλὰ πάντες ἄρσενες. τίκτουσι δὲ τὸν γόνον, ὡς σφαιροποιοῦσιν,⁴¹ οὐ τροφῆς μᾶλλον ὕλην, ἢ γενέσεως χώραν, παρασκευάζοντες.

³⁵ Ἀβδηρίτης] *Abdera*, non *Audera*, Ἀβδηρα, non Αὐδηρα, scribendum constat. Antiqui autem literam β sic pingebant, ut literae u non esset absimilis, sicut etiam in pronuntiatione paulatim aberratum fuit. Sed haec alias. Fuisse Hecataeum Abderitam ex Strabone et aliis constat, sicque etiam ab Eusebio citatur lib. προπαρασκ. θ. et alibi. *Xylander*.

³⁶ μαρτυροῦσι δ' αὐτῇ καὶ τῶν — *Reiske*.

³⁷ χονούφεως φησι] *Lego φασι*. alias interciderit auctoris nomen. *Xylander*.

³⁸ καλουμένων ἱερογλυφικῶν γραμμάτων. *Reiske*.

³⁹ f. ἐπὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερῶν ἰδρυμένοις νῆ Δία καὶ γραφομένοις. Nam illud καὶ δρωμένοις est indicatio pravae variae lectionis. *Reiske*.

⁴⁰ καρδία θυμὸν ἐσχάρας] θυμὸν illud vitiosum est. Legendum existimo θυμιατηρίου. ac fieri potest, ut ἐσχάρας huius, aut hoc ἐσχάρας glossema sit, inque textum culpa librarii insertum. Orus Apollo, qui circumfertur, sic scribit: Αἰγυπτῶν γράφοντες, θυμιατήριον καίμενον ζωγραφοῦσι, καὶ ἐπάνω καρδίαν. Atqui constat ex Hermetis Trismegisti Asclepio, quem Apuleius transtulit in Latinum sermonem, fol. Aldino 183. b. Aegyptum coeli fuisse imaginem, ut mirum minime sit corde in foco ardente posito utrumque fuisse repraesentatum. *Xylander*. f. καρδία ἐπὶ θυμῶν, ἐσχάρας ὑποκειμένης. *exprimunt imaginem coeli pingendo corde acervus lignorum superposito, in ara exstructis*. *Reiske*.

⁴¹ τίκτουσι δὲ τὸν γόνον, ὡς σφαιροποιοῦσιν] Haec quoque verba sunt vitiata. Infra res utcunque melius explicatur. neque piget alia adscribere, quae sententiam saltem explanent. Sic ergo saltem explanent. Sic ergo Porphyrius περὶ τῆς τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς apud Eusebium lib. 3. praeparat. Evangelicae: Κανθάρου δὲ

II. ὅταν οὖν, ἃ μυθολογοῦσιν Αἰγύπτιοι περὶ τῶν θεῶν, ἀκούσης, πλάνας καὶ διαμελισμοὺς, καὶ πολλὰ τοιαῦτα μαθήματα,⁴² δεῖ τῶν προειρημένων μνημονεύειν, καὶ μηδὲν οἶσθαι τούτων λέγεσθαι γεγονὸς οὕτω καὶ πεπραγμένον. οὐ γὰρ τὸν κύνα κυρίως Ἑρμῆν λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ ζώου τὸ φυλακτικὸν καὶ τὸ ἄγρυπνον, καὶ τὸ φιλόσοφον, γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ τὸ φίλον καὶ τὸ ἐχθρὸν ὀρίζοντες, ἧ φησιν ὁ Πλάτων, τῷ λογιωτάτῳ τῶν θεῶν κυνικοῦσιν.⁴³ οὐδὲ τὸν ἥλιον ἐκ λωτοῦ νομίζουσι βρέφος ἀνίσχειν νεογιλόν, ἀλλ' οὕτως ἀνατολὴν ἡλίου γράφουσι, τὴν ἐξ ὑγρῶν ἡλίου γινομένην ἄναψιν αἰνιττόμενοι. καὶ γὰρ τὸν ὁμότατον Περσῶν βασιλέα καὶ φοβερώτατον Ὀχον⁴⁴ ἀποκτείναντα πολλοὺς, τέλος δὲ καὶ τὸν Ἄπιν ἀποσφάζαντα καὶ καταδειπνήσαντα μετὰ τῶν φίλων, ἐκάλεσαν μάχαιραν, καὶ καλοῦσι μέχρι νῦν οὕτως ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν βασιλέων, οὐ κυρίως δὴπου τὴν οὐσίαν αὐτοῦ σημαίνοντες, ἀλλὰ τοῦ τρόπου τὴν σκληρότητα καὶ κακίαν ὀργάνῳ φονικῷ παρεικάζοντες. οὕτω δὲ τὰ περὶ θεῶν ἀκούσασα καὶ δεχομένη παρὰ τῶν ἐξηγουμένων τὸν μῦθον ὁσίως καὶ φιλοσόφως, καὶ δρῶσα μὲν αἰεὶ καὶ διαφυλάττουσα τῶν ἱερῶν τὰ νενομισμένα, τοῦ δ' ἀληθῆ δόξαν ἔχειν περὶ θεῶν, μηδὲν οἰομένη μᾶλλον μῆτε θύσειν, μῆτε ποιήσῃ αὐτοῖς κεχαρισμένον, οὐδὲν ἑλαττον ἀποφεύξοιο κακὸν ἀθεότητος δεισιδαιμονίαν.

12. λέγεται δὲ ὁ μῦθος οὗτος⁴⁵ ἐν βραχυτάτοις ὡς ἔνεστι⁴⁶ μάλιστα· τῶν ἀχρήστων σφόδρα καὶ περιττῶν ἀφαιρεθέντων τῆς Ῥέας φασὶ κρύφα τῷ Κρόνῳ συγγενομένης, αἰσθόμενον ἐπαράσασθαι τὸν ἥλιον αὐτῇ μῆτε μηνί, μῆτε ἐνιαυτῷ⁴⁷ τεκεῖν· ἐρώντα δὲ τὸν Ἑρμῆν τῆς θεοῦ συνελθεῖν, εἶτα παίζαντα πέττια πρὸς τὴν σελήνην, καὶ ἀφελόντα τῶν φώτων ἐκάστου τὸ ἐβδομηκοστὸν, ἐκ πάντων ἡμέρας πέντε συνελθεῖν,⁴⁸ καὶ ταῖς ἐξήκοντα καὶ τριακοσίαις ἐπάγειν,⁴⁹ ἃς νῦν ἐπαγομένης Αἰγύπτιοι καλοῦσι, καὶ τῶν θεῶν γενεθλίους ἄγουσι⁵⁰· τῇ μὲν

ἀμαθὴς μὲν βδελυγθεῖη ἂν, ἀγνωμων ὑπάρχον τῶν θείων. Αἰγύπτιοι δὲ ἐσέφθησαν, ὡς εἰκόνα ἡλίου ἐμψυχον. Κάνθαρος γὰρ πᾶς ἄρβρην, καὶ ἀφιεῖς τὸν θορόν ἐν τέλει, καὶ ποιήσας σφαιροειδῆ, τοῖς ὀπισθοῖς ἀνταναφέρει ποσίν, ὡς ἥλιος οὐρανὸν, καὶ περίοδον ἡμερῶν ἐκδέχεται σεληνιακὴν. *Xylander. Congruit cum coniecturis virorum doctorum nostra ad h. l. quae haec erat: τὸν γόνον εἰς κόπρον, ἣν σφαιροποιοῦσιν. Reiske.*

⁴²Pro μαθήματα scribe παθήματα. nam hic quidem plenissime τὰ παθήματα γέγονε μαθήματα. *Xylander. Salmasius quoque παθήματα correxerat. Reiske.*

⁴³κυνικοῦσιν] Monstrum hoc vocabuli vestigia tamen veri retinet, quod est haud dubie προσοικεῖουσιν. Locus Platonis est prope finem libri secundi de Republica. *Xylander.*

⁴⁴Herodotum si sequaris, dicendus erit Plutarchus memoria lapsus fuisse, ut Ochum pro Cambyse nominaret. sed alios auctores, et in his Dinonem, fuit secutus. *Reiske.*

⁴⁵οὕτως Baxteri mihi quoque in mentem venerat. *Reiske.*

⁴⁶ὡς ἔνεστι. *Reiske.*

⁴⁷μῆτε μηνί, μῆτε ἐν αὐτῷ] Locus hic corruptus est, quem ex coniectura puto restitui posse. ea quam sit erudita, iudicent alii, aut potius explodant eam, meliori emendatione ipsi de suo prolata. Sic ergo intelligo: Solem Rheae ex incesto cum Saturno concubitu gravidae imprecatum, ut neque in mense, neque in anno, id est (ut ipse putabat) nunquam pareret. Mercurium tamen astu usum, inter ludendum cum Luna vicisse certas dierum portiones, quibus a Luna persolutis, quinque dies confecerit, quos anno extra ordinem adderet, ita ut puerperium Rheae in eos dilatum, neque in annum, qui erat 360. dierum, neque in menses, qui extra annum nullibi ulli erant, incideret: itaque execrationem solis eluserit. Haec si non pessime coniecici, sic fuisse a Plutarcho scriptum credibile est: Μῆτε μηνί, μῆτε ἐνιαυτῷ τεκεῖν. forte etiam ἐν inserto: μῆτε ἐν μηνί, μῆτε ἐν ἐνιαυτῷ. *Xylander.*

⁴⁸ἡμέρας πέντε συνελθεῖν] Vellem συνελθεῖν, *concinnare, in summam contrahere. Xylander.* Squirrii dubium *Xylandrinae* emendationi certissimae oppositum nullius ponderis est. nullus enim est auctor, in quo συνελθεῖν sensu *contrahendi* non occurrat. *Reiske.*

⁴⁹ἐπάγειν, in Aor. 2. *Reiske.*

⁵⁰Post ἄγουσι videtur λέγοντες excidisse. *Reiske.*

πρώτη τὸν Ὅσιριν γενέσθαι, καὶ φωνὴν αὐτῷ ταχθέντι⁵¹ συνεκπεσεῖν, ὡς ἀπάντων⁵² κύριος εἰς φῶς πρόεισιν. ἔνιοι δὲ Παμύλην τινὰ λέγουσιν ἐν Θήβαις ὑδρευμένην ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς φωνὴν ἀκοῦσαι, διακελευομένην ἀνειπεῖν μετὰ βοῆς, ὅτι μέγας βασιλεὺς εὐεργέτης Ὅσιρις γέγονε· καὶ διὰ τοῦτο θρέψαι τὸν Ὅσιριν, ἐγχειρήσαντος⁵³ αὐτῷ⁵⁴ τοῦ Κρόνου, καὶ τὴν τῶν Παμυλίων ἐορτὴν αὐτῷ τελείσθαι, Φαλληφορίοις ἐοικυῖαν. τῇ δὲ δευτέρᾳ τὸν Ἀρούηριν, ὃν Ἀπόλλωνα, ὃν⁵⁵ καὶ πρεσβύτερον ὦρον ἔνιοι καλοῦσι· τῇ τρίτῃ δὲ Τυφῶνα, μὴ καιρῷ, μηδὲ κατὰ χώραν, ἀλλ' ἀναρρήξαντα πληγῇ διὰ τῆς πλευρᾶς ἐξάλλεσθαι⁵⁶. τετάρτῃ δὲ τὴν Ἴσιν ἐν πανύγροις γενέσθαι, τῇ δὲ πέμπτῃ Νέφθην, ἣν καὶ Τελευτήν καὶ Ἀφροδίτην, ἔνιοι δὲ καὶ Νίκην ὀνομάζουσιν. εἶναι δὲ τὸν μὲν Ὅσιριν ἐξ ἡλίου καὶ τὸν Ἀρούηριν, ἐκ δὲ Ἑρμοῦ τὴν Ἴσιν, ἐκ δὲ τοῦ Κρόνου τὸν Τυφῶνα καὶ τὴν Νέφθην. διὸ καὶ τὴν τρίτην⁵⁷ τῶν ἐπαγομένων, ἀποφράδα νομίζοντες οἱ βασιλεῖς, οὐκ ἐχρημάτιζον, οὐδ' ἐθεράπευον αὐτούς, μέχρι νυκτός. τιμᾶσθαι δὲ τῷ Τυφῶνι⁵⁸ τὴν Νέφθην. Ἴσιν δὲ καὶ Ὅσιριν ἐρώντας ἀλλήλων, καὶ πρηνὴ γενέσθαι κατὰ γαστρὸς ὑπὸ σκότῳ συνεῖναι. ἔνιοι δὲ φασὶ καὶ τὸν Ἀρούηριν οὕτω γεγονέναι, καὶ καλεῖσθαι πρεσβύτερον ὦρον ὑπ' Αἰγυπτίων, Ἀπόλλωνα δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων.

13. βασιλεύοντα δ' Ὅσιριν Αἰγυπτίους μὲν εὐθὺς ἀπόρου βίου⁵⁹ καὶ θηριώδους ἀπαλλάξαι, καρπούς τε δείξαντα, καὶ νόμους θέμενον αὐτοῖς, καὶ θεοὺς δείξαντα⁶⁰ τιμῶν· ὕστερον δὲ γῆν πᾶσαν ἡμερούμενον ἐπελθεῖν, ἐλάχιστα μὲν ὄπλων δεηθέντα, πειθοῖ δὲ τοὺς πλείστους καὶ λόγῳ μετ' ᾧδῆς πάσης καὶ μουσικῆς⁶¹ θελγομένους προσαγόμενον. ὅθεν Ἑλλησι δόξαι Διονύσῳ τὸν αὐτὸν εἶναι· Τυφῶνα δὲ, ἀπόντος μὲν οὐθὲν νεωτερίζειν, διὰ τὸ τὴν Ἴσιν εὖ μάλα φυλάττεσθαι καὶ προσέχειν ἐγκρατῶς ἔχουσιν, ἐπανελθόντι δὲ δόλον μηχανᾶσθαι, συνωμότας ἀνδρας ἐβδομήκοντα καὶ δύο πεπονημένους, καὶ συνεργὸν ἔχοντα βασιλίσσαν ἐξ Αἰθιοπίας παροῦσαν, ἣν ὀνομάζουσιν Ἀσώ· τοῦ δὲ Ὀσίριδος ἐκμετρησάμενον λάθρα τὸ σῶμα, καὶ κατασκευάσαντα πρὸς τὸ μέγεθος λάρνακα καλὴν καὶ κεκοσμημένην περιττῶς, εἰσενεγκεῖν εἰς τὸ συμπόσιον. ἡσθέντων δὲ τῇ ὄψει καὶ θαυμασάντων, ὑποσχέσθαι τὸν Τυφῶνα μετὰ παιδιᾶς, ὃς ἂν ἐγκατακλεισθεὶς ἐξιωθεῖται διδόναι δῶρον αὐτῷ τὴν λάρνακα. πειρωμένων δὲ πάντων καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδεὶς ἐνήρμοσεν, ἐμβάντα τὸν Ὅσιριν κατακλιθῆναι. τοὺς δὲ συνόντας ἐπιδραμόντας ἐπιρρίψαι τὸ πῶμα, καὶ τὰ μὲν γόμοις καταλαβόντας⁶² ἔξωθεν, τῶν δὲ θερμοῦ μολίβδου⁶³ καταχαμαμένων ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐξενεγκεῖν, καὶ μεθεῖναι διὰ τοῦ

⁵¹Salmasius quoque τεχθέντι correxerat. *Reiske*.

⁵²ὡς ὁ πάντων. *Reiske*.

⁵³Salmasius quoque ἐγχειρίσαντος correxerat. *Reiske*.

⁵⁴ἐγχειρίσαντος αὐτῷ] Haec duo αὐτῷ puto in foemininum αὐτῇ mutanda, si quidem Pamyla mulier fuit ὑδρευομένη. *Xylander*.

⁵⁵ὃν secundum delend. v. p. 403. 9. *Reiske*.

⁵⁶ἐξάλλεσθαι in Aor. 2. exsiliisse. *Reiske*.

⁵⁷τὴν τρίτην καὶ τὴν πέμπτην τῶν ἐπαγ. deinde perinde erit, ἀποφράδα, an ἀποφράδας, legas. *Reiske*.

⁵⁸τιμᾶσθαι δὲ τῷ Τυφῶνι] forte γήμασθαι, ut mox ostendam. ἐν πανύγροις ante, intellexi, *Panygra* loci esse nomen. Infra νέφθης per u constanter scribitur: itaque hic quoque sic scripsi. *Xylander*.

⁵⁹βίου etiam Salmasius correxerat pro βίους, quod in Stephanina est. *Reiske*.

⁶⁰θεοὺς καταδείξαντα. Verbum καταδεικνύειν proprium est de illis, qui primi usum alicuius rei et modum eius aut comparandae, aut perficiendae, humano generi monstrarunt, qui primi aliquid instituerunt. *Reiske*.

⁶¹μετ' ᾧδῆς καὶ πάσης μουσικῆς. *Reiske*.

⁶²καὶ τῶν μὲν γόμοις καταλαβόντων. *Salmasius*.

⁶³θερμοῦ μολίβδου tueor. *Reiske*.

Ταναϊτικοῦ στόματος εἰς τὴν θάλασσαν, ὃ διὰ τοῦτο μισητὸν ἐστὶ νῦν,⁶⁴ καὶ κατάπτυστον ὀνομάζειν Αἰγυπτίους. ταῦτα δὲ πραχθῆναι λέγουσιν ἐβδόμη ἐπὶ δέκα μηνὸς Ἀθῦρ, ἐν ᾧ τὸν σκορπίον ὁ ἥλιος διέξεισιν, ὄγδοον ἔτος καὶ εἰκοστὸν ἐκείνου βασιλεύοντος Ὁσίριδος. ἔνιοι δὲ βεβιωκέναι φασὶν αὐτόν, οὐ βεβασιλευκέναι χρόνον τοσοῦτον.

14. πρώτων δὲ τῶν τὸν περὶ Χέννιν⁶⁵ οἰκούντων τόπον πανῶν καὶ σατύρων τὸ πάθος αἰσ-
θομένων, καὶ λόγων⁶⁶ ἐμβαλόντων περὶ τοῦ γεγονότος, τὰς μὲν αἰφνιδίους τῶν ὄχλων τα-
ραχὰς καὶ πτῦσεις ἔτι νῦν διὰ τοῦτο πανικὰς προσαγορεύσθαι· τὴν δ' Ἴσιν αἰσθομένην,
κέιρεσθαι μὲν ἐνταῦθα τῶν πλοκάμων ἓνα καὶ πένθιμον στολὴν ἀναλαβεῖν, ὅπου τῇ πόλει⁶⁷
μέχρι νῦν ὄνομα Κοπτῶ. ἕτεροι δὲ τοῦνομα σημαίνειν οἶοντα στέρησιν· τὸ γὰρ ἀποστρεῖν,
κόπτειν λέγουσι. πλανωμένην δὲ πάντη καὶ ἀποροῦσαν, οὐδένα προσελθεῖν ἀπροσαύδητον,
ἀλλὰ καὶ παιδαρίοις συντυχοῦσαν, ἐρωτᾶν περὶ τῆς λάρνακος. τὰ δ' ἔτυχεν ἑωρακότα, καὶ φρά-
σαι τὸ στόμα, δι' οὗ τὸ ἀγγεῖον οἱ φίλοι τοῦ Τυφῶνος εἰς τὴν θάλασσαν ἔωσαν, ἐκ τούτου τὰ
παιδάρια μαντικὴν δύναμιν ἔχειν οἶεσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ μάλιστα ταῖς τούτων ὀπτεῦε-
σθαι⁶⁸ κληδόσι παιζόντων ἐν ἱεροῖς καὶ φθεγγομένων, ὅτι ἂν τύχῃσι. αἰσθομένην δὲ τῇ ἀδελφῇ
ἐρώντας⁶⁹ συγγεγονέναι δι' ἄγνοιαν, ὡς ἑαυτῇ τὸν Ὁσίριν, καὶ τεκμήριον ἰδοῦσα, τὸν μὲν
λάτινον⁷⁰ στέφανον, ὃν ἐκεῖνος παρὰ τὴν νέφθην⁷¹ κατέλιπε, τὸ παιδίον ζητεῖν. ἐκείνον γὰρ
εὐθὺς τεκοῦσαν⁷² διὰ φόβον τοῦ Τυφῶνος εὐρεθὲν δὲ χαλεπῶς καὶ μόγις κυνῶν ἐπαγόντων
τὴν Ἴσιν, ἐκτραφῆναι⁷³ καὶ γενέσθαι φύλακα καὶ ὁπαδὸν αὐτῆς, Ἀνουβιν προσαγορευθέντα,
καὶ λεγόμενον τοὺς θεοὺς φρουρεῖν, ὥσπερ οἱ κύνες τοὺς ἀνθρώπους.

15. ἐκ δὲ τούτου πυθέσθαι περὶ τῆς λάρνακος, ὡς πρὸς τὴν Βύβλον χώραν⁷⁴ ὑπὸ τῆς θαλάτ-
της ἐκκυμανθεῖσαν αὐτὴν ἐρίκη⁷⁵ τινὶ μαλθακῶς ὁ κλύδων προσέμιξεν. ἢ δ' ἐρίκη⁷⁵ κάλλιστον
ἔρνος ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ μέγιστον ἀναδραμοῦσα περιέπτυξε καὶ περιέφυ καὶ ἀπέκρυψεν ἐντὸς
ἑαυτῆς. θαυμάσας δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ φυτοῦ τὸ μέγεθος καὶ περιτεμῶν τὸν περιέχοντα τὴν σο-

⁶⁴ Aut ἔτι νῦν, aut ἔξ τε νῦν. prius praefero. *Reiske.*

⁶⁵ Χέννιν] Forte Χέμμιν, *Chemmin*, qui locus est Aegypti celebris. Versu 5. ἐκεῖνο pro ἐκείνου omnino legendum fuit. Κοπτῶ a Strabone et aliis Κοπτὸς scribitur. Infra est ἐν Κοπτῶ. *Xylander.*

⁶⁶ λόγον etiam Salmasius correxerat. *Reiske.*

⁶⁷ ὅπου πόλις, ἢ μέχρι νῦν. *Reiske.*

⁶⁸ etiam Salmasius ὀπτεῦεσθαι correxerat. *Reiske.* Vulgo ὀπτεῦεσθαι.

⁶⁹ τῇ ἀδελφῇ οὐκ ἐρώντα — Basileensis recte habet ἐρώντα. atque viri docti etiam iure merito probarunt. Squirius ἐρώση debuisse scribere, non ἐρούση. Post συγγεγονεῖν perinde est, ἀλλὰ addas, an omittas. *Reiske.*

⁷⁰ Salmasius τὸν λῶτινον correxerat. *Reiske.*

⁷¹ παρὰ τῇ Νεφθῶϊ. *Reiske.*

⁷² ἐκθεῖναι restituo ex coniectura, cum invenerim θηεῖνον, [pro quo vocabulo quis dicat? cum neque θηεῖνον, neque ἐκθεῖναι in vulgatis reperiatur] parenthesi iis inclusis, quae par erat. Sensus enim est, Osiridem cum Nephtha, seu Nephthy, sorore, concubuisse, eamque infantem ex eo coitu conceptum statim a partu exposuisse, metu Typhonis. quem eius, ut Isidis Oridem, maritum fuisse, et coniecturam de τιμᾶσθαι, quod nihil sonat, eo loco in γήμασθαι convertendo nostram esse probam, ex hoc loco apparere potuit. *Xylander.*

⁷³ τῇ ζητεῖν. ἐκείνην γὰρ (de Nephthy loquitur) εὐθὺς τεκοῦσαν, διὰ φόβον τοῦ Τυφῶνος ἐκθεῖναι, ὃ εὐρεθὲν χαλεπῶς καὶ μόγις, κυνῶν ἐπαγόντων τὴν Ἴσιν, ἐκτραφῆναι — sic distinguendum et restituendum existimo hunc locum. *Reiske.*

⁷⁴ Βύβλον χώραν servari posse existimo. χώραν additum est, ne lector parum attentus de papyro cogitet. *ad Byblum urbem.* si quid mutandum, praeferrem Βυβλίων χώραν. *Reiske.*

⁷⁵ ἐρίκη εἰς κάλλιστον ἔρνος. et sic quoque Squirius. *Reiske.*

ρὸν οὐχ ὀρωμένην κόλπον,⁷⁶ ἔρεισμα τῆς στέγης ὑπέστησε. ταῦτά τε πνεύματι φασὶ δαιμονίῳ φήμης πυθομένην τὴν Ἴσιν εἰς Βύβλον ἀφικέσθαι, καὶ καθίσασαν ἐπὶ κρήνης ταπεινὴν καὶ δεδακρυμένην, ἄλλω μὲν μηδενὶ προσδιαλέγεσθαι, τῆς δὲ βασιλίδος τὰς θεραπαινίδας ἀσπάζεσθαι καὶ φιλοφρονεῖσθαι, τὴν τε κόμην παραπλέκουσαν αὐτῶν, καὶ τῷ χρωτὶ θαυμαστὴν εὐωδίαν ἐπιπνέουσιν ἀφ' ἑαυτῆς. ἰδούσης δὲ τῆς βασιλίδος⁷⁷ τὰς θεραπαινίδας, ἡμέρον ἐμπεσεῖν τῆς ξένης τῶν τε τριχῶν⁷⁸ τοῦ τε χρωτὸς ἀμβροσίαν πνέοντος · οὕτω δὲ μεταπεμφθεῖσαν καὶ γενομένην συνήθη, ποιήσασθαι τοῦ παιδίου τὴν τίτην · ὄνομα δὲ τῷ μὲν βασιλεῖ Μάλκανδρον εἶναί φασιν · αὐτὴν⁷⁹ δὲ οἱ μὲν Ἀσπάρτην,⁸⁰ οἱ δὲ Σάωσιν, οἱ δὲ Νεμανοῦν⁸¹ (ὅπερ ἂν Ἑλληνες Ἀθηναῖδα) προσεπειν.

16. τρέφειν δὲ τὴν Ἴσιν, ἀντὶ μαστοῦ τὸν δάκτυλον εἰς τὸ στόμα τοῦ παιδίου διδοῦσαν,⁸² νύκτωρ δὲ περικαίειν τὰ θνητὰ τοῦ σώματος. αὐτὴν δὲ γενομένην χελιδόνα τῇ κίονι περιπέτεσθαι καὶ θρηνεῖν, ἄχρις οὗ τὴν βασίλισσαν παραφυλάξασαν καὶ ἐγκραγοῦσαν ὡς εἶδε περικαιόμενον τὸ βρέφος, ἀφελέσθαι τὴν ἀθανάσιαν αὐτοῦ. τὴν δὲ θεὰν φανερὰν γενομένην αἰτήσασθαι τὴν κίονα τῆς στέγης · ὑφελούσαν δὲ ῥᾶστα περικόψαι τὴν ἐρίκην, εἴτα ταύτην μὲν ὀθόνην περικαλύψασαν, καὶ μύρον καταχαεμένην, ἐγχειρίσαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ νῦν ἔτι σέβεσθαι Βυβλίου τὸ ξύλον ἐν ἱερῷ κείμενον Ἰσίδος. τῇ δὲ σορῷ περιπεσεῖν, καὶ κωκύσαι τηλικούτον, ὥστε τῶν παίδων τοῦ βασιλέως τὸν νεώτερον ἐνθανεῖν,⁸³ τὸν δὲ πρεσβύτερον μεθ' ἑαυτῆς ἔχουσιν καὶ τὴν σορὸν εἰς πλοῖον ἐνθεμένην ἀναχθῆναι. τοῦ δὲ Φαίδρου ποταμοῦ πνεῦμα τραχύτερον ἐκτρέψαντος⁸⁴ ὑπὸ τὴν ἔω, θυμωθεῖσαν ἀναξηρᾶναι τὸ ρεῖθρον.

17. ὅπου δὲ πρῶτον ἐρημίας ἔτυχεν, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν γενομένην, ἀνοῖξαι τὴν λάρνακα, καὶ τῷ προσώπῳ τὸ πρόσωπον ἐπιθεῖσαν, ἀσπάσασθαι καὶ δακρύειν. τοῦ δὲ παιδίου σιωπῇ προσελθόντος ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ καταμανθάνοντος, αἰσθομένην μεταστραφῆναι καὶ δεινὸν ὑπὸ ὀργῆς ἐμβλέψαι. τὸ δὲ παιδίον⁸⁵ οὐκ ἀνασχέσθαι τὸ τάρβος, ἀλλὰ ἀποθανεῖν. οἱ δὲ φασιν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὡς εἴρηται τρόπον⁸⁶ ἐκπσεῖν εἰς τὴν θάλασσαν. ἔχει δὲ τιμὰς διὰ τὴν

⁷⁶ κόλπον suspectum. sententia κόρμον, aut κλάδον, aut λόχμην, aut κόμην, flagitat. forte dedit auctor τοὺς περιέχοντας τ. σ. οὐχ ὅρ. κλάδους. Salmasius quoque κόρμον correxerat. *Reiske*.

⁷⁷ ἰδούσης τῆς βασιλίδος potest defendi, et magna copia similium locum afferri. quod si teneatur, debet deinceps αὐτῇ subaudiri. Mollius tamen fluere oratio, si aut ἰδούση δὲ τῇ βασιλίδι, et caetera, ut iacent, aut ἰδοῦσαν δὲ τὴν βασιλίδα τὰς θεραπαινίδας, εἰς ἡμέρον ἐμπεσεῖν.] etiam Salmasius εἰς ἡμέρον correxit. *Reiske*.

⁷⁸ Post τριχῶν deest aliquid, e. c. εὖ διακειμένων, aut κεκοσμημένων, aut ἐντέχνως διαπεπλεγμένων, vel simile quid. *Reiske*.

⁷⁹ αὐτῇ. *Reiske*.

⁸⁰ Salmasius etiam Ἀσπάρτην correxit. *Reiske*.

⁸¹ Post Νεμανοῦν punctum collocandum, et, deletis parentheseos signis, leg. προσείποιεν. *Reiske*.

⁸² f. ἐνδιδούσαν. *Reiske*.

⁸³ ἐνθανεῖν si bene habet, significat ἐν τῷ κωκυτῷ θανεῖν, *interea tum ea eiularet, exspirasse*. mallet tamen ἐκθανεῖν. id certe usitatum in ea re. *Reiske*.

⁸⁴ ἐκτρέψαντος. ex Aldo. est enim rectius, quam ἐκτρέψαντος. Item pro Astarta habet Aspartam vitiose, quod ex Eusebio, Suida, et aliis, nostroque Cedreno liquet, ne quis vocem in libris Regum sacris depravatam putet. Est enim Astarta Venus. *Xylander*. Non placet vulgata, neque Stephanina. forte dedit auctor ἐκστρέψαντος, aut ἐκρίψαντος. prius si dedit, possit videri ad ventum ex imo fundo fluvii extus eversum, tanquam si pars vestis interior extra vertitur, respexisse. *Reiske*.

⁸⁵ Posset παιδίον absque damno orationis abesse, et abesset cum elegantia. *Reiske*.

⁸⁶ ὡς εἴρηται τρόπον] Aut ὅν pro ὡς, aut πρότερον pro τρόπον, legendum. Sed quod postea sequitur διάλεκτον, etc. παρείη, ac plura alia, vitio suo nostram coniecturam superant. *Xylander*. Ante, aut post εἴρηται

θεόν · ὃν γὰρ ᾄδουσιν Αἰγύπτιοι παρὰ τὰ συμπόσια Μανέρωτα, τοῦτον εἶναι. τινὲς δὲ τὸν μὲν παῖδα καλεῖσθαι Παλαιστινὸν, ἢ Πηλούσιον, καὶ τὴν πόλιν ἐπώνυμον ἀπ' ⁸⁷ αὐτοῦ γενέσθαι, κτισθεῖσαν ὑπὸ τῆς θεοῦ · τὸν δ' ἄδόμενον Μανέρωτα, πρῶτον εὑρεῖν μουσικὴν ἱστοροῦσιν. ἔνιοι δὲ φασιν, ὄνομα μὲν οὐδενὸς εἶναι, διάλεκτον ⁸⁸ δὲ πίνουσιν ἀνθρώποις καὶ θαλειάζουσι πρέπουσαν, αἴσιμα ⁸⁹ τὰ τοιαῦτα παρεῖη. τούτῳ γὰρ τῷ Μανέρωτι φραζόμενον ⁹⁰ ἀναφωνεῖν ἐκάστοτε τοὺς Αἰγυπτίους, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸ δεικνύμενον αὐτοῖς εἰδῶλον ἀνθρώπου τεθνηκότος ἐν κιβωτίῳ περιφερόμενον, οὐκ ἔστιν ὑπόμνημα τοῦ περὶ Ὀσίριδος ⁹¹ πάθους, ἢ τινες ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' οἰομένους ⁹² παρακαλεῖν αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς παροῦσι καὶ ἀπολαύειν, ὡς πάντας αὐτίκα μάλα τοιούτους ἐσομένους, οὗ χάριν ⁹³ ἐπὶ κῶμον ἐπεισάγουσι.

18. τῆς δὲ Ἰσιδος πρὸς τὸν υἱὸν ὦρον ἐν Βούτῳ τρεφόμενον πορευθείσης, τὸ δ' ἀγγεῖον ἐκποδῶν ἀποθεμένης, Τυφῶνα κυνηγετοῦντα νύκτωρ πρὸς τὴν σελήνην ἐντυχεῖν αὐτῷ, καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντα διελεῖν εἰς τεσσαρεσκαίδεκα μέρη, καὶ διαρρίψαι · τὴν δ' Ἰσιν πυθομένην ἀναζητεῖν ἐν βάριδι παπυρίνῃ, τὰ δὲ ἔλη διεκπλέουσιν. ὅθεν οὐκ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἐν παπυρίνοις σκάφεσι πλέοντας ὑπὸ τῶν κροκοδείλων, ἢ φοβουμένων, ἢ σεβομένων διὰ ⁹⁴ τὴν θεόν. ἐκ τούτου δὲ καὶ πολλοὺς τάφους Ὀσίριδος ἐν Αἰγύπτῳ λέγεσθαι διὰ τὸ προστυγχάνουσιν ἐκάστῳ μέρει ταφὰς ποιεῖν. οἱ δὲ οὐ φασιν · ἀλλὰ εἰδῶλα ποιουμένην διδόναι ⁹⁵ καθ' ἐκάστην πόλιν, ὡς τὸ σῶμα διδοῦσαν · ὅπως παρὰ πλείοσιν ἔχη τιμὰς · καὶ ὁ Τυφῶν ἐπικρατήσῃ, τοῦ ὦρου τὸν ἀληθινὸν τάφον ζητῶν, πολλῶν λεγομένων καὶ δεικνυμένων ἀπαγορεύσῃ. μόνον δὲ τῶν μερῶν τοῦ Ὀσίριδος τὴν Ἰσιν οὐχ εὑρεῖν τὸ αἰδοῖον · εὐθύς γὰρ εἰς τὸν ποταμὸν ῥιφῆναι, καὶ γεύσασθαι τὸν τε λεπιδωτὸν αὐτοῦ καὶ τὸν φάγρον καὶ τὸν ὀξύρυγχον, ὡς ⁹⁶ οὕς μάλιστα τῶν ἰχθύων ἀφοσιοῦσθαι. τὴν δ' Ἰσιν ἀντ' ἐκείνου μίμημα ποιησαμένην καθιερώσαι τὸν φαλλόν, ᾧ καὶ νῦν ἐορτάζειν τοὺς Αἰγυπτίους.

19. ἔπειτα τῷ ὦρῳ τὸν Ὀσίριν ἐξ ᾄδου παραγενόμενον διαπομένειν ⁹⁷ ἐπὶ τὴν μάχην καὶ ἀσκεῖν. εἶτα διερωτῆσαι, τί κάλλιστον ἡγεῖται. τοῦ δὲ φήσαντος τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ τιμωρεῖν κακῶς παθοῦσιν, δεύτερον ἐρέσθαι, τί χρησιμώτερον οἶται ζῶον εἰς μάχην ἐξιῶσι. τοῦ δ' ὦρου ἵππον εἰπόντος, ἐπιθαυμάσαι καὶ διαπορῆσαι, πῶς οὐ λέοντα μᾶλλον, ἀλλ' ἵππον. εἰπεῖν οὖν τὸν ὦρον, ὡς λέων μὲν ὠφέλιμον ἐπιδεομένῳ βοηθείας, ἵππος δὲ φεύγοντα δια-

videtur πρότερον, aut ἐν τοῖς ἄνω excidisse. *Reiske.*

⁸⁷ ἀπὸ adesse, abesse pari iure potest. *Reiske.*

⁸⁸ διάλεκτον] *formulam.* significatione rara, ideoque suspecta est ea lectio. sententia flagitat ὥδην. *Reiske.*

⁸⁹ Non puto, ipsa illa verba formulam constituisse, sed ea Plutarchi esse, et legi oportere ὅπως αἴσιμα — Formula cantici ipsa videtur Μάνερως, Μάνερως fuisse, aut Μανέρωτι. *Reiske.*

⁹⁰ f. τοῦτο γὰρ τὸ Μανέρωτι εὐφραϊνομένους ἀναφωνεῖν. Salmasius τοῦτο μὲν γὰρ τῷ M. correxit. *Reiske.*

⁹¹ Non ausim περὶ Ὀσίριν urgere, quamvis ita sit usitatus. *Reiske.*

⁹² οἰόμενοι. sed *existimantes, se oportere adhortari convivās.* in παρακαλεῖν subauditur δεῖν. Nominatius ille οἰόμενοι cohaeret cum ἐπεισάγουσι v. 7. *Reiske.*

⁹³ f. ἐσομένους, τοῦ ἱλαροῦ χάριν, *laetitiae gratia.* *Reiske.*

⁹⁴ διὰ] f. δη, aut δηθεν. *Reiske.*

⁹⁵ Coniecera quoque διαδοῦναι, ut Marklandus. *Reiske.*

⁹⁶ Si ὡς prorsus perire nolis, possis legere οὕς ὡς μάλιστα — illud ὡς ibi idem est, atque ὅτι, et Latinorum *quam. quam maxime.* sed ἀφοσιοῦνται necesse est. Salmasius ὡς οἱ μάλιστα correxit. *Reiske.*

⁹⁷ διαρρύνειν correxit Salmasius. *Reiske.*

σπάσαι καὶ καταναλῶσαι τὸν πολέμιον.⁹⁸ ἀκούσαντα οὖν ἡσθῆναι τὸν Ὅσιριν, ὡς ἱκανῶς παρασκευασαμένου τοῦ Ὄρου. λέγεται δὲ, ὅτι πολλῶν μετατιθεμένων αἰὲ πρὸς τὸν Ὄρον, καὶ ἡ παλλακὴ τοῦ Τυφῶνος ἀφίκετο Θούρις. ὅφισ δὲ τις ἐπιδιώκων αὐτὴν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὄρον κατεκόπη, καὶ νῦν διὰ τοῦτο σχοινίον τι προσβαλόντες εἰς μέσον κατακόπτουσι. τὴν μὲν οὖν μάχην ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας γενέσθαι καὶ κρατῆσαι τὸν Ὄρον, τὸν Τυφῶνα δὲ τὴν Ἰσιν δεδεμένον παραλαβοῦσαν, οὐκ ἀνελεῖν, ἀλλὰ καὶ λῦσαι καὶ μεθεῖναι · τὸν δὲ Ὄρον οὐ μετρίως ἐνεγκεῖν, ἀλλ' ἐπιβαλόντα τῇ μητρὶ τὰς χεῖρας ἀποσπάσαι τῆς κεφαλῆς τὸ βασίλειον⁹⁹ · Ἑρμῆν δὲ περιθεῖναι βούκρανον αὐτῇ κράνος. τοῦ δὲ Τυφῶνος δίκην τῷ Ὄρῳ νοθείας λαχόντος, βοηθήσαντος δὲ¹⁰⁰ τοῦ Ἑρμοῦ, καὶ¹⁰¹ τὸν Ὄρον ὑπὸ τῶν θεῶν γνήσιον κριθῆναι, τὸν δὲ Τυφῶνα δυσὶν ἄλλαις μάχαις καταπολεμωθῆναι. τὴν δ' Ἰσιν μετὰ τὴν τελευταίαν ἐξ Ὀσιρίδος¹⁰² συγγενομένου, τεκεῖν ἡλιτόμηνον καὶ ἀσθενῆ τοῖς κάτωθεν γυίοις τὸν Ἀρποκράτην.¹⁰³

20. ταῦτα σχεδὸν ἐστὶ τοῦ μύθου τὰ κεφάλαια, τῶν δυσφημοτάτων ἐξαιρεθέντων · οἷόν ἐστι τὸ περὶ τὸν Ὄρον¹⁰⁴ διαμελισμὸν καὶ τὸν Ἰσίδος ἀποκεφαλισμόν. ὅτι μὲν οὖν εἰ ταῦτα περὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως, καθ' ἣν μάλιστα νοεῖται τὸ θεῖον, ὡς ἀληθῶς πραχθέντα καὶ συμπεσόντα δοξάζουσι καὶ λέγουσιν, ἀποπτύσαι δεῖ καὶ καθήρασθαι τὸ¹⁰⁵ στόμα κατ' Αἰσχύλον, οὐδὲν δεῖ λέγειν πρὸς σε. καὶ γὰρ αὐτῇ¹⁰⁶ δυσκολαίνεις τοῖς οὕτω παρανόμοις καὶ βαρβάρους δόξας περὶ θεῶν ἔχουσιν · ὅτι δ' οὐκ ἔοικε ταῦτα κομιδῇ μυθεύμασιν ἀραιαῖς καὶ διακένους πλάσμασιν, οἷα ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, καθάπερ οἱ ἀράχνη, γεννῶντες ἀφ' ἑαυτῶν

⁹⁸f. βοηθείας, διασπάσαι καὶ καταναλῶσαι τὸν πόλεμον, ἵππος δὲ φεύγοντα καταλαβεῖν. ἀκούσαντα οὖν — *Reiske*.

⁹⁹βασίλειον] *coronam*. v. du Cange Glossar. Gr. v. βασίλειον et Lat. v. *Regnum*, et Wesseling ad Diodor. Sic. T. I. p. 57, 31. Horapollo I, 2. παντὶ θηλυκῷ ζωδίῳ οἱ Αἰγύπτιοι γυῖα ὥσπερ βασίλειον ἐπιτιθέασιν. *omni figurae foeminae vulturem Aegyptii velut coronam in caput imponunt*. quem locum non recte interpp. ceperunt. *Reiske*.

¹⁰⁰δὲ delend. *Reiske*.

¹⁰¹καὶ pariter. *Reiske*.

¹⁰²Ἰσιν ἐξ Ὀσιρίδος μετὰ τὴν τελευταίαν συγγενομένου. *Reiske*.

¹⁰³Ἀρποκράτην] Scribendum esse Harpocratem adspirate, constat plurimorum scriptorum testimoniis, quae cum in commentario Giraldiano de diis gentium accuratissimo iuxta atque utilissimo congesta sint: et absque eo sint, res ipsa hoc commonstrare videatur, infraque recte sit scriptum: hoc tamen obiter annotandum duxi, sicut haec vox perperam leni initio, ita ἡλιτόμηνον et iam in Aldino aspero male scriptum esse. Giraldus Helitomenum quendam, Harpocratis fratrem, commentus est errore (quod non exprobandi, sed me longe inferiorem excusandi, ubi talia admisi, gratia relatum intelligi volo) in tantum virum, quem cadere posse nunquam, nisi exemplo doctus, crederem. Politianus epigramma Lucilii in malum mendicum, ubi Amphicrates pro Harpocrate legitur, et exstat etiamnum vox prava, li. 2. *ἀνθολογ.* recte hinc emendavit, quod ab eo non expressum, fideliter annotavit Brodaeus: idem Politianus ἡλιτόμηνον apposite vertit, *praemature partu natum*. Miscel. 83. Nos quoque pueri istorum omnium nescii, tamen haud inepte eam vocem in Thryphiodoro nostro convertimus. 544. Nec dum perfectam prolem: *ἔτυμον* secuti, quod apud Eustat. multo post tempore offendimus in Iliad. τ. Est enim ἡλιτόμηνος, ὅστις ἤλιτε, id est, ἀπέτυχε καὶ ἤμαρτε τῶν συνήθων τοῦ τοκετὸς ἐννέα μηνῶν. Sed haec in re plana abunde. Sequitur post haec verba hyperbaton mirificum, et quod distingui, ita ut fieret perspicuum, diffidebam posse. *Xylander*.

¹⁰⁴Ὄρου] imo vero Ὀσιρίδος. *Reiske*.

¹⁰⁵τὸ delend. *Reiske*.

¹⁰⁶Nescio, quid sibi voluerit Squirius cum sua scriptione αὐτῇ, et cum notula sua: *Olim αὐτῇ male exstabat*. imo vero id rectum erat et servari debebat. *Reiske*.

ἀπάρχας ἀνυποθέτους ὑφαίνουσι καὶ ἀποτείνουν, ἀλλ' ἔχειν τινὰς ἀπορίας¹⁰⁷ καὶ παθῶν διηγήσεις αὐτῇ.¹⁰⁸ καὶ καθάπερ οἱ μαθηματικοὶ τὴν Ἴριν ἐμφασιν εἶναι τοῦ ἡλίου λέγουσι ποικιλομένην τῇ πρὸς τὸ νέφος ἀναχωρήσει¹⁰⁹ τῆς ὄψεως, οὕτως ὁ μῦθος ἐνταῦθα λόγου τινὸς ἐμφασίς ἐστιν ἀνακλῶντος ἐπ' ἄλλα τὴν διάνοιαν, ὡς ὑποδηλοῦσιν αἶ τε θυσίαι τὸ πένθιμον ἔχουσαι καὶ σκυθρωπὸν ἐμφαινόμενον, αἶ τε τῶν ναῶν διαθέσεις, πῇ μὲν ἀνειμένον εἰς πτερὰ καὶ δρόμους ὑπαιθρίους καὶ καθαρούς, πῇ δὲ κρυπτὰ καὶ σκότια κατὰ γῆς ἐχόντων στολιστήρια Θηβαίοις ἐοικότα¹¹⁰ καὶ σηκοῖς · οὐχ ἥκιστα δὲ ἡ τῶν Ὀσιρείων¹¹¹ δόξα, πολλαχοῦ¹¹² κεῖσθαι λεγομένου τοῦ σώματος. Ἐβυδὸν ἴσως, ἥ¹¹³ Μέμφιν, ὀνομάζεσθαι πολίχνην λέγουσιν, ὡς μόνην τὸ ἀληθινὸν ἔχουσιν, ἐν τε Ἀβύδῳ τοὺς εὐδαίμονας τῶν Αἰγυπτίων καὶ δυνατοὺς μάλιστὰ θάπτεσθαι φιλοτιμουμένους¹¹⁴ ὁμοτάφους εἶναι τοῦ σώματος Ὀσίριδος. ἐν δὲ Μέμφει τρέφεσθαι τὸν Ἄπιν, εἰδῶλον ὄντα τῆς ἐκείνου ψυχῆς, ὅπου καὶ τὸ σῶμα κεῖσθαι. καὶ τὴν μὲν πόλιν οἱ μὲν Ὀρμον ἀγαθῶν ἐρμηνεύουσιν, οἱ δ'¹¹⁵ ὡς τάφον Ὀσίριδος. τὴν δὲ πρὸς πύλαις Νισιτιάνην¹¹⁶ ἄλλως μὲν ἄβατον ἅπασιν καὶ ἀπροσπέλαστον εἶναι, καὶ μὴδ' ὄρνιθας ἐπ' αὐτὴν καρτερεῖν,¹¹⁷ μὴδὲ ἰχθύς προσπελάζειν, ἐνὶ δὲ καιρῷ τοὺς ἱερεῖς διαβαίνοντας ἐναγίζειν καὶ καταστέφειν τὸ σῆμα μηθίδης φυτῷ περισκιάζομενον, ὑπεραίροντι πάσης ἐλαίας μέγεθος.

21. Εὐδοξος δὲ, πολλῶν τάφων ἐν Αἰγύπτῳ λεγομένων, ἐν Βουσίριδι τὸ σῶμα κεῖσθαι. καὶ γὰρ πατρίδα ταύτην γεγονέναι τοῦ Ὀσίριδος. οὐκέτι μέντοι λόγου δεῖσθαι τὴν Ταφόσιν· αὐτὸ γὰρ φράζειν τοῦνομα ταφὴν Ὀσίριδος. αἰνῶν δὲ τομὴν ξύλου καὶ σχίσιν λίνου, καὶ χοὰς χεομένας, διὰ τὸ πολλὰ τῶν μυστικῶν ἀναμεμίχθαι τούτοις. οὐ μόνον δὲ τούτων οἱ ἱερεῖς λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, ὅσοι μὴ ἀγέννητοι, μὴδ' ἄφθαρτοι, τὰ μὲν σώματα παρ' αὐτοῖς κεῖσθαι καμόντα καὶ θεραπεύεσθαι, τὰς δὲ ψυχὰς ἐν οὐρανῷ λάμπειν ἄστροι, καὶ καλεῖσθαι κύνα μὲν τὴν Ἰσιδος ὑφ' Ἑλλήνων, ὑπ' Αἰγυπτίων δὲ Σῶθιν, Ὀρίωνα δὲ τὸν Ὀρμον, τὴν δὲ Τυφῶνος, ἄρκτον. εἰς δὲ τὰς γραφὰς¹¹⁸ τῶν τιμωμένων ζώων, τοὺς μὲν ἄλλους συντεταγμένα τελεῖν, μόνους δὲ μὴ διδόναι τοὺς Θηβαῖδα κατοικοῦντας, ὡς θνητὸν θεὸν οὐδένα

¹⁰⁷ f. τινὰς ἱστορίας. *Reiske.*

¹⁰⁸ f. αὐτὴ οἶσθα. *Reiske.*

¹⁰⁹ f. ἀνακλάσει. *Reiske.*

¹¹⁰ Θηβαίοις ἐοικότα] Θηβαίοις non puto esse integrum. στολιστήρια quidem *cellulas* accipio, aut *sacella*, *imagunculis* aliisue id genus rebus consecratis in operto abstrudendis facta. forte θήκαι scriptum ab auctore, aut θηλάκοις, aut θησαυροῖς, quales erant apud Delphos. *Xylander.* στολιστήρια sunt cellae in penetralibus, ubi sacerdotes se lavabant et vestes mutabant, it. numina sua ἐστόλιζον, vestiebant. Pro Θηβαίοις lego ἐφηβείοις. erant autem ἐφηβεία loca, ubi puberes ungebantur in palaestris et vestes ponebant. quare omnibus illuc aditus non patebat. *Salmasius* Θήβαις correxit. *Reiske.*

¹¹¹ Ὀσιρεία sunt templa et monumenta, seu tumuli Osiridis. neque in eo vocab. vitium haeret. *Reiske.*

¹¹² δόξα. πολλαχοῦ γὰρ κεῖσθαι. *Reiske.*

¹¹³ Ἀβυδὸν ὅμως καὶ M. sed Memphim πολίχνην appellari, haud aequo animo fero. Mallem quoque ἰσχυσεν pro λέγουσιν. *Reiske.*

¹¹⁴ *Salmasius* φιλοτιμούμενος correxit. *Reiske.*

¹¹⁵ Post οἱ δὲ deest aliquid. *Reiske.*

¹¹⁶ τὴν δὲ πρὸς πύλαις νησίδα, τὴν] Corrector ita, cum in Aldino sit, τ. δ. π. νισιτιάνην. nescio, an nimis audacter. Certe τὴν illud hac ratione abundaverit. Sed et quid plantae sit μηθίδη, non facile credo invenias. *Xylander.*

¹¹⁷ ἐπ' αὐτὴν καταίρειν. de v. καταίρειν, *descendere, appellere*, v. *Hemsterhus.* ad *Lucian.* T. I. p. 83. *Reiske.*

¹¹⁸ γραφὰς] mallem ταφὰς. quod confirmatur ab iis, quae v. 6. leguntur. Et sic quoque coniecerat *Salmasius.* *Reiske.*

νομίζοντας, ἀλλὰ ὃν καλοῦσιν αὐτοὶ κνηφαγένητον ὄντα¹¹⁹ καὶ ἀθάνατον.

22. πολλῶν δὲ τοιούτων λεγομένων καὶ δεικνυμένων, οἱ μὲν οἰόμενοι βασιλέων ταῦτα καὶ τυράννων δι' ἀρετὴν ὑπερφέρουσιν ἢ δύνανται, ἀξίωμα τῇ δόξῃ¹²⁰ θεότητος ἐπιγραφαιμένων, εἴτα χρησαμένων τύχαις¹²¹ ἔργα καὶ πάθη δεινὰ καὶ μεγάλα διαμνημονεύεσθαι, ῥάστη μὲν ἀποδράσει τοῦ λόγου χράνται, καὶ τὸ δύσφημον οὐ φαύλως ἀπὸ τῶν θεῶν ἐπ' ἀνθρώπους μεταφέρουσι, καὶ ταύτας¹²² ἔχουσιν ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων βοηθείας. ἱστοροῦσι γὰρ Αἰγύπτιοι τὸν μὲν Ἑρμῆν τῷ σώματι γενέσθαι γαλιάγκωνα,¹²³ τὸν δὲ Τυφῶνα τῇ χροῇ πυρρὸν, λευκὸν δὲ τὸν Ὡρον,¹²⁴ καὶ μελάγχρουν τὸν Ὅσιριν, ὡς τῇ φύσει γεγονότας ἀνθρώπους. ἔτι δὲ καὶ στρατηγὸν ὀνομάζουσιν Ὅσιριν, καὶ κυβερνήτην Κάνωβον, οὗ φασιν ἐπάνυμον γεγονέναι τὸν ἀστέρα· καὶ τὸ πλοῖον, ὃ καλοῦσιν Ἑλληνες Ἀργῶ, τῆς Ὀσίριδος νεὸς εἰδῶλον ἐπὶ τιμῇ κατηστερισμένον, οὐ μακρὰν φέρεσθαι τοῦ Ὠρίωνος καὶ τοῦ Κυνὸς, ὧν τὸ μὲν Ὡρου, τὸ δὲ¹²⁵ Ὑσιδος ἱερὸν, Αἰγύπτιοι νομίζουσιν.

23. ὁκνῶ δὲ, μὴ τοῦτο ἢ τὰ ἀκίνητα κινεῖν, καὶ πολεμεῖν ἐν¹²⁶ τῷ πολλῷ χρόνῳ, κατὰ Σιμωνίδην, μόνον, πολλοῖς δ' ἀνθρώπων ἔθνεσιν καὶ γένεσι κατόχοις ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς τούτους ὁσιότητος οὐδὲν ἀπολιπόντας, ἐξ οὐρανοῦ μεταφέρειν ἐπὶ γῆν ὀνόματα τηλικαῦτα, καὶ τιμὴν καὶ πίστιν ὀλίγου δεῖν ἅπασιν ἐκ πρώτης γενέσεως ἐνδεδουκίαν ἐξιστάναι καὶ ἀναλύνειν, μεγάλας μὲν τῷ ἀθέῳ λεῶ κλισιάδας ἀνοίγοντας καὶ ἐξανθρωπίζοντι τὰ θεῖα, λαμπραν δὲ τοῖς Εὐημέρου τοῦ Μεσσηνίου φενακισμοῖς παρρησίαν διδόντας, ὃς αὐτὸς ἀντίγραφα συνθεῖς ἀπίστου καὶ ἀνυπάρκτου μυθολογίας, πᾶσαν ἀθεότητα κατασκεδάννυσιν τῆς οἰκουμένης, τοὺς νομιζομένους θεοὺς πάντας ὁμαλῶς διαγράφων,¹²⁷ εἰς ὄνομα στρατηγῶν καὶ ναυάρχων καὶ βασιλέων, ὡς δὴ πάλαι γεγονότων. ἐν δὲ Πάγχοντι γράμμασι χρυσοῖς ἀναγεγραμμένοις,¹²⁸ εἰς οὔτε βάρβαρος οὐδεὶς, οὔτε Ἕλληνας, ἀλλὰ μόνος Εὐήμερος, ὡς

¹¹⁹ Κνηφ ἀγέννητον ὄντα legendum est, cum confuse legatur κνηφαγέννητον. Κνηφ vocatum fuisse ab Aegyptiis Deum, quem opificem putarent, exstat locus citatus ex Plutarcho (nisi fallor) apud Eusebium *προπαρ.* lib. γ. fol. 69. Ante pro γραφᾶς legi τροφᾶς. *Xylander.*

¹²⁰ f. δύνανται, ἢ ἀξίωμα, δόξαν θεότητος. *Reiske.*

¹²¹ τύχαις] Hic de sola adversa fortuna debet intelligi et sensu malo accipi. *Reiske.*

¹²² f. καὶ πρὸς ταῦτα ἔχουσιν. *Reiske.*

¹²³ γαλιάγκωνα] Apud Eusebium haec verba perstringentem est γαλκάγκωνα. Apud Galenum etiam, qui in Hippocratis glossematis vocem hanc reponit, legitur, ut nos habemus, quanquam παρὰ τὴν γαλῆν deducat. Eadem scriptura est in Hesychii lexico, et Varini. Cogitavi aliquando, βαλιάγκωνα scribendum esse, ut sit *varieg to*, seu *versicolore cubito insignis*: sic enim epitheta omnia haec consimilia videbantur fore. et cum Pythagoras atque Homerus femore, hic piloso, ille aureo, Pelops humero eburno esset notus, videbatur id quoque non absurdum. Sed Lexicis inspectis, acquievi: somnio duntaxat meo indicato. In libello de curiositate γαλεαγκῶν legitur. *Xylander.*

¹²⁴ Ὡρον] In loco Eusebii in not. ad h. l. exhibito pro Ὠρην leg. est Ἀπιν. *Reiske.*

¹²⁵ τὸν μὲν et τὸν δὲ. *Reiske.*

¹²⁶ Ex ἐν officio μὲν. quo admissio, μόνον erit delend. si οὐ μόνον [quod aliae editt. exhibent] teneas, in sequentibus impedita erit oratio. Salmasius tamen etiam οὐ restituerat. *Reiske.*

¹²⁷ Nihil reperio, quare διαγράφων damnari debeat. *Reiske.*

¹²⁸ Legitur Πάγχοντι et ἀναγεγραμμένοις, et τριφύλλους. emendo Παγχαία, ἀναγεγραμμένων, Παγχαιῶν, τριφυλίου. mea emendatio, siquidem nulla vocabula detrita sunt, est legitima. Apud Euseb. *προπαρ.* lib. 2. citatur locus e sexto bibliothecae Diodori, qui eam optime confirmet, pag. 38. Idem Diod. lib. 5. qui est de insulis, Panchaeam et Triphylia Iovis fanum copiose describit. Apud Strabonem libro 7. cum Rhiphaeis montibus et aliis fabulosis locis mentio fit etiam Παγχαίας γῆς (mendose legitur Παγχίαν.)

ἔοικε, πλεύσας εἰς τοὺς μηδαμόθι γῆς γεγονότας, μηδὲ ὄντας Παγχώους καὶ Τριφύλλους, ἐντετυχήκει.¹²⁹

24. καίτοι μεγάλοι μὲν ὑμνοῦνται πράξεις ἐν Ἀσσυρίοις, Σεμιράμιος · μεγάλοι δὲ αἱ Σεσώστριος ἐν Αἰγύπτῳ · Φρύγες δὲ μέχρι νῦν τὰ λαμπρὰ καὶ θαυμαστὰ τῶν ἔργων, Μανικὰ καλοῦσι, διὰ τὸ Μάνιν¹³⁰ τινὰ τῶν πάλαι βασιλέων ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ δυνατὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς, ὃν ἔνιοι Μάσδην καλοῦσι. Κῦρος δὲ Πέρσας, Μακεδόνες δὲ Ἀλέξανδρος, ὀλίγου δεῖν ἐπὶ πέρας τῆς γῆς κρατοῦντας προήγαγον, ἀλλὰ ὄνομα καὶ μνήμην βασιλέων ἀγαθῶν ἔχουσιν. εἰ δὲ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα νεότητι καὶ ἀγνίᾳ φλεγόμενοι τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως ἐδέξαντο θεῶν ἐπωνυμίας, καὶ ναῶν ἰδρύσεις, βραχὺν ἤνθησεν ἡ δόξα χρόνον, εἴτα κενότῃ καὶ ἀλαζονείᾳ μετὰ ἀσεβείας καὶ παρανομίας προσόφλοντες, Ὡκύμοροι καπνοῖο δίκην ἀρθέντες ἀπέπταν. καὶ νῦν, ὥσπερ ἀγῶγιμοι δραπεταί, τῶν ἱερῶν καὶ τῶν βωμῶν ἀποσπασθέντες οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὰ μνήματα καὶ τοὺς τάφους ἔχουσιν. ὅθεν Ἀντίγονος ὁ γέρων,¹³¹ Ἑρμοδότου τινὸς ἐν ποιήμασιν αὐτὸν ἡλίου παῖδα καὶ θεὸν ἀναγορεύοντος · Οὐ τοιαῦτά μοι (εἶπεν) ὁ λαसानοφόρος σύνοιδεν. εὖ δὲ καὶ Λύσιππος ὁ πλάστης Ἀπελλῆν ἐμέμψατο τὸν ζωγράφον, ὅτι τὴν Ἀλεξάνδρου γράφων εἰκόνα, κεραυνὸν ἐνεχείρισεν · αὐτὸς δὲ λόγχην, ἧς τὴν δόξαν οὐδὲ εἰς ἀφαιρήσεται χρόνος, ἀληθινὴν καὶ ἰδίαν οὔσαν.

25. βέλτιον οὖν¹³² οἱ τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα καὶ Ὅσιριν καὶ Ἴσιν ἱστορούμενα, μήτε θεῶν παθήματα, μήτ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, ὥς καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας καὶ Ξενοκροΐτης καὶ Χρύσιππος, ἐπόμενοι τοὺς πάλαι θεολόγους, ἐβρώμενεστέρους μὲν ἀνθρώπων γεγονέναι λέγουσι, καὶ πολλῇ τῇ δυνάμει τὴν φύσιν ὑπερφέροντας ἡμῶν, τὸ δὲ θεῖον οὐκ ἀμιγές, οὐδ' ἄκρατον ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθήσει ἐνσυνειληγὸς, ἡδονὴν δεχομένην¹³³ καὶ πόνον καὶ ὅσα ταύταις ἐγγενόμενα ταῖς μεταβολαῖς πάθη, τοὺς μὲν μᾶλλον, τοὺς δὲ ἥττον ἐπιταράττει. γίνονται γὰρ ὥς ἐν ἀνθρώποις, καὶ δαίμοσιν, ἀρετῆς διαφοραὶ καὶ κακίας. τὰ γὰρ Γιγαντικά καὶ Τιτανικά παρ' Ἑλλησιν ἀδόμενα, καὶ

cuius apud Euemerum fiat mentio. Huius Euemeri (si Euhemerus mavis, non repugno) non profani modo scriptores, ut Tullius prope finem Primi de natura Deorum, Macrobius et alii meminere, sed et sacri: August. ad Maximum epistola 44. et de civitate Dei lib. 6. cap. 7. Lactantius libro 1. cap. 11. *Antiquus* (inquit) *auctor Euhemerus, qui fuit ex civitate Messana, res gestas Iovis et caeterorum, historiamque contexit ex titulis et inscriptionibus sacris, quae in antiquissimis templis habebantur, maximeque Iovis Triphyliae*, etc. Idem copiosius apud Euseb. Diodorus, qui eum Cassandri regis familiarem perhibet, itidem ut Lactantius post eum Messanae natum. Meminit et Strabo lib. 1. ac 7. Euemeri Messenii, ut nugacis scriptoris. Clemens Alexandrinus προτρεπτικῶ Euemerum, hunc, ut puto, inter ἀθέους numerans, Agrigentinum facit, noster de placitis Philosophorum I. 7. Tegeatam. et θεῖον ἀναγραφὴν apud Athenaeum lib. 14. citatur Euhemeri Coi. quod obiter duxi annotandum. Paulo post cum ἐξαιρεθέντες apertō mendo legeretur, ἐξαρθέντες non dubitavi legere. *Xylander*. ἀναγεγραμμένων leg. esse, videram ipse quoque, et ante meque Squiriumque Salmasius et Wesseling ad Diodor. Sicul. T. 1. p. 364. ubi locum hunc emendatius exhibuit et exposuit. Salmasius tamen praeter ἀναγεγραμμένων etiam ἀναγεγραμμένου coniecerat. Pro Πάγχοντι f. leg. Ταγχούντι. Wesseling Παγχαία suadet. *Reiske*.

¹²⁹ ἐντετύχηκε. *Reiske*.

¹³⁰ Salmasius Μάνην correxit. *Reiske*.

¹³¹ ὁ γέρων] Antigonus primus, Demetrii Poliorcetae pater. *Reiske*.

¹³² βέλτιον οὖν] Citat haec Eusebius lib. προπαρασκ. quinto, fol. 3. ex eo paucula quaedam corrigi possunt. ἐν ante συνειληγὸς non habet. Pro Κρόνου τινὸς Eusebius πολλαὶ τινες. τινες probō: Κρόνου retineo. Pro φθόγγῳ est ibi φυγαί, idque praefero. *Xylander*.

¹³³ E veteri lectione δεχομένην effici debuerat δεχομένη, idque ad αἰσθήσει referri. consentit Salmasius. *Reiske*.

Κρόνου τινὸς ἄθεσμοι πράξεις, καὶ Πύθωνος ἀντιτάξεις πρὸς Ἀπόλλωνα, φυγαί¹³⁴ τε Διονύσου καὶ Πλάναι Δήμητρος, οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν Ὀσιριακῶν καὶ Τυφωνικῶν, ἄλλων τε ὧν πᾶσιν¹³⁵ ἔξεστιν ἀνέδην μυθολογουμένων ἀκούειν · ὅσα τε μυστικοῖς ἱεροῖς περικαλυπτόμενα καὶ τελεταῖς, ἄρρητα διασώζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλοὺς,¹³⁶ ὅμοιον ἔχει λόγον.

26. ἀκούομεν δὲ καὶ Ὅμηρου, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς διαφόρως θεοειδέας ἐκάστοτε,¹³⁷ καὶ ἀντιθέους, καὶ θεῶν ἅπο μῆδε ἔχοντας · τῷ δ' ἀπὸ τῶν δαιμόνων προσρήματι χρωμένου κοινῶς ἐπὶ τε χρηστῶν καὶ φαύλων ·

Δαιμόνιε σχεδὸν ἔλθέ · τίη δειδίσσεαι οὕτως
Ἀργείους; ... καὶ πάλιν ·
Ἄλλ' ὅτε δὴ τὸ τέταρτον ἐπέσσυτο δαίμονι ἴσος. καὶ ·
Δαιμονίη. τί νύ σε Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες,
Τόσσα κακὰ ρέζουσιν, ὅτ' ἀσπερχές μενεαίνεις
Ἰλίου ἐξαλαπάξαι ἐϋκτίμενον πτολίεθρον;

ὡς τῶν δαιμόνων μικτὴν καὶ ἀνώμαλον φύσιν ἐχόντων καὶ προαίρεσιν. ὅθεν ὁ μὲν Πλάτων Ὀλυμπίους θεοὺς τὰ δεξιὰ καὶ περιττὰ, τὰ δ' ἀντίφωνα τούτων δαίμοσιν ἀποδίδωσιν. ὁ δὲ Ξενοκράτης καὶ τῶν ἡμερῶν τὰς ἀποφράδας, καὶ τῶν ἐορτῶν ὅσαι πληγὰς τινας, ἢ κοπετοὺς, ἢ νηστείας, ἢ δυσφημίας, ἢ αἰσχρολογίαν ἔχουσιν, οὕτε θεῶν τιμαῖς, οὕτε δαιμόνων οἶεται προσήκειν χρηστῶν, ἀλλὰ εἶναι φύσεις ἐν τῷ περιέχοντι μεγάλας μὲν καὶ ἰσχυράς, δυστρόπους δὲ καὶ σκυθρωπάς, αἱ χαίρουσι τοῖς τοιοῦτοις, καὶ τυγχάνουσαι πρὸς οὐθέν ἄλλο χεῖρον τρέπονται. τοὺς δὲ χρηστοὺς πάλιν καὶ ἀγαθοὺς ὃ τε Ἡσίοδος ἀγνοὺς δαίμονας καὶ φύλακας ἀνθρώπων προσαγορεύει πλουτοδότας, καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆϊον ἔχοντας, ὃ τε Πλάτων ἐρμηνευτικὸν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζει γένος καὶ διακονικόν, ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, εὐχὰς μὲν ἐκεῖ καὶ δεήσεις ἀνθρώπων ἀναπέμποντας, ἐκεῖθεν δὲ μαντεῖα δεῦρο καὶ δόσεις ἀγαθῶν φέροντας. Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ δίκας φησὶ διδόναι τοὺς δαίμονας, ὧν ἐξαμάρτωσι καὶ πλημμελήσωσιν ·

Αἰθέριον μὲν¹³⁸ γάρ σφε μένος πόντον δὲ διώκει,

Πόντος δ' ἐς χθονὸς οὐδας ἀπέπτυσσε, γαῖα δ' ἐσαῦθις
Ἡελίου ἀκάμαντος, ὃ δ' αἰθέρος ἔμβαλε δίναις ·
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες ·

ἄχρις οὗ κολασθέντες οὕτω καὶ καθαρθέντες, αὖθις τὴν κατὰ φύσιν χώραν καὶ τάξιν ἀπολάβωσι.

¹³⁴ φυγαί] Olim erat φθόγγοι, unde φόνοι, *caedes*, efficiebam. *Reiske*.

¹³⁵ ὧν πᾶσιν] ὧν παρὰ πᾶσιν ἀναίδην. malo tamen ἀνέδην, *licenter*, *abunde*. Eustathius in Iliad. β. 34. a verbo ἀνίημι, cum alia, tum hoc adverbium deducit, et interpretatur ἀνέτως καὶ ἐλευθέρως. non autem libertati, aut etiam licentiae, statim necesse est adesse impudentiam. *Xylander*.

¹³⁶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλοὺς] τοὺς θεοὺς Euseb. quam lectionem si sequamur, ante πρὸς est comma ponendum. *Xylander*.

¹³⁷ Post ἐκάστοτε videtur καλοῦντος deesse. *Reiske*.

¹³⁸ Αἰθέριον μὲν] Ex Eusebio, ubi integri sunt, restitues hos Empedoclis versus, quos leges etiam in libello nostri de vitando aere alieno. ibi et τούτων δὴ est, pro τούτων δὲ, quod nos habebamus. *Xylander*.

27. τούτων δὲ καὶ τῶν τοιούτων ἀδελφὰ λέγεσθαι φασὶ περὶ Τυφῶνος, ὡς δεινὰ μὲν ὑπὸ φθόνου καὶ δυσμενείας εἰργάσατο· καὶ πάντα πράγματα ταραξάς, ἐνέπλησε κακῶν γῆν ὁμοῦ τε¹³⁹ πᾶσαν καὶ θάλασσαν, εἴτα δίκην ἔδωκεν. ἡ δὲ τιμωρὸς Ὀσίριδος ἀδελφὴ καὶ γυνὴ τὴν Τυφῶνος σβέσασα καὶ καταπαύσασα μανίαν καὶ λύσσαν, οὐ περιεῖδε τοὺς ἄθλους καὶ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ἀνέτλη, καὶ πλάνας αὐτῆς. καὶ πολλὰ μὲν ἔργα σοφίας, πολλὰ δ' ἀνδρίας ἀμνηστίαν ὑπολαβοῦσα καὶ σιωπὴν,¹⁴⁰ ἀλλὰ ταῖς ἀγιωτάταις ἀναμίζασα τελεταῖς, εἰκόνας καὶ ὑπονοίας καὶ μίμημα τῶν τότε παθημάτων, εὐσεβείας ὁμοῦ δίδαγμα καὶ παραμύθιον ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν ὑπὸ συμφορῶν ἐχομένοις ὁμοίως¹⁴¹ καθωσίωσεν. αὐτὴ δὲ καὶ Ὀσιρις ἐκ δαιμόνων ἀγαθῶν δι' ἀρετῆς¹⁴² εἰς θεοὺς μεταβαλόντες, ὡς ὕστερον Ἡρακλῆς καὶ Διόνυσος, ἅμα καὶ θεῶν καὶ δαιμόνων οὐκ ἀπὸ τρόπου μεμιγμένους τιμὰς ἔχουσι, πανταχοῦ μὲν,¹⁴³ ἐν δὲ τούτοις ὑπὲρ γῆν¹⁴⁴ καὶ ὑπὸ γῆν δυνάμενοι μέγιστον. οὐ γὰρ ἄλλον εἶναι Σάραπιν, ἢ τὸν Πλούτωνά φασι, καὶ Ἰσιν τὴν¹⁴⁵ Περσέφασσαν, ὡς Ἀρχέμαχος εἴρηκεν ὁ Εὐβοεὺς, καὶ ὁ Ποντικὸς Ἡράκλειτος τὸ χρηστήριον ἐν Κανώβῳ Πλούτωνος ἡγούμενος εἶναι.

28. Πτολεμαῖος δὲ ὁ σωτὴρ ἀνείλε τὸν ἐν Σινώπῃ τοῦ Πλούτωνος κολοσσόν, οὐκ ἐπιστάμενος, οὐδὲ ἑωρακῶς πρότερον, οἷος τὴν μορφήν,¹⁴⁶ κελεύοντα κομίσαι¹⁴⁷ τὴν ταχίστην αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. ἀγνοοῦντι δ' αὐτῷ καὶ ἀποροῦντι, ποῦ καθίδρυται, καὶ διηγουμένῳ τοῖς φίλοις τὴν ὄψιν, εὐρέθη πολυπλάνης ἀνθρωπος, ὄνομα Σωσίβιος,¹⁴⁸ ἐν Σινώπῃ φάμενος ἑωρακέναι τοιοῦτον κολοσσόν, οἷον ὁ βασιλεὺς ἰδεῖν ἔδοξεν. ἔπεμψεν οὖν Σωτέλη καὶ Διόνυσον, οἱ χρόνῳ πολλῷ καὶ μόλις, οὐκ ἄνευ μέντοι θείας προνοίας, ἤγαγον ἐκκλέψαντες. ἐπεὶ δὲ κομισθεὶς ὤφθη,¹⁴⁹ συμβαλόντες οἱ περὶ Τιμόθεον¹⁵⁰ τὸν ἐξηγητὴν καὶ Μανέθωνα τὸν Σεβεννίτην Πλούτωνος δὴ ἀγαλμα, τῷ Κερβέρῳ τεκμαιρόμενοι καὶ τῷ δράκοντι, πείθουσι τὸν Πτολεμαῖον, ὡς ἐτέρου θεῶν οὐδενός, ἀλλὰ Σαράπιδός ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκείθεν οὗτος¹⁵¹ ὀνομαζόμενος ἦκεν, ἀλλ' εἰς Ἀλεξάνδρειαν κομισθεὶς τὸ παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Πλούτωνος ἐκτῆσατο τὸν Σάραπιν. καὶ μέντοι¹⁵² Ἡρακλείτου τοῦ φυσικοῦ λέγοντος Ἄδης καὶ Διόνυσος

¹³⁹ τε] I. τι. *Reiske*.

¹⁴⁰ σιωπὴν ὑπολαβοῦσα] Locus mancus. *Xylander*. ἀνδρίας, οὐκ ἀμνηστία ὑποβαλοῦσα καὶ σιωπῇ. *Reiske*.

¹⁴¹ ὁμοίως. *Salmasius*.

¹⁴² δι' ἀρετῆς est usitatus. *Reiske*.

¹⁴³ μὲν delend. *Reiske*.

¹⁴⁴ ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ γῆν lego, non τούτοις. Sed ὑπὲρ γῆν καὶ videtur abundare. Pro Heracleto Pontico, vide, ne Heraclides sit legendus. *Xylander*. Ratiocinatur auctor sic: Osiridi divini honores contigerunt super terra et infra eam. Nam Serapis idem est, atque Pluto, deus inferorum. quod demonstrat usque ad p. 429. 5. Atqui Osiris et Serapis idem est v. p. 429. 6. *Reiske*.

¹⁴⁵ Ἰσιν, ἢ τὴν Περσ. *Reiske*.

¹⁴⁶ τὴν μορφήν ἦν. *Reiske*.

¹⁴⁷ κελεύοντα κομίσαι] Hic haud dubie deest integer versus, quo indicabatur, Soterem per quietem imaginatum fuisse Colossus, et admonitum, ut eum Alexandriam transferret, cum quidem ipse ante colossus talem nullibi vidisset. *Xylander*.

¹⁴⁸ Aut hic pro *Sosibio* nomen *Sotelis* reponendum, aut deinceps vs. 5. pro *Sotele Sosibius*. *Reiske*.

¹⁴⁹ ὤφθη etiam *Salmasius* restituit. *Reiske*. In vulgatis est ὤφθη.

¹⁵⁰ Hic est ille Timotheus, de quo Tacitus Hist. 4, 83. *Timotheum Atheniensem e genere Eumolpidarum, quem ut antistitem ceremoniarum Eleusi exciverant*. *Reiske*.

¹⁵¹ οὕτως ipse quoque nondum usus editione Squirii correxeram, et ante me *Salmasius*. *Reiske*.

¹⁵² καὶ μέντοι Ἡρακλ. Videtur locus mutilus. Sunt et alia manca. Phylarchum pro Philarcho scribo, ex Suida, de quo etiam alibi, etc. *Xylander*.

ούτος, ὅτε οὖν¹⁵³ μαίνονται καὶ ληραίνουσιν, εἰς ταύτην ὑπάγουσι τὴν δόξαν. οἱ γὰρ ἀξιοῦντες ἄδην λέγεσθαι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, οἷον παραφρονούσης καὶ μεθυούσης ἐν αὐτῷ, γλίσχρως ἀλληγοροῦσι. βέλτιον δὲ τὸν Ὅσιριν εἰς ταυτὸ συνάγειν τῷ Διονύσῳ, τῷ τ' Ὅσίριδι τὸν Σάραπιν, ὅτε τὴν φύσιν μετέβαλε, ταύτης τυχόντα¹⁵⁴ τῆς προσηγορίας. διὸ πᾶσι κοινὸς ὁ Σάραπις ἐστὶ, ὡς δὲ τὸν Ὅσιριν οἱ τῶν ἱερῶν μεταλαβόντες ἴσασιν.

29. οὐ γὰρ ἄξιον προσέχειν τοῖς Φρυγίοις γράμμασιν, ἐν οἷς λέγεται χαροπῶς,¹⁵⁵ τοὺς μὲν τοῦ Ἑρακλέους γενέσθαι θυγάτηρ, Ἰσαιοῦ δὲ τοῦ Ἑρακλέους ὁ Τυφών. οὐδὲ Φυλάρχου μὴ καταφρονεῖν, γράφοντος, ὅτι πρῶτος εἰς Αἴγυπτον ἐξ Ἰνδῶν Διόνυσος ἤγαγε δύο βοῦς, ὧν ἦν τῷ μὲν Ἄπις ὄνομα, τῷ δ' Ὅσιρις. Σάραπις δ' ὄνομα τοῦ τὸ πᾶν κοσμοῦντός ἐστι, παρὰ τὸ σαίρειν, ὃ καλλύνειν τινὲς καὶ κοσμεῖν λέγουσιν. ἄτοπα γὰρ ταῦτα τοῦ Φυλάρχου, πολλῶ δ' ἀτοπώτερα τῶν λεγόντων, οὐκ εἶναι θεὸν τὸν Σάραπιν, ἀλλὰ τὴν Ἄπιδος σορὸν οὕτως ὀνομάζεσθαι, καὶ χαλκᾶς τινὰς ἐν Μέμφει πύλας λήθης καὶ κωκυτοῦ προσαγορευομένας, ὅταν θάπτωσι τὸν Ἄπιν ἀνοίγεσθαι, βαρὺ καὶ σκληρὸν ψοφούσας. διὸ παντὸς ἡχοῦντος ἡμᾶς χαλκώματος ἐπιλαμβάνεσθαι,¹⁵⁶ μετριώτερον¹⁵⁷ δὲ παρὰ τὸ σεύεσθαι καὶ τὸ σοῦσθαι τὴν τοῦ παντὸς ἅμα κίνησιν αἰρεῖσθαι φάσκοντες. οἱ δὲ πλείστοι τῶν ἱερέων εἰς τὸ αὐτὸ φασὶ τὸν Ὅσιριν συμπεπλέχθαι καὶ τὸν Ἄπιν, ἐξηγούμενοι καὶ διδάσκοντες ἡμᾶς, ὡς εὐμορφον εἰκόνα χρηνομίζειν τῆς Ὅσιριδος ψυχῆς τὸν Ἄπιν. ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν Αἰγύπτιον ἐστὶ τοῦνομα τοῦ Σαράπιδος, εὐφροσύνην αὐτὸ δηλοῦν οἶμαι καὶ χαρμοσύνην, τεκμαιρόμενος, ὅτι τὴν ἐορτὴν Αἰγύπτιοι τὰ χαρμόσυνα σαίρει καλοῦσιν. καὶ γὰρ Πλάτων τὸν ἄδην, ὡς αἰδοῦς¹⁵⁸ υἱὸν τοῖς παρ' αὐτοῦ¹⁵⁹ γενομένοις καὶ προσηγῆ θεὸν ὀνομάσθαι φησὶ, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἄλλα τε πολλὰ τῶν ὀνομάτων λόγῳ¹⁶⁰ εἰσὶ, καὶ τὸν ὑποχθόνιον τόπον, εἰς ὃν οἶονται τὰς ψυχὰς ἀπέρχεσθαι μετὰ τὴν τελευτὴν, Ἀμένθην καλοῦσι, σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος τὸν λαμβάνοντα καὶ διδόντα. εἰ δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπελθόντων πάλαι καὶ μετακομισθέντων ὀνομάτων ἐν ἐστίν, ὕστερον ἐπισκεψώμεθα· νῦν δὲ τὰ λοιπὰ τῆς ἐν χερσὶ δόξης προσδιέλθωμεν.

30. ὁ μὲν γὰρ Ὅσιρις καὶ ἡ Ἴσις ἐκ δαιμόνων ἀγαθῶν εἰς θεοὺς μετέλλαξαν, τὴν δὲ τοῦ Τυφῶνος ἡμαυρωμένην καὶ συντετριμμένην δύναμιν, ἔτι δὲ καὶ ψυχορράγοῦσαν καὶ σφαδᾶ-

¹⁵³ f. καὶ μέντοι οἱ περὶ Ἑράκλειτον τὸν φυσικὸν λέγοντες, Ἄδης καὶ Διόνυσος ὁ αὐτός, ὅτε οὐ μαίνονται — redit autem maionται et ληραίνουσι ad τοὺς περὶ Ἑράκλειτον, non ad *Haden* et *Dionysum*. *Reiske*.

¹⁵⁴ Non video, quid vitii fuerit in vulgari lectione *τυχόντα*, quapropter damnari debuerit. redit enim ad Ὅσιριν vs. 5. *Reiske*.

¹⁵⁵ Praeter Marklandum et Squirium pro Charaponis nomine Sarapin supposuit Semlerus, huius libelli Plutarchei germanicus interpres. unde locum hunc sic constituendum existimo: λέγεται Σάραπις μὲν τῆς τοῦ Ἑρακλέους γενέσθαι θυγατρὸς Ἰσαίας, Αἰακοῦ δὲ, τοῦ Ἑρακλέους, ὁ Τυφών. *Reiske*.

¹⁵⁶ Haec quid sint, nescio, ideoque et hic et alibi asterisco adiecto testatum feci, me mihi non satis facere. Fortassis ἐπιλανθάνεσθαι legendum, quasi dicat, aetis strepitu oblivionem eorum, quae animum nostrum moestitia afficerent, conciliari. Post μετριώτερον δὲ, οἱ inserti, quod collatio diversarum sententiarum requirit. *Xylander*.

¹⁵⁷ μετριώτερα. scil. λέγουσιν. *Reiske*.

¹⁵⁸ Recte habet αἰδοῦς. Plato Ἄδην dictum voluit, quasi αἰδίδην, a *verecundia*, quasi verecundaretur et parceret illis, qui ad se venissent. frigida quidem etymologia et inutilis, digna tamen auctoris ingenio, cuius, plura talia commenta prostant. et quamvis fortassis in eius editis ea non legatur, potest tamen in perditis olim exstitisse et lecta Plutarcho fuisse. *Reiske*.

¹⁵⁹ αὐτῷ] mallet αὐτὸν. *Reiske*.

¹⁶⁰ f. ἄλλα τε πολλὰ τῶν κάτω ὀνομάτων εἰσι. *Reiske*.

ζουσαν, ἔστιν αἷς παρηγοροῦσι θυσίαις καὶ πραῦνουσιν. ἔστι δ' ὅτε πάλιν ἐκταπεινοῦσι καὶ καθυβρίζουσιν ἐν τισιν ἑορταῖς, τῶν μὲν ἀνθρώπων τοὺς πυρρῶους καὶ¹⁶¹ προπηλακίζοντες, ὄνον δὲ καὶ κατακρημνίζοντες, ὡς Κοπτῖται, διὰ τὸ πυρρὸν γεγενῆσθαι τὸν Τυφῶνα καὶ ὀνώδη τὴν χροάν. Βουσιρίται δὲ καὶ Λυκοπολίται σάλπιγξιν οὐ χρώνται τοπαράπαν, ὡς ὄνω φθεγγομέναις ἐμφερές. καὶ ὅλως τὸν ὄνον οὐ καθαρὸν, ἀλλὰ δαιμονικὸν, ἡγοῦνται ζῶον εἶναι, διὰ τὴν πρὸς ἐκείνον ὁμοιότητα, καὶ πόπανα ποιοῦντες ἐν θυσίαις, τοῦ τε Παῦνι καὶ τοῦ Φαωφί μηνὸς ἐπιπλάττουσι παράσημον ὄνον δεδεμένον. ἐν δὲ τῇ τοῦ ἡλίου θυσίᾳ τοῖς ἐσομένοις¹⁶² τὸν θεὸν παρεγγῶσι μὴ φορεῖν ἐπὶ τῷ σώματι χρυσία, μηδ' ὄνω τροφήν διδόναι. φαίνονται δὲ καὶ οἱ Πυθαγόριοι τὸν Τυφῶνα δαιμονικὴν ἡγοῦμενοι δύναμιν. λέγουσι γὰρ ἐν ἀρτίῳ μέτρῳ ἕκτω καὶ πεντηκοστῷ γεγενῆσθαι Τυφῶνα. καὶ πάλιν τὴν¹⁶³ μὲν τοῦ τριγώνου, Ἄδου καὶ Διονύσου καὶ Ἄρεος εἶναι · τὴν δὲ τοῦ τετραγώνου, Ῥέας, καὶ Ἀφροδίτης καὶ Δήμητρος καὶ Ἑστίας καὶ Ἡρας · τὴν δὲ τοῦ ὠδωκαγώνου, Διὸς · τὴν δὲ ὀκτωκαιπεντηκονταγωνίου,¹⁶⁴ Τυφῶνος, ὡς Εὐδοξὸς ἰστόρηκεν.

31. αἰγύπτιοι δὲ πυρρόχρουν γεγενῆσθαι τὸν Τυφῶνα νομίζοντες, καὶ τῶν βοῶν τοὺς πυρρῶους καθιερεύουσιν, οὕτως ἀκριβῆ ποιούμενοι τὴν παρατήρησιν, ὥστε καὶ μίαν ἔχη τρίχα μέλαιναν ἢ λευκὴν, ἄθυτον ἡγεῖσθαι. θύσιμον γὰρ οὐ φίλον εἶναι θεοῖς, ἀλλὰ τούναντίον, ὅσα ψυχὰς ἀνοσίων ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων εἰς ἕτερα μεταμορφουμένων σώματα συνειληφε. διὸ τῇ μὲν κεφαλῇ τοῦ ἱερείου καταρασάμενοι καὶ ἀποκόψαντες, εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουν πάλαι, νῦν δὲ τοῖς ξένοις ἀποδίδονται. τὸν δὲ μέλλοντα θύεσθαι βοῦν οἱ σφραγιστὰι λεγόμενοι τῶν ἱερέων κατεσημαίνοντο, τῆς σφραγίδος (ὡς ἱστορεῖ Κάστωρ¹⁶⁵) γλυφὴν μὲν ἐχούσης ἀνθρώπου εἰς γόνυ καθεϊκότα ταῖς χερσὶν ὀπίσω ἐπηγμέναις, ἔχοντα κατὰ τῆς σφαγῆς ξίφος ἐγκείμενον, ἀπολαύειν τε καὶ τὸν ὄνον ὥσπερ εἴρηται τῆς ὁμοιότητος, διὰ τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ὕβριν οὐχ ἡττον ἢ διὰ τὴν χροάν οἶονται. διὸ καὶ τῶν Περσικῶν βασιλέων ἐχθραίνοντες μάλιστα τὸν Ὡχον ὡς ἐναγῇ καὶ μιαρὸν, ὄνον ἐπωνόμασαν. καὶ κεῖνος εἰπὼν, ὁ μέντοι ὄνος οὗτος ὑμῶν κατευωχῆσεται τὸν βοῦν, ἔθυσσε τὸν Ἀπιν, ὡς Δείνων¹⁶⁶ ἰστόρηκεν. οἱ δὲ λέγοντες, ἐκ τῆς μάχης ἐπὶ ὄνου τῷ Τυφῶνι τὴν φυγὴν ἐπτά ἡμέρας γενέσθαι, καὶ σωθέντα γεννήσai παιῖδας, Ἱεροσόλυμον καὶ Ἰουδαῖον, αὐτόθεν εἰσὶ κατὰδηλοι τὰ Ἰουδαϊκὰ παρέλκοντες εἰς τὸν μῦθον.

¹⁶¹ τοὺς πυρρῶους, καὶ προπηλακίζοντες.] Aut abundat (quod puto) καὶ, aut aliquid excidit. *Xylander.* καὶ delendum. *Reiske.*

¹⁶² τοῖς ἐσομένοις τὸν θεόν] Locus vitiat. ego, pro ἐσομένοις si σεβομένοις legatur, et pro μὴ δεομένῳ substituat. μηδὲ ὄνω, optime habiturum puto. Haec quidem coniectura mihi admodum probabilis videtur, et proxime omnino abest a vulgari lectione. *Xylander.*

¹⁶³ τὴν] subaudi δύναμιν. *Reiske.*

¹⁶⁴ τὴν δὲ ὀκτωκαιπεντηκονταγωνίου omnino legendum est, non ὀκτωκαιπεντ. Nam 56. numerus paulo ante etiam suit assignatus Typhoni. Ac 59. quidem ex iis numeris non est, quos Pythagorici tractent, quippe duplicatione primi numeri 29. procreatus, ideoque pariter impar, et nulli aptus figurae. At 56. duplus est trigoni 28. qui est numerus perfectus. pronicus est (ut vocabulo scientiae utar) 56. et quidem ex 7. et 8. procreatus numeris longe mysticissimis. Itaque nihil hic dubii relinquitur. *Xylander.* τὴν δὲ τοῦ ἑκκαπ. *Reiske.*

¹⁶⁵ Est Castor Rhodius, vulgo Chronographus olim dictus. v. Ions. de Scr. Hist. philos. 2, 15. *Reiske.*

¹⁶⁶ Δείνων] De Dinone historiaque eius Persica v. Menage ad Laërt. 1, 8. et Harduin. ad Plin. in auctorum indice. *Reiske.*

32. ταῦτα μὲν οὖν τοιαύτας ὑπονοίας δίδωσιν· ἀπ' ἄλλης δ' ἀρχῆς τῶν φιλοσοφώτερόν τι λέγειν δοκούντων¹⁶⁷ τοὺς ἀπλουστάτους σκεψώμεθα πρῶτον. οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ λέγοντες, ὥσπερ "Ἕλληνες Κρόνον ἀλληγοροῦσι τὸν χρόνον, "Ἡραν δὲ, τὸν ἀέρα, γένεσιν δὲ "Ἡφαίστου, τὴν εἰς πῦρ ἀέρος μεταβολήν· οὕτω παρ' Αἰγυπτίοις Νεῖλον εἶναι τὸν "Ὀσιριν, "Ἰσιδι συνόντα τῇ γῇ· Τυφῶνα δὲ τὴν θάλασσαν, εἰς ἣν ὁ Νεῖλος ἐμπίπτων ἀφανίζεται καὶ διασπᾶται. πλὴν ὅσον ἡ γῆ μέρος ἀναλαμβάνουσα καὶ δεχομένη, γίνεται γόνιμος ὑπ' αὐτοῦ. καὶ θρηγνός ἐστιν ἱερὸς ἐπὶ τοῦ Κρόνου¹⁶⁸ γενόμενος, θρηγνεί¹⁶⁹ δὲ τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς γενόμενον μέρεσιν, ἐν δὲ τοῖς δεξιοῖς φθειρόμενον. Αἰγύπτιοι γὰρ οἶοντα τὰ μὲν ἐῶα, τοῦ κόσμου πρόσωπον εἶναι, τὰ δὲ πρὸς βορρᾶν δεξιά, τὰ δὲ πρὸς νότον ἀριστερά· φερόμενος οὖν ἐκ τῶν νοτίων ὁ Νεῖλος, ἐν δὲ τοῖς βορείοις ὑπὸ τῆς θαλάσσης καταναλισκόμενος, εἰκότως λέγεται τὴν μὲν γένεσιν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς ἔχειν, τὴν δὲ φθορὰν ἐν τοῖς δεξιοῖς. διὸ τὴν τε θάλασσαν οἱ ἱερεῖς ἀφοσιοῦνται, καὶ τὸν ἄλλα, Τυφῶνος ἀφρὸν καλοῦσι· καὶ τῶν ἀπαγορευομένων ἔνεστιν αὐτοῖς ἐπὶ τραπέζης ἄλλα μὴ προστίθεσθαι.¹⁷⁰ καὶ κυβερνήτας οὐ προσαγορεύουσιν, ὅτι χρώνται θαλάττῃ, καὶ τὸν βίον ἀπὸ τῆς θαλάττης ἔχουσιν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὸν ἰχθὺν ἀπὸ ταύτης προβάλλονται τῆς αἰτίας, καὶ τὸ μισεῖν ἰχθυὶ γράφουσιν. ἐν Σαῖ γοῦν ἐν τῷ προπύλῳ¹⁷¹ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἦν γεγλυμμένον βρέφος, γέρων, καὶ μετὰ τοῦτο ἰέραξ, ἐφεξῆς δ' ἰχθύς, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἵππος ποτάμιος. ἐδήλου δὲ συμβολικῶς, ὧ γινόμενοι καὶ ἀπογινόμενοι, διογέρων.¹⁷² ἰέρακι δὲ τὸν θεὸν φράζουσιν, ἰχθυὶ δὲ μῖσος, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὴν θάλατταν· ἵπποποταμίῳ δ' ἀναΐδειαν. λέγεται γὰρ ἀποκτείνας τὸν πατέρα, τῇ μητρὶ βία μίγνυσθαι. δόξει δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν λεγόμενον, ὡς ἡ θάλαττα, Κρόνου δάκρυόν ἐστιν, αἰνίττεσθαι τὸ μὴ καθαρὸν, μηδὲ σύμφυλον αὐτῆς. ταῦτα μὲν οὖν ἔξωθεν εἰρήσθω κοινήν¹⁷³ ἔχοντα τὴν ἱστορίαν.

33. οἱ δὲ σοφώτεροι τῶν ἱερέων, οὐ μόνον τὸν Νεῖλον "Ὀσιριν καλοῦσιν, οὐδὲ Τυφῶνα τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ "Ὀσιριν μὲν ἀπλῶς ἄπασαν τὴν ὑγροποιὸν ἀρχὴν καὶ δύναμιν, αἰτίαν γενέσεως καὶ σπέρματος οὐσίαν νομίζοντες. Τυφῶνα δὲ πᾶν τὸ αὐχμηρὸν καὶ πυρῶδες καὶ ξηραντικὸν ὅλως καὶ πολέμιον τῇ ὑγρότητι. διὸ καὶ πυρρόχρων γεγονέναι τῷ σώματι καὶ πάρωχρον νομίζοντες, οὐ πάνυ προθύμως ἐντυγχάνουσιν, οὐδὲ ἡδέως ὀμιλοῦσι τοῖς τοιούτοις τὴν ὄψιν ἀνθρώποις. τὸν δὲ "Ὀσιριν αὖτε ἄλλιν μελᾶγχρουν γεγονέναι μυθολογοῦσιν, ὅτι πᾶν ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἱμάτια καὶ νέφη μελαίνει μινύμενον, καὶ τῶν νέων ὑγρότης ἐνοῦσα παρέχει τὰς τρίχας μελαίνας. ἡ δὲ πολίωσις οἶον ὠχρίασις ὑπὸ ξηρότητος ἐπιγίνεται τοῖς παρακμάζουσι. καὶ τὸ μὲν ἔαρ, θαλερὸν καὶ γόνιμον καὶ προσηγές· τὸ δὲ φθινόπωρον, ὑγρότητος ἐνδεία, καὶ φυτοῖς πολέμιον καὶ ζώοις νοσῶδες. ὁ δὲ ἐν "Ἡλιοπόλει τρεφόμενος βοῦς, ὃν μυνεῖν καλοῦ-

¹⁶⁷ δυνάμενων] Apud Eusebium haec lib. tertio προπαρασκ. εὐαγγ. adducentem, δοκούντων multo rectius legitur. *Xylander*. δοκούντων ex Eusebio Squirius restituit pro vetusto δυνάμενων, unde olim efficiebam οιομένων. *Reiske*.

¹⁶⁸ θρηγνός ἐπὶ Κρόνου non intelligo quid sit. Paulo infra ἀπαγορευομένων ἔν ἐστιν lego, non ἔνεστιν. *Xylander*. f. ἐπὶ τοῦ Νεῖλου διασπώμενον ὑπὸ τοῦ Κρόνου. v. p. 436. II. *Reiske*.

¹⁶⁹ θρηγνοῦσι δὲ. ut autem Squirius γεννώμενον reponeret pro γενόμενον, valde necesse non erat. *Reiske*.

¹⁷⁰ προτίθεσθαι. *Reiske*.

¹⁷¹ προπύλῳ] Nolim πρόπυλον damnare. nam δίπυλον, ἐξάπυλον etc. dicuntur. mallet tamen προπυλαίῳ, ut usitatius. *Reiske*.

¹⁷² Ad eundem paene modum, quo Squirius h. l. integravit, ante eius animadversiones a me visas conieceram, scil. in hunc modum: ὁ θεὸς μισεῖ τὴν ἀναΐδειαν. δηλοῖ γὰρ βρέφος τὴν γένεσιν, τὸν δὲ θάνατον γέρων. aut ὁ γὰρ ἀνθρώπος γεννᾶται βρέφος, τελευτᾷ δὲ γέρων. *Reiske*.

¹⁷³ κοινήν] *vulgarem, plebeiam considerationem*. *Reiske*.

σιν, (Ὁσίριδος δὲ ἱερὸν, ἔνιοι δὲ καὶ τοῦ Ἑπιοῦ πατέρα νομίζουσι) μέλας ἐστὶ καὶ δευτέρα
ἔχει τιμὰς μετὰ τὸν Ἑπιν. ἔτι τὴν Αἴγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον οὖσαν, ὥσπερ τὸ
μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ, χημία καλοῦσι· καὶ καρδία παρεικάουσι. θερμὴ γάρ ἐστι καὶ ὑγρὰ καὶ
τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης, ὥσπερ ἡ καρδία τοῖς εὐωνύμοις τοῦ ἀνθρώπου, μάλιστα
ἐγκέλευται καὶ προσκεχώρηκεν.

34. ἥλιον δὲ καὶ σελήνην οὐχ ἄρμασιν, ἀλλὰ πλείοις ὀχήμασι χρωμένους περιπλεῖν¹⁷⁴ αἰεὶ,
αἰνιττόμενοι τὴν ἀφ' ὑδροῦ τροφήν αὐτῶν καὶ γένεσιν. οἶοντα δὲ καὶ Ὀμηρον, ὥσπερ Θαλῆν
μαθόντα παρ' Αἰγυπτίων, ὕδωρ ἀρχὴν πάντων καὶ γένεσιν τίθεσθαι. τὸν γὰρ Ὠκεανὸν Ὀσι-
ριν εἶναι, τὴν δὲ Τηθύν Ἴσιν, ὡς τιθηνομένην πάντα καὶ συνεκτρέφουσιν. καὶ γὰρ Ἑλληνες
τὴν τοῦ σπέρματος πρόθεσιν, ἀπουσίαν¹⁷⁵ καλοῦσι, καὶ συνουσίαν τὴν μίξιν, καὶ τὸν υἱὸν ἀπὸ
τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ὕσαι. καὶ τὸν Διόνυσον ὕην, ὡς κύριον τῆς ὑγρᾶς φύσεως, οὐχ ἕτερον ὄντα
τοῦ Ὁσίριδος. καὶ γὰρ τὸν Ὀσίριν Ἑλλάνικος Ὑσιριν ἔθηκεν,¹⁷⁶ ἀκηκοέναι ὑπὸ τῶν ἱερέων
λεγόμενον. οὕτω γὰρ ὀνομάζων διατελεῖ τὸν θεὸν, εἰκότως ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς εὐρέσε-
ως.¹⁷⁷

35. ὅτι μὲν οὖν ὁ αὐτός ἐστι Διόνυσος, τίνα μάλλον, ἢ σε, γινώσκεις, ὦ Κλέα, δὴ προσήκόν
ἐστίν, ἀρχικλαμένους¹⁷⁸ ἐν Δελφοῖς τῶν θιαδῶν, τοῖς δὲ Ὀσιριακοῖς καθωσιωμένην ἱεροῖς
ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρός· εἰ δὲ τῶν ἄλλων¹⁷⁹ ἕνεκα δεῖ μαρτύρια παραθέσθαι, τὰ μὲν ἀπόρρητα
κατὰ χώραν ἔωμεν, ἀδ' ἐμφανῶς δρώσι θάπτοντες τὸν Ἑπιν οἱ ἱερεῖς, ὅταν παρακομίζουσιν ἐπὶ
σχεδίας τὸ σῶμα, βακχείας οὐδὲν ἀποδεῖ. καὶ γὰρ νεβρίδας περικαθάπτονται, καὶ θύρσους φο-
ροῦσι, καὶ βοαῖς χρώνται καὶ κινήσειν, ὥσπερ οἱ κάτοχοι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργασμοῖς.
διὸ καὶ ταυρόμορφον Διόνυσον¹⁸⁰ ποιοῦσιν ἀγάλματα πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων· αἱ δ' Ἡλείων
γυναῖκες καὶ παρακαλοῦσιν εὐχόμεναι, ποδὶ βοεῖω¹⁸¹ τὸν θεὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτάς. Ἀργείοις δὲ
βουγενῆς Διόνυσος ἐπὶ κλην ἐστίν· ἀνακαλοῦνται δ' αὐτὸν ὑπὸ σαλπίγγων ἐξ ὕδατος, ἐμβάλ-
λοντες εἰς τὴν ἄβυσσον ἄρνα τῷ πυλάχῳ.¹⁸² τὰς δὲ σάλπιγγας ἐν θύρσοις ἀποκρύπτουσιν,
ὡς Σωκράτης¹⁸³ ἐν τοῖς περὶ ὁσίων εἴρηκεν. ὁμολογεῖ δὲ καὶ τὰ τιτανικά, καὶ νῦν τελεία τοῖς
λεγόμενοις Ὁσίριδος διασπασμοῖς, καὶ ταῖς ἀναβιώσεσι καὶ παλιγγενεσίαις· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ
περὶ τὰς ταφάς. Αἰγύπτιοι τε γὰρ Ὁσίριδος πολλὰ χόθι θήκας, ὥσπερ εἴρηται, δεικνύουσι, καὶ
Δελφοὶ τὰ τοῦ Διόνυσου λείψανα παρ' αὐτοῖς παρὰ τὸ χρηστήριον ἀποκεῖσθαι νομίζουσι· καὶ

¹⁷⁴ Salmasius περιπλεῖν correxit. deinde aut delend. αἰεὶ, ut natum e proxime sequentibus, qut mutandum cum λέγουσιν. *Reiske*.

¹⁷⁵ ἀπουσίαν] quasi alienationem ab essentia sua, secretionem. qui tamen seminis eiectionem ἀπουσίαν appellaverit, neminem novi, neque puto, quemquam fuisse, qui id secerit, sed esse videtur etymologicum aliquod Plutarchi commentum. Salmasius quoque πρόεσιν restituerat. *Reiske*.

¹⁷⁶ ἔθηκεν] I. ἔοικεν. EOIKEN et EΘIKEN, vel EΘHKEN, facile inter se permutantur. *Reiske*.

¹⁷⁷ ἔ. ἀπὸ τῆς ὕσεως [vel δεύσεως, *humectatione*] καὶ τῆς ὑγρέυσεως. Etiam Salmasius ὕσεως correxerat. *Reiske*.

¹⁷⁸ Monstrosam vocem eodem prorsus modo, atque Squirius, emendaveram, ἀρχηγὸν μὲν οὖσαν, antequam eius operam oculis usurparem. Salmasius ἀρχιέριαν μὲν οὖσαν correxit. *Reiske*.

¹⁷⁹ ἢ δὲ τῶν ἄλλων legebatur, nos ei pro ἡ reponendum affirmamus. *Xylander*.

¹⁸⁰ ταυρόμορφον Διόνυσον] ταυρομόρφου Διόνυσου legendum, aut (quod minus probo) ἀγαλματοποιοὶ. *Xylander*. Ut Marklandus, locum hunc emendaveram, et Salmasius pariter. *Reiske*.

¹⁸¹ De bubulo pede vide auctoris nostri quaestionum Graecarum problema 36. De Hosii ibidem 9. et in Pindarico νόμον suspectum est. *Xylander*.

¹⁸² Pylaochus est Neptunus, qui Pylas Isthmi Corinthiaci tenet. *Reiske*.

¹⁸³ Socrates Arguius est, quem passim citat Pindari Scholiastes. *Reiske*.

θύουσιν οἱ ὅσοι θυσίαν ἀπόρρητον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅταν αἱ θυιάδες ἐγείρωσι τὸν λικνίτην. ὅτι δ' οὐ μόνον τοῦ οἴνου Διόνυσον, ἀλλὰ καὶ πάσης ὑγρᾶς φύσεως Ἑλληνες ἡγούνται κύριον καὶ ἀρχηγόν, ἀρκεῖ Πίνδαρος μάρτυς εἶναι, λέγων· Δένδρον δὲ νόμον¹⁸⁴ Διόνυσος πολυγαθῆς αὐξάνοι, ἀγνὸν φέγγος ὀπώρας. διὸ καὶ τοῖς τὸν Ὅσιριν σεβομένους ἀπαγορεύεται δένδρον ἡμερον ἀπολλύναι, καὶ πηγὴν ὕδατος ἐμφράττειν.

36. οὐ μόνον δὲ τὸν Νεῖλον, ἀλλὰ πᾶν ὑγρὸν ἀπλῶς Ὅσιριδος ἀπορρόησιν καλοῦσι· καὶ τῶν ἱερῶν αἰεὶ προπομπεύει τὸ ὕδρεϊον ἐπὶ τιμῇ τοῦ θεοῦ. καὶ θρίῳ βασιλέα καὶ τὸ νότιον κλίμα τοῦ κόσμου γράφουσι, καὶ μεθερμηνεύεται τὸ θρίον ποτισμὸς καὶ κίνησις¹⁸⁵ πάντων, καὶ δοκεῖ γεννητικῶ μορίῳ τὴν φύσιν εἰκέναι. τὴν δὲ τῶν παμυλίων ἐορτὴν ἄγοντες, (ὥσπερ εἴρηται) φαλλικὴν οὔσαν, ἀγαλμα προτίθενται καὶ περιφέρουσιν, οὗ τὸ αἰδοῖον τριπλάσιόν ἐστιν. ἀρχὴ γὰρ ὁ θεός, ἀρχὴ δὲ πᾶσα τῷ γονίμῳ πολλαπλασιάζει τὸ ἐξ αὐτῆς. τὸ δὲ πολλάκις εἰώθαμεν καὶ τρεῖς λέγειν, ὡς τὸ τρισμακάρες, καὶ Δεσμοὶ μὲν τρεῖς τόσσοι ἀπείρονες. εἰ μὴ νῆ Δία κυρίως ἐμφαίνεται τὸ τριπλάσιον ὑπὸ τῶν παλαιῶν. ἡ γὰρ ὑγρὰ φύσις, ἀρχὴ καὶ γένεσις οὔσα πάντων ἐξ ἀρχῆς, τὰ πρῶτα τρία σώματα, γῆν, ἀέρα, καὶ πῦρ ἐποίησε. καὶ γὰρ ὁ προστιθέμενος τῷ μύθῳ λόγος, ὡς τοῦ Ὅσιριδος ὁ Τυφὼν τὸ αἰδοῖον ἐρρίψεν εἰς τὸν ποταμόν, ἡ δ' Ἴσις οὐχ εὗρεν, ἀλλ' ἐμπερὲς ἀγαλμα θεμένη καὶ κατασκευάσασα, τιμᾶν καὶ φαλληγορεῖν ἔταξεν, ἐνταῦθα δὲ παραχωρεῖ,¹⁸⁶ διδάσκων, ὅτι τὸ γόνιμον καὶ τὸ σπερματικὸν τοῦ θεοῦ πρῶτον¹⁸⁷ ἔσχεν ὕλην τὴν ὑγρότητα, καὶ δι' ὑγρότητος ἐνεκράθη τοῖς πεφυκόσι μετέχειν γενέσεως. ἄλλος δὲ λόγος ἐστὶν Αἰγυπτίων, ὡς Ἀποπις ἡλίου ὦν ἀδελφὸς ἐπολέμει τῷ Διῖ, τὸν δ' Ὅσιριν ὁ Ζεὺς συμμαχήσαντα καὶ συγκαταστρεψάμενον αὐτῷ τὸν πολέμιον, παῖδα θέμενος, Διόνυσον προσηγόρευσεν. καὶ τούτου δὲ τοῦ λόγου τὸ μυθῶδες ἐστὶν ἀποδείξαι τῆς παρὰ φύσιν¹⁸⁸ ἀληθείας ἀπτόμενον. Δία μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι τὸ πνεῦμα καλοῦσιν, ᾧ πολέμιον τὸ αὐχμηρὸν καὶ πυρῶδες· τοῦτο δ' ἥλιος μὲν οὐκ ἔστι, πρὸς δὲ ἥλιον ἔχει τινὰ συγγένειαν. ἡ δὲ ὑγρότης σβεννύουσα τὴν ὑπερβολὴν τῆς ξηρότητος, αὖξει καὶ ῥώννυσιν τὰς ἀναθυμιάσεις. ὑφ' ὧν τὸ πνεῦμα τρέφεται καὶ τέθηλεν·

37. ἔτι τε τὸν κιττὸν, ὃν¹⁸⁹ Ἑλληνέες τε καθιεροῦσι τῷ Διονύσῳ, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις λέγεται χενόσιρις ὀνομάζεσθαι, σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος (ὡς φασι) φυτὸν Ὅσιριδος. Ἀρίστων¹⁹⁰ τοίνυν ὁ γεγραφὼς Ἀθηναίων ἀποικίαν¹⁹¹ ἐπιστολῇ τινι Ἀλεξάρχου περιπέσειε νῆϊδος. ἱστορεῖται δὲ καὶ¹⁹² Ἰσιδος υἱὸς ὢν ὁ Διόνυσος ὑπὸ Αἰγυπτίων, οὐκ Ὅσιρις, ἀλλὰ Ἀρσαφῆς, ἐν τῷ ἄλφᾳ γράμματι¹⁹³ λέγεσθαι, δηλοῦντος τὸ ἀνδρεῖον τοῦ ὀνόματος. ἐμφαίνει δὲ τοῦτο καὶ

¹⁸⁴ νόμον] f. γόμον. *proventum, quo gravidae et plenae sunt arbores. Reiske.*

¹⁸⁵ ποτισμὸς καὶ κίνησις] Legendum κύσις, ut sequentia verba innuunt. *Xylander. Conieceram olim ποτισμὸς καὶ γέννησις. Reiske.*

¹⁸⁶ Αὐτ' ἐνταῦθα παραχωρεῖ, αὐτ' ἐνθάδε παραχωρεῖ, *huc pertinet, illuc procedit, ut doceat. Reiske.*

¹⁸⁷ πρῶτην. *Reiske.*

¹⁸⁸ τῆς παρὰ φύσιν.] Lego περὶ, αὐτὰ κατὰ. *Xylander.*

¹⁸⁹ ὃν delend. *Reiske.*

¹⁹⁰ Ἀρίστων] Dubium non est, quin totum id, quod ex epistola Alexarchi Aristo retulit, interciderit. *Xylander. Aristo Chius significatur, qui κτίσεις scripsit, hoc est historias conditarum urbium et deductarum coloniarum. De quo v. Ions. 1, 12. et Fabric. in Catalogo Stoicorum B. Gr. T. 2. p. 390. Reiske.*

¹⁹¹ ἀποικίας. ita correxeram ante inspectas Marklandi et Squirii notas. *Reiske.*

¹⁹² f. περιέπεσεν, ἐν ᾗ Διὸς ἱστορεῖται καὶ Ἰσιδος — *Reiske.*

¹⁹³ Verba ἐν τῷ Ἀλφᾷ γράμματι delenda sunt. *Reiske.*

ὁ Ἑρμαῖος,¹⁹⁴ ἐν τῇ πρώτῃ περὶ τῶν Αἰγυπτίων. ὁμβριμον γάρ φησι μεθερμηνευόμενον εἶναι τὸν Ὅσιριν. ἐῷ δὲ Μνάσαν¹⁹⁵ τῷ Ἐπάφῳ προστιθέντα τὸν Διόνυσον καὶ τὸν Ὅσιριν, καὶ τὸν Σάραπιν· ἐῷ καὶ Ἀντικλείδην, λέγοντα τὴν Ἴσιν Προμηθέως οὔσαν θυγατέρα, Διονύσω συνοικεῖν. αἱ γὰρ εἰρημέναι περὶ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰς θυσίας οἰκειότητες ἐναργεστέραν τῶν μαρτύρων τὴν πίστιν ἔχουσι, τῶν τε ἄστρον τὸν σείριον, Ἴσιδος νομίζουσιν, ὑδραγωγὸν ὄντα. καὶ τὸν λέοντα τιμῶσι, καὶ χάσμασι λεοντείσι τὰ τῶν ἱερῶν θυρώματα κοσμοῦσιν, ὅτι πλημμυρεῖ Νεῖλος Ἑλείου ταπρώτα συνερχομένοιο λέοντι.

38. ὥς δὲ Νεῖλον Ὀσίριδος ἀπορρόην, οὕτως Ἴσιδος σῶμα γῆν ἔχουσι καὶ νομίζουσιν, οὐ πᾶσαν, ἀλλ' ἥς ὁ Νεῖλος ἐπιβαίνει σπερμαίνων καὶ μιγνύμενος. ἐκ δὲ τῆς συνουσίας ταύτης γεννῶσι τὸν Ὡρον. ἔστι δὲ Ὡρος ἡ πάντα σώζουσα καὶ τρέφουσα τοῦ περιέχοντος ὥρα, καὶ κρᾶσις ἀέρος. ὃν ἐν τοῖς ἔλεσι τοῖς περὶ Βούτον ὑπὸ Λητοῦς τραφῆναι λέγουσιν. ἡ γὰρ ὑδατώδης καὶ διάβροχος γῆ μάλιστα τὰς σβεννουσὰς καὶ χαλῶσας τὴν ξηρότητα καὶ τὸν αὐχμὸν ἀναθυμιάσει τιθηνεῖται. Νέφθυν δὲ καλοῦσι τῆς γῆς τὰ ἔσχατα καὶ παρόρια καὶ ψάοντα τῆς θαλάττης. διὸ καὶ τελευταίην ἐπονομάζουσι τὴν Νέφθυν. καὶ Τυφῶνι δὲ συνοικεῖν λέγουσιν. ὅταν δὲ ὑπερβαλὼν καὶ πλεονάσας ὁ Νεῖλος, ἐπέκεινα πλησιάσῃ τοῖς ἐσχατεύουσι, τοῦτο μῆξιν Ὀσίριδος πρὸς Νέφθυν καλοῦσιν, ὑπὸ τῶν ἀναβλαστανόντων φυτῶν ἐλεγχόμενην. ὦν καὶ τὸ μελιλωτὸν ἐστίν, οὗ φησὶ μῦθος ἀπορρύνεντος, καὶ¹⁹⁶ ἀπολειφθέντος αἰσθησὶν γενέσθαι Τυφῶνι τῆς περὶ τὸν γάμον ἀδικίας. ὅθεν ἡ μὲν Ἴσις ἔτεκε γνησίως τὸν Ὡρον, ἡ δὲ Νέφθυς, σκότιον τὸν Ἄνουβιν. ἐν μέντοι ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλέων ἀναγράφουσι τὴν Νέφθυν Τυφῶνι γημαμένην, πρώτην γενέσθαι στεῖραν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ περὶ γυναικὸς, ἀλλὰ περὶ τῆς θεοῦ λέγουσιν, αἰνίττονται τὸ παντελὲς τῆς γῆς ἄγονον καὶ ἄκαρπον ὑπὸ στερρότητος.

39. ἡ δὲ Τυφῶνος ἐπιβουλὴ καὶ τυραννίς, αὐχμοῦ δύναμις ἣν ἐπικρατήσαντος, καὶ διαφορήσαντος τὴν τε γεννώσαν ὑγρότητα τὸν Νεῖλον καὶ αὔξουσιν. ἡ δὲ συνεργὸς αὐτοῦ βασιλὶς Αἰθιοπῶν αἰνίττεται πνοὰς νοτίους ἐξ Αἰθιοπίας· ὅταν γὰρ αὗται τῶν ἐτησίων ἐπικρατήσωσι τὰ νέφη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἐλαυνόντων, καὶ κωλύσωσι τοὺς τὸν Νεῖλον αὔξοντας ὁμβροὺς καταρράγῃναι, κατέχων ὁ Τυφῶν ἐπιφλέγει, καὶ τότε κρατήσας παντάπασιν τὸν Νεῖλον εἰς ἐναντίον ὑπὸ ἀσθενείας συσταλέντα καὶ ῥύνεντα, κοῖλον καὶ ταπεινὸν ἐξέωσεν εἰς τὴν θάλασσαν. ἡ γὰρ λεγομένη κάθειρξις εἰς τὴν σορὸν Ὀσίριδος, οὐδὲν ἔοικεν ἀλλ' ἢ κρύψιν ὕδατος καὶ ἀφανισμόν αἰνίττεσθαι. διὸ μὲν ὁ Ἀθὺρ ἀφανισθῆναι τὸν Ὅσιριν λέγουσιν, ὅτε τῶν ἐτησίων ἀπολειπόντων παντάπασιν ὁ μὲν Νεῖλος ὑπονοστεῖ, γυμνοῦται δὲ ἡ χώρα· μηκυνομένης δὲ τῆς νυκτὸς, αὔξεται τὸ σκότος· ἡ δὲ τοῦ φωτὸς μαραίνεται καὶ κρατεῖται δύναμις, οἱ¹⁹⁷ ἱερεῖς ἄλλα τε δρώσι σκυθρωπὰ, καὶ βούν διαχρυσὸν ἱματίῳ μέλανι βυσσίνῳ περιβάλλ-

¹⁹⁴ L. Ἑρμέας. videtur Hermeas Hermopolitanus significari, cuius *Patria*, hoc est descriptionem urbis patriae, aut etiam Aegypti, et alia quaedam memorat Photius cod. 279. *Reiske*.

¹⁹⁵ ἐῷ δὲ Μνάσαν] Legi Μνασέαν. quod scriptoris nomen est apud Athenaeum, Suidam, et alibi. Sequentibus paginis valde multa sunt suspecta. sed quid faceres? In mea versione liquet, quid sim suspicatus. *Xylander*. Μνασέαν etiam Salmasius correxerat. Videtur Mnaseas Patarensis significari, qui *Periplus* et *Europaea* scripsit, et a Columella *Graecae gentis non obscurus scriptor* appellatur. v. Harduin. in auctorum Plinii indice. De Anticlide v. *ibid.* et Fabric. B. Gr. T. 2. p. 209. *Reiske*.

¹⁹⁶ καὶ delend. nam ἀπορρύνεντος pertinet ad Nilum, ἀπολειφθέντος ad coronam melilotinam. *ex eo, quod, postquam defluxisset Nilus, melilotina corona fuisset derelicta. Reiske*.

¹⁹⁷ δύναμις, εἰς ὃ οἱ ἱερεῖς. *Reiske*.

λοντες,¹⁹⁸ ἐπὶ πένθει τῆς θεοῦ δεικνύουσι. βοῦν γὰρ Ὀσίριδος εἰκόνα καὶ γῆν νομίζουσιν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ἐπὶ δέκα ἐξῆς. καὶ γὰρ τὰ πενθούμενα τέσσαρα πρῶτον μὲν ὁ Νεῖλος ἀπολείπων καὶ ὑπονοστών, δεύτερον δὲ, τὰ βόρεια πνεύματα κατασβεγνύμενα κομιδῇ τῶν νοτίων ἐπικρατούντων, τρίτον δὲ τὸ τὴν ἡμέραν ἐλάττονα γίνεσθαι τῆς νυκτός, ἐπὶ πᾶσιν ἢ τῆς γῆς ἀπογύμνωσις ἅμα τῇ τῶν φυτῶν ψιλότητι τηνικαῦτα φυλλορρόοιόντων, τῇ δ' ἐννάτῃ ἐπὶ δέκα νυκτός, ἐπὶ θάλασσαν κάτεισι.¹⁹⁹ καὶ τὴν ἱερὰν κίστην οἱ στολισταὶ καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκφέρουσι χρυσοῦν ἐντὸς ἔχουσιν κιβώτιον, εἰς ὃ ποτίμου λαβόντες ὕδατος ἐγγέουσιν, καὶ γίνεται κραυγὴ τῶν παρόντων, ὡς εὐρημένου τοῦ Ὀσίριδος. εἶτα τὴν κάρπιμον φυρῶσι τῷ ὕδατι, καὶ συμμίζαντες ἀρώματα καὶ θυμιάματα τῶν πολυτελῶν, ἀναπλάττουσι μηνοειδὲς ἀγαλμάτιον· καὶ τοῦτο στολίζουσι καὶ κοσμοῦσιν, ἐμφαίνοντες, ὅτι γῆς οὐσίαν καὶ ὕδατος τοὺς θεοὺς τούτους νομίζουσι.

40. τῆς δ' Ὀσίριδος πάλιν ἀναλαμβάνουσιν τὸν Ὀσίριν, καὶ αὐξανούσης τὸν Ὀζρον, ἀναθυμιάσει καὶ ὁμίχλαις καὶ νέφεσι ῥωννύμενον, ἐκρατήθη μὲν, οὐκ ἀνῆρέθη δὲ ὁ Τυφών. οὐ γὰρ εἶασεν ἡ κυρία τῆς γῆς θεὸς ἀναιρεθῆναι παντάπασιν τὴν ἀντικειμένην τῇ ὑγρότητι φύσιν, ἀλλ' ἐχάλασε καὶ ἀνῆκε, βουλομένη διαμένειν τὴν κρίσιν. οὐ γὰρ ἦν κόσμος εἶναι τέλειον, ἐκλείποντος καὶ ἀφανισθέντος τοῦ πυρώδους. εἰ δὲ ταῦτα μὴ λέγεται παρ' αὐτοῖς,²⁰⁰ εἰκότως οὐδὲν ἐκείνους ἂν τις ἀπορρίψει τὸν λόγον, ὡς Τυφών μὲν ἐκράτει πάλαι τῆς Ὀσίριδος μοίρας· θάλασσα γὰρ ἦν ἡ Αἴγυπτος. διὸ πολλὰ μὲν ἐν τοῖς μετάλλοις καὶ τοῖς ὄρεσιν εὐρίσκεται μέχρι νῦν κογχύλια ἔχειν²⁰¹· πᾶσαι δὲ πηγαὶ καὶ φρέατα πάντα, πολλῶν ὑπαρχόντων, ἀλμυρὸν ὕδωρ καὶ πικρὸν ἔχουσιν, ὡς ἂν ὑπόλειμμα τῆς πάλαι θαλάσσης ἔωλον ἐνταυθοῖ συνερύρηκός. ὁ δὲ Ὀζρος χρόνῳ τοῦ Τυφῶνος ἐπεκράτησε. τουτέστιν, εὐκαιρίας ὁμβρίων²⁰² γενομένης, ὁ Νεῖλος ἐξεώσας τὴν θάλασσαν, ἀνέφηγε τὸ πεδῖον καὶ ἀνεπλήρωσε ταῖς προσχώσεσιν. ὃ δὴ μαρτυροῦσαν ἔχει τὴν αἴσθησιν· ὁρώμεν γὰρ ἔτι νῦν ἐπιφέροντι τῷ ποταμῷ νέαν ἰλὺν καὶ προσαγαγόντι τὴν γῆν,²⁰³ κατὰ μικρὸν ὑποχωροῦν ὀπίσω τὸ πέλαγος, καὶ τὴν θάλασσαν, ὕψος τῶν ἐν βάθει λαμβανόντων διὰ τὰς προσχώσεις, ἀπορρέουσιν. τὴν δὲ Φάρον, ἣν Ὀμηρος ᾄδει δρόμον ἡμέρας ἀπέχουσιν, Αἰγύπτου νῦν μέρος οὖσαν αὐτῆς, οὐκ αὐτὴν ἀναδραμοῦσαν, οὐδὲ προσαναβᾶσαν, ἀλλὰ τῆς μεταξὺ θαλάττης ἀναπλάττοντι τῷ ποταμῷ καὶ τρέφοντι τὴν ἡπειρον ἀνασταλείσης. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅμοια τοῖς ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν θεολογουμένοις ἐστί. καὶ γὰρ ἐκείνους τὸ μὲν γόνιμον πνεῦμα καὶ τρόφιμον, Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τὸ πληκτικὸν δὲ καὶ διαιρετικὸν, Ἑρακλέα· τὸ δὲ δεκτικὸν,²⁰⁴ Ἀμμωνα· Δήμητραν δὲ καὶ Κόρην, τὸ διὰ τῆς γῆς καὶ τῶν καρπῶν διήκον· Ποσειδῶνα δὲ, τὸ διὰ τῆς θαλάττης.

41. οἱ δὲ τοῖσδε τοῖς φυσικοῖς καὶ τῶν ἀπ' ἀστρολογίας μαθηματικῶν ἔνια μιγνύντες, Τυφῶνα μὲν οἶονται τὸν ἡλιακὸν κόσμον, Ὀσίριν δὲ τὸν σεληνιακὸν λέγεσθαι. τὴν μὲν γὰρ σελήνην γόνιμον τὸ φῶς καὶ ὑγροποιὸν ἔχουσιν, εὐμενὴ καὶ γοναῖς ζώων²⁰⁵ καὶ φυτῶν εἶναι βλαστή-

¹⁹⁸ περιβαλόντες. *Reiske.*

¹⁹⁹ κατιᾶσι, *descendunt*, sacerdotes scil. *Reiske.*

²⁰⁰ f. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ἀπεικότως λέγεται παρ' αὐτῶν. *Reiske.*

²⁰¹ Aut delend. ἔχειν, aut leg. ἐκεῖ cum Marklando, aut ἐκείνη eodem sensu. *Reiske.*

²⁰² ὁμβρίων. *Reiske.*

²⁰³ Tricatur in re perspicua et proba sollicitat Squirius. προσαγαγόντι τὴν γῆν idem est, atque πρόσω ἀγαγόντι, *ulterius producenti terram.*

²⁰⁴ δεκτικὸν suspectum. *Reiske.*

²⁰⁵ καὶ ζώων γοναῖς. *Reiske.*

σεσι · τὸν δὲ ἥλιον ἀκράτῳ πυρὶ κεκληρωκότα θάλλειν τε καὶ καταναίνειν τὰ φυόμενα καὶ τεθιγλότες, καὶ τὸ πολὺ μέρος τῆς γῆς παντάπασιν ὑπὸ φλογμοῦ ποιεῖν ἀοίκητον, καὶ κατακρατεῖν πολλαχοῦ καὶ τῆς σελήνης. διὸ τὸν Τυφῶνα Σῆθ²⁰⁶ αἰεὶ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, ὅπερ ἐστὶ καταδυναστεῦον, ἢ καταβιαζόμενον. καὶ τῷ μὲν ἡλίῳ τὸν Ἡρακλέα μυθολογοῦσιν ἐνιδρυμένον συμπεριπολεῖν, τῇ δὲ σελήνῃ τὸν Ἑρμῆν. λόγου γὰρ ἔργοις ἔοικε καὶ παρὰ²⁰⁷ σοφίας τὰ τῆς σελήνης, τὰ δ' ἐν ἡλίου πληγαῖς ὑπὸ βίας καὶ ῥώμης περαινομένης. οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ἥλιον ἐκ θαλάττης ἀνάπτεσθαι, καὶ τρέφεσθαι φασί, τῇ δὲ σελήνῃ τὰ κρηναῖα καὶ λιμναῖα νάματα γλυκεῖαν ἀναπέμπειν καὶ μαλακὴν ἀναθυμίασιν, ἐβδόμῃ ἐπὶ δέκα²⁰⁸ τὴν Ὀσίριδος γενέσθαι τελευτήν Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσιν, ἐν ᾗ μάλιστα γίνεται πληρουμένη κατὰδηλος ἢ πανσέληνος.

42. διὸ καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀντίφραξιν οἱ Πυθαγόρειοι καλοῦσι, καὶ ὅλως τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἀφοσιοῦνται. τοῦ γὰρ ἑξακάδεκα τετραγώνου, καὶ τοῦ ὀκτωκαίδεκα ἑτερομήκους, οἷς μόνοις ἀριθμῶν ἐπιτέδων συμβέβηκε τὰς περιμέτρους ἴσας ἔχειν²⁰⁹ τοῖς περιεχομένοις ὑπ' αὐτῶν χωρίοις, μέσος δὲ τῶν ἑπτακαίδεκα παρεμπίπτων, ἀντιφράττει καὶ διαζεύγνυσιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διαιρεῖ τὸν ἐπὶ γόδοον λόγον²¹⁰ εἰς ἀνισα διαστήματα τεμνόμενος. ἐτῶν δ' ἀριθμὸν οἱ μὲν βιώσαι τὸν Ὀσίριν, οἱ δὲ βασιλεῦσαι λέγουσιν ὀκτῶ καὶ εἴκοσιν. τοσαῦτα γὰρ ἐστὶ φῶτα τῆς σελήνης, καὶ τοσαύταις ἡμέραις τὸν αὐτῆς κύκλον ἐξελίσσει. τὸ δὲ ξύλον ἐν ταῖς λεγομέναις Ὀσίριδος ταφαῖς τέμνοντες, κατασκευάζουσι λάρνακα μνηοειδῆ, διὰ τὸ τὴν σελήνην, ὅταν τῷ ἡλίῳ πλησιάζῃ, μονοειδῆ γινομένην ἀποκρύπτεσθαι. τὸν δ' εἰς δεκατέσσαρα μέρη τοῦ Ὀσίριδος διασπασμὸν αἰνίττονται πρὸς τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς φθίνει μετὰ πανσέληνον ἄχρι νουμηνίας τὸ ἄστρον. ἡμέραν δὲ, ἐν ᾗ φαίνεται πρῶτον ἐκφυγούσα τὰς αὐγὰς καὶ παρελθούσα τὸν ἥλιον, ἀτελὲς ἀγαθὸν προσαγορεύουσιν. ὁ γὰρ Ὀσίρις ἀγαθοποιὸς, καὶ τοῦνομα πολλὰ φράζει · οὐχ ἥκιστα δὲ κράτος ἐνεργοῦν καὶ ἀγαθοποιὸν, ὃ λέγουσι. τὸ δ' ἕτερον ὄνομα τοῦ θεοῦ²¹¹ τὸν ὁμφιν εὐεργέτην ὃ Ἑρμαῖος²¹² φησιν δηλοῦν ἐρμηνευόμενον.

43. οἶονται δὲ πρὸς τὰ φῶτα τῆς σελήνης ἔχειν τινὰ λόγον τοῦ Νείλου τὰς ἀναβάσεις. ἢ μὲν γὰρ μεγίστη περὶ τὴν Ἑλεφαντίνην, ὀκτῶ γίνεται καὶ εἴκοσι πήχεων, ὅσα φῶτα καὶ μέτρα τῶν ἐμμήνων περιόδων ἐκάστης ἐστίν · ἢ δὲ περὶ Μένδητα καὶ Ξόιν βραχυτάτην²¹³ πήχεων ἕξ πρὸς τὴν διχότομον · ἢ δὲ μέση περὶ Μέμφιν, ὅταν ᾗ δικαία δεκατεσσάρων πηχῶν πρὸς τὴν πανσέληνον. τὸν δὲ Ἄπιν, εἰκόνα μὲν Ὀσίριδος ἐμψυχον εἶναι, γενέσθαι δὲ, ὅταν φῶς ἐρείσῃ γόνιμον ἀπὸ τῆς σελήνης, καὶ καθάψῃται βοδὸς ὀργώσης. διὸ καὶ τοῖς τῆς σελήνης σχήμασιν

²⁰⁶ Σῆθ alius. An Σάθι, de quo alibi. *Salmasius*.

²⁰⁷ Aut delend. παρὰ, aut πέρα leg. *est plus, quam sapientia*, aut περισσῆς σοφίας. *Reiske*.

²⁰⁸ Post δέκα videtur τοῦ Ἄθου deesse. *Reiske*.

²⁰⁹ Summa enim laterum quadrati, cuius area est 16. sunt quatuor. Et summa laterum parallelogrammi rectanguli (de his enim sermo est, ubi nihil adiicitur) longi 6. lati 13. puncta, est 3. 6. 3. 6. hoc est, 18. tanta etiam area. At summa laterum, cuius area 49. (verbi gratia) est quater septem, seu 28. et summa laterum parallelogrammi, cuius area 15. est 3. 5. 3. 5. id est, 16. Quod in rudiorum gratiam obiter annotare libuit. *Xylander*.

²¹⁰ τὸν ἐπὶ γόδοον λόγον esse numerum *septendecim*, vix possum credere, quum ἐπιτέταρτος dicatur esse novem. ergo ἐπὶ γόδοος erit *octodecim*. *Reiske*.

²¹¹ Existimo, verba sic ordinanda — ἀγαθοποιὸν. τὸ δ' ἕτερον ὄνομα, ὃ λέγουσι τοῦ θεοῦ. *Reiske*.

²¹² Ἑρμέας. *Reiske*.

²¹³ βραχυτάτη etiam *Salmasius* correxerat. *Reiske*.

ἔοικε πολλὰ τοῦ Ὑπιδος, περιμελαινόμενου τὰ λαμπρὰ²¹⁴ τοῖς σκιεροῖς, ὅτι τῇ νομηνίᾳ τοῦ Φαμενωθ μηνὸς ἑορτὴν ἄγουσιν, ἔμφασιν Ὀσίριδος εἰς τὴν σελήνην ὀνομάζοντες, ἕαρος ἀρχὴν οὖσαν. οὕτω τὴν Ὀσίριδος δύναμιν ἐν τῇ σελήνῃ τίθενται²¹⁵ τὴν Ἰσιν αὐτῷ γένεσιν οὖσαν συνεῖναι λέγουσι. διὸ καὶ μητέρα τὴν σελήνην τοῦ κόσμου καλοῦσι, καὶ φύσιν ἔχειν ἀρσενόθηλυν οἶονται, πληρουμένην ὑπὸ Ἡλίου καὶ κυϊσκομένην, αὐτὴν δὲ πάλιν εἰς τὸν ἀέρα προϊεμένην γεννητικὰς ἀρχὰς καὶ κατασπεύρουσαν. οὐ γὰρ αἰεὶ τὴν φθορὰν ἐπικρατεῖν τὴν Ὑφώνιον. πολλάκις δὲ κρατουμένην ὑπὸ τῆς γενέσεως καὶ συνδεομένην, αὐτὴς ἀναλύεσθαι καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν Ὠρον. ἔστι δ' οὗτος ὁ περίγειος κόσμος, οὔτε φθορὰς ἀπαλλαττόμενος παντάπασιν, οὔτε γενέσεως.

44. ἔνιοι δὲ καὶ τῶν ἐκλειπτικῶν²¹⁶ αἰνιγμα ποιοῦνται τὸν μῦθον. ἐκλείπει μὲν γὰρ ἡ σελήνη πανσέληνος, ἐναντίαν τοῦ ἡλίου στάσιν ἔχοντος πρὸς αὐτὴν, εἰς τὴν σκιὰν ἐμπίπτουσα τῆς γῆς. ὥσπερ φασὶ τὸν Ὀσίριν εἰς τὴν σορόν. αὐτὴ δὲ πάλιν ἀποκρύπτει καὶ ἀφανίζει ταῖς τριακάσιν, οὐ μὴν ἀναιρεῖται παντάπασιν τὸν ἥλιον, ὥσπερ οὐδὲ τὸν Ὑφῶνα ἢ Ἰσις. γεννώσης τῆς Νέφθυος τὸν Ἄνουβιν, Ἰβίς ὑποβάλλεται. Νέφθυς γὰρ ἐστὶ τὸ ὑπὸ γῆν καὶ ἀφανές, Ἰσις δὲ τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν καὶ φανερόν. ὁ δὲ τούτῳ ὑποψαύων²¹⁷ καὶ καλούμενος ὀρίζων κύκλος, ἐπικοινός ὢν ἀμφοῖν, Ἄνουβις κέκληται, καὶ κυνὶ τὸ εἶδος ἐπικάζεται²¹⁸· καὶ γὰρ ὁ κύων χρῆται τῇ ὄψει νυκτός τε καὶ ἡμέρας ὁμοίως. καὶ ταύτην ἔχειν δοκεῖ παρ' Αἰγυπτίους τὴν δύναμιν ὁ Ἄνουβις, οἷαν ἢ Ἑκάτη παρ' Ἑλλήσι, χθόνιος ὢν ὁμοῦ καὶ ὀλύμπιος. ἐνίοις δὲ δοκεῖ Κρόνος ὁ Ἄνουβις εἶναι· διὸ πάντα τίκτων ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κύων ἐν ἑαυτῷ, τὴν τοῦ κυνὸς ἐπὶ κλησιν ἔσχεν. ἔτι δ' οὖν τοῖς σεβομένοις, τὸν Ἄνουβιν, ἀπόρρητόν τι,²¹⁹ καὶ πάλαι μὲν τὰς μεγίστας ἐν Αἰγύπτῳ τιμὰς ὁ κύων ἔσχεν· ἐπεὶ δὲ Καμβύσου τὸν Ἄπιν ἀνελόντος καὶ ρίψαντος, οὐδὲν προσήλθεν οὐδὲ ἐγεύσατο τοῦ σώματος, ἀλλ' ἢ μόνος ὁ κύων, ἀπώλεσε τὸ πρῶτος εἶναι καὶ μάλιστα τιμᾶσθαι τῶν ἐτέρων ζώων. εἰσὶ δὲ τινες οἱ τὸ σκίασμα τῆς γῆς, εἰς ὃ τὴν σελήνην ὀλισθαίνουσιν ἐκλείπειν νομίζουσι, Ὑφῶνα καλοῦντες.

45. ὅθεν οὐκ ἀπέοικεν εἰπεῖν, ὡς ἰδίᾳ μὲν οὐκ ὀρθῶς ἕκαστος, ὁμοῦ δὲ πάντες ὀρθῶς λέγουσιν. οὐ γὰρ αὐχμὸν, οὐδ' ἄνεμον,²²⁰ οὐδὲ θάλατταν, οὐδὲ σκότος, ἀλλὰ πᾶν ὅσον ἢ φύσιν βλαβερόν καὶ φθαρτικὸν ἔχει μόριον, τοῦ Ὑφῶνός ἐστιν.²²¹ οὔτε γὰρ ἐν ἀψύχοις σώμασι τὰς τοῦ παντός ἀρχὰς θετέον, ὡς Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος, οὔτ' ἀποιον, οὐ δημιουργὸν ὕλης, ἕνα λόγον καὶ μίαν πρόνοιαν, ὡς οἱ Στωϊκοὶ περιγινόμενην ἀπάντων καὶ κρατοῦσαν. ἀδύνατον γὰρ ἢ φλαῦρον ὅτιοῦν ὁμοῦ πάντων, ἢ χρηστὸν, ὅπου μηδενὸς ὁ θεὸς αἴτιος²²² ἐγγενέσ-

²¹⁴ f. περιμελαινόμενα ἐχούσης τὰ λαμπρὰ. *Reiske.*

²¹⁵ τιθέμενοι. *Reiske.*

²¹⁶ ἐκλειπτικῶν bene habet. τὰ ἐκλειπτικὰ sunt idem atque αἱ ἐκλείψεις, et subauditur συμπτώματα. *Reiske.*

²¹⁷ ὁ δὲ τούτων ἐπιψαύων· *Reiske.*

²¹⁸ ἀπικάζεται. *Reiske.*

²¹⁹ f. pro ti leg. est ἐστὶ, aut pro ἔτι versu superiore potest idem verbum subiici, sed nec valde necesse est quidquam mutari; quum ἐστὶ subaudiri queat. forte tamen non improbandum legi ἔτι δὲ νῦν. *Reiske.*

²²⁰ Non memini, in superioribus quidquam de vento praecessisse, quo significatum fuerit, Typhonem quibusdam noxiis ventorum significare. *Reiske.*

²²¹ Consentio Squirio εἶναι leg. esse. sed etiam praeterea comma ante μόριον retrahendum. *quicquid natura noxium in se tenet, id pro Typhonis particula est habendum.* *Reiske.*

²²² f. ἀδύνατον γὰρ ἢ φλαῦρον ὅτιοῦν ὁμοίως τῶν (aut διὰ) πάντων, ἢ καὶ χρηστὸν ὁμοίως, ὧν μηδενὸς ὁ θεὸς αἴτιος, ἐγγενέσθαι. *nequit enim fieri, ut exsistat aliquid aut aequaliter per omnes sui partes pravum, aut*

θαι · παλίντονος γὰρ ἀρμονίη κόσμου ὥσπερ λύρης καὶ τόξου, καθ' Ἡράκλειτον · καὶ κατ' Εὐριπίδην,

Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακὰ,
'Ἄλλ' ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς.

διὸ καὶ παμπάλαιος αὕτη κάτεισιν ἐκ θεολόγων καὶ νομοθετῶν εἰς τε ποιητὰς καὶ φιλοσόφους δόξα, τὴν ἀρχὴν ἀδέσποτον ἔχουσα, τὴν δὲ πίστιν ἰσχυρὰν καὶ δυσεξάλειπτον, οὐκ ἐν λόγοις μόνον, οὐδὲ ἐν φήμαις, ἀλλὰ ἐν τε τελεταῖς, ἐν τε θυσίαις, καὶ βαρβάροις καὶ Ἑλληνισι πολλαχοῦ περιφερομένη, ὡς οὗτ' ἄνουν καὶ ἄλογον καὶ ἀκυβέρνητον αἰωρεῖται τῷ αὐτομάτῳ τὸ πᾶν, οὐτε εἰς ἐστὶν ὁ κρατῶν καὶ κατευθύνων, ὥσπερ οἶαζιν, ἢ τισι πειθηνίοις χαλινοῖς λόγος, ἀλλὰ πολλὰ καὶ μεμιγμένα κακοῖς καὶ ἀγαθοῖς · μᾶλλον δὲ μηδὲν, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, ἄκρατον ἐνταῦθα τῆς φύσεως φερούσης. οὐ δυεῖν πίθων εἰς ταμίας, ὥσπερ νάματα τὰ πράγματα καπηλικῶς διανέμων ἀνακεράννυσιν ἡμῖν, ἀλλ' ἀπὸ δυεῖν ἐναντίων ἀρχῶν, καὶ δυεῖν ἀντιπάλων δυνάμεων τῆς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ κατ' εὐθεῖαν ὑψηγουμένης, τῆς δ' ἔμπαλιν ἀναστρεφούσης καὶ ἀνακλώσης. ὃ τε βίος μικτὸς, ὃ τε κόσμος, εἰ καὶ μὴ πᾶς, ἀλλ' ὁ περίγειος οὗτος καὶ μετὰ σελήνην, ἀνώμαλος καὶ ποικίλος γέγονε. καὶ μεταβολὰς πάσας δεχόμενος. εἰ γὰρ οὐδὲν ἀναιτίως πέφυκε γενέσθαι, αἰτίαν δὲ κακοῦ τὰγαθὸν οὐκ ἂν παράσχοι, δεῖ γένεσιν ἰδίαν καὶ ἀρχὴν, ὥσπερ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, τὴν φύσιν ἔχειν.

46. καὶ δοκεῖ τοῦτο τοῖς πλείστοις καὶ σοφωτάτοις. νομίζουσι γὰρ οἱ μὲν θεοὺς εἶναι δύο, καθάπερ ἀντιτέχνους · τὸν μὲν ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαύλων δημιουργόν. οἱ δὲ τὸν μὲν ἀμείνονα, θεὸν, τὸν δὲ ἕτερον δαίμονα καλοῦσιν · ὥσπερ Ζωρόαστρης ὁ μάγος, ὃν πεντακισχιλίοις ἔτεσι τῶν Τρωϊκῶν γεγονέναι πρεσβύτερον ἱστοροῦσιν. οὗτος οὖν ἐκάλει τὸν μὲν Ὀρομάζην, τὸν δ' Ἀρειμάνιον · καὶ προσαπεφαίνετο, τὸν μὲν εἰκέναι φωτὶ μάλιστα τῶν αἰσθητῶν, τὸν δ' ἔμπαλιν σκότῳ καὶ ἀγνοίᾳ, μέσον δ' ἀμφοῖν τὸν Μίθρην εἶναι. διὸ καὶ Μίθρην Πέρσαι τὸν μεσίτην ὀνομάζουσιν. ἐδίδαξε μὲν τῷ²²³ εὐκταῖα θύειν καὶ χαριστήρια, τῷ δ' ἀποτρόπαια καὶ σκυθρωπά. πόαν γὰρ τινα κόπτοντες ὅμωμι καλουμένην ἐν ὄλμῳ, τὸν ἄδην ἀνακαλοῦνται καὶ τὸν σκότον · εἴτα μίζαντες αἵματι λύκου σφαγέντος, εἰς τόπον ἀνήλιον²²⁴ ἐκφέρουσι καὶ ρίπτουσι. καὶ γὰρ τῶν φυτῶν νομίζουσι τὰ μὲν, τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, τὰ δὲ, τοῦ κακοῦ δαίμονος εἶναι. καὶ τῶν ζώων ὥσπερ κύνας καὶ ὄρνιθας καὶ χερσαίους ἐχίνους, τοῦ ἀγαθοῦ · τοῦ δὲ φαύλου, τοὺς ἐνύδρους εἶναι. διὸ καὶ τὸν κτείναντα πλείστους εὐδαιμονίζουσιν.

47. οὐ μὴν κᾶκεῖνοι²²⁵ πολλὰ μυθώδη περὶ τῶν θεῶν λέγουσιν · οἷα καὶ ταῦτά ἐστιν. ὁ μὲν Ὀρομάζης ἐκ τοῦ καθαρωτάτου φάους, ὁ δ' Ἀρειμάνιος ἐκ τοῦ ζόφου γεγονώς, πολεμοῦσιν ἀλλήλοις. καὶ ὁ μὲν ἐξ θεοῦ ἐποίησε, (τὸν μὲν πρῶτον, εὐνοίας, τὸν δὲ δεύτερον, ἀληθείας, τὸν δὲ τρίτον, εὐνομίας · τῶν δὲ λοιπῶν, τὸν μὲν σοφίας, τὸν δὲ πλούτου, τὸν δὲ τῶν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἡδέων δημιουργόν) ὁ δὲ τούτοις ὥσπερ ἀντιτέχνους ἴσους τὸν ἀριθμόν. εἴθ' ὁ μὲν Ὀρομάζης τρίς ἑαυτὸν αὐξήσας ἀπέστησε τοῦ ἡλίου τοσοῦτον, ὅσον ὁ ἥλιος τῆς γῆς ἀφέστηκε, καὶ

aequaliter bonum et praeclarum, deo nullam eius rei causam praebente. Reiske.

²²³ ἐδίδαξε δὲ τῷ μὲν — ut Marklandus. *Reiske.*

²²⁴ ἀνήλιον] *Lege ἀνήλιον.* Nam illud nihil significat. est autem ἀνήλιος τόπος, solis inaccessus radiis locus, et rei convenit. Divisio animalium parum convenit sententiae. *Xylander.*

²²⁵ οὐ μὴν ἀλλὰ κᾶκεῖνοι, *porro quoque illi, Persae puta. Reiske.*

τὸν οὐρανὸν ἄστροις ἐκόσμησεν. ἓνα δ' ἀστέρα πρὸ πάντων, οἷον φύλακα καὶ προόπτην ἐγκατέστησε, τὸν σείριον. ἄλλους δὲ ποιήσας τέσσαρας καὶ εἴκοσι θεοὺς, εἰς ὧν ἔθηκεν. οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀρειμανίου γενόμενοι, καὶ αὐτοὶ τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ὧν γανωθὲν,²²⁶ ἀναμέμικται τὰ κακὰ τοῖς ἀγαθοῖς. ἔπεισι δὲ χρόνος εἰμαρμένος, ἐν ᾧ τὸν Ἀρειμάνιον λοιμὸν ἐπάγοντα καὶ λιμὸν ὑπὸ τούτων ἀνάγκη φθαρῆναι παντάπασιν καὶ ἀφανισθῆναι, τῆς δὲ γῆς ἐπιπέδου καὶ ὁμαλῆς γενομένης, ἓνα βίον καὶ μίαν πολιτείαν ἀνθρώπων μακαρίων καὶ ὁμογλώσσων ἀπάντων γενέσθαι. Θεόπομπος δὲ φησι²²⁷ κατὰ τοὺς μάγους ἀνὰ μέρος τρισχίλια ἔτη τὸν μὲν κρατεῖν, τὸν δὲ κρατεῖσθαι τῶν θεῶν, ἄλλα δὲ τρισχίλια μάχεσθαι καὶ πολεμεῖν καὶ ἀναλύειν τὰ τοῦ ἐτέρου τὸν ἕτερον· τέλος δ' ἀπολείπεσθαι²²⁸ τὸν ἄδην, καὶ τοὺς μὲν ἀνθρώπους εὐδαίμονας ἔσεσθαι, μήτε τροφῆς δεομένους, μήτε σκιὰν ποιούντας· τὸν δὲ ταῦτα μηχανησάμενον θεὸν, ἡρεμεῖν καὶ ἀναπαύεσθαι χρόνῳ, καλῶς μὲν οὐ πολὺν τῷ θεῷ, ὥσπερ ἀνθρώπῳ²²⁹ κοιμωμένῳ μέτριον. ἢ μὲν οὖν μάγων μυθολογία τοιοῦτον ἔχει τρόπον.

48. Χαλδαῖοι δὲ τῶν πλανητῶν τοὺς θεοὺς γενέσθαι, οὓς καλοῦσι, δύο μὲν ἀγαθουργοὺς, δύο δὲ κακοποιοὺς, μέσους δὲ τοὺς τρεῖς ἀποφαίνουσι καὶ κοινούς. τὰ δὲ Ἑλλήνων, πᾶσι που δῆλα, τὴν μὲν ἀγαθὴν, Διὸς Ὀλυμπίου μερίδα, τὴν δ' ἀποτροπαίου,²³⁰ Ἄδου ποιουμένων. ἐκ δ' Ἀφροδίτης καὶ Ἄρεως ἀρμονίαν γεγενῆσθαι μυθολογοῦνται. ὧν ὁ μὲν ἀπηνῆς καὶ φιλόνεικος, ἡ δὲ, μειλίχιος καὶ γενέθλιος. σκόπει δὲ τοὺς φιλοσόφους τούτοις συμφερομένους. Ἡράκλειτος μὲν γὰρ ἄντικρυς πόλεμον ὀνομάζει πατέρα καὶ βασιλέα καὶ κύριον πάντων, καὶ τὸν μὲν Ὀμηρον, εὐχόμενον ἐκ τε θεῶν ἔριν, ἐκ τ' ἀνθρώπων ἀπολέσθαι, λανθάνειν φησὶ τῇ πάντων γενέσει καταρῶμενον, ἐκ μάχης καὶ ἀντιπαθείας τὴν γένεσιν ἐχόντων, ἥλιον²³¹ δὲ μὴ ὑπερβήσεσθαι τοὺς προσήκοντας ὅρους· εἰ δὲ μὴ, γλώττας μινδίκης ἐπικούρους ἐξευρήσειν. Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὴν μὲν ἀγαθουργὸν ἀρχὴν, φιλότητα καὶ φιλίαν, πολλάκις δὲ ἀρμονίαν καλεῖσθαι μέροπι, τὴν δὲ χείρονα, νείκος οὐλόμενον καὶ δῆριν αἱματόεσσαν. οἱ μὲν Πυθαγόρικοι διὰ πλειόνων ὀνομάτων κατηγοροῦσι, τοῦ μὲν ἀγαθοῦ τὸ ἐν πεπερασμένον, τὸ μένον, τὸ εὐθὺ, τὸ περισσόν, τὸ τετράγωνον, τὸ δεξιόν, τὸ λαμπρόν· τοῦ δὲ κακοῦ, τὴν δυνάδα, τὸ ἄπειρον, τὸ φερόμενον, τὸ καμπύλον, τὸ ἄρτιον, τὸ ἐτερόμηκες, τὸ ἄνισον, τὸ ἀριστερόν, τὸ σκοτεινόν· ὥστε ταύτας ἀρχὰς γενέσεως ὑποκειμένας. Ἀναξαγόρας δὲ νοῦν, καὶ ἄπειρον· Ἀριστοτέλης δὲ, τὸ μὲν εἶδος, τὸ δὲ στέρησιν· Πλάτων δὲ πολλαχοῦ μὲν οἷον ἐπιλυγίζόμενος²³² καὶ πα-

²²⁶ τὸ ὧν γανωθὲν] Ut maxime εὐρεσηλογῶν aliquis comminisci ad extremum valeat aliquid. quo ὧν γανωθὲν colore et exponat: tamen aliquid deesse vox ἀναμέμικται ostendit. ego vocem γανωθὲν ab oscitante librario puto conflata ex alicuius verbi fine, cuius principium periit, (fortasse cum aliquot vocum iactura) et particula ὅθεν. scriberemque τὸ ὧν γαν. ὅθεν ἀναμ. etc. *Xylander*. f. οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀρειμανίου [subaudi ὄντες, vel ὑπάρχοντες, vel γεγενημένοι] γενόμενοι καὶ αὐτοὶ τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ὧν διέλεψαν [aut παρεῖσθον.] ὅθεν ἀναμέμικται — *Reiske*.

²²⁷ E Theopompi Chii λόγοις ἱστορικοῖς hoc petitum, de rebus Graecorum et barbarorum libris 53. in quibus fabulosa, impia et nefanda multa fuisse auctor est Clemens Alexandr. v. Fabric. B. Gr. T. 9. p. 434. *Reiske*.

²²⁸ ἀπολείσθαι mihi quoque in mentem venit, ut Marklando. *Reiske*.

²²⁹ f. χρόνον, ἄλλως μὲν οὐ πολὺν, ὥς θεῷ, ὥσπερ δ' ἀνθρώπῳ — *Reiske*.

²³⁰ ἀποτροπαῖον. *Reiske*.

²³¹ Nescio, quare Squirius ἥλιον damnet, aut obscuritatem loci queratur. Ait Heraclitus vel ipsum solem habere principium sibi adversarium, quod non sinat eum fines ei praescriptos transgredi. iustitiae, vel recti, linguam eius iniurias statim esse indicaturam, et ad rerum omnium supremum dominum delaturam. *Reiske*.

²³² οἷον ἐπιλυγίζόμενος] Scribendum ἐπηλυγίζόμενος. Elegantissimam vocem librarii, ἡ in i converso, interverterunt, quam quia Suidas et alii, atque etiam Eustathius in Iliad. κ. 334. versum, fideliter sunt interpretati, satis fuit rudiorum lectorem monuisse. Apud Hesychium etiam est ἐπηλυγίζεσθαι, alias fere ἐπηλυγάζεσθαι

ρακαλυπτόμενος τῶν ἐναντίων ἀρχῶν, τὴν μὲν ταυτὸν ὀνομάζει, τὴν δὲ θάτερον. ἐν δὲ τοῖς νόμοις ἤδη πρεσβύτερος ὢν, οὐ δι' αἰνιγμάτων, οὐδὲ συμβολικῶς, ἀλλὰ κυρίοις ὀνόμασιν, οὐ μιᾷ ψυχῇ φησὶ κινεῖσθαι τὸν κόσμον, ἀλλὰ πλείοσιν ἴσως, δυοῖν δὲ πάντως οὐκ ἐλάττωσιν· ὅθεν τὴν μὲν ἀγαθουργὸν εἶναι, τὴν δ' ἐναντίαν ταύτῃ, καὶ τῶν ἐναντίων δημιουργόν. ἀπολείπει δὲ καὶ τρίτην τινὰ μεταξὺ φύσιν, οὐκ ἄψυχον, οὐδ' ἄλογον, οὐδ' ἀκίνητον ἐξ αὐτῆς, ὥσπερ ἔνιοι νομίζουσιν, ἀλλ' ἀνακειμένην ἀμφοῖν ἐκείναις· ἐφιεμένην δὲ τῆς ἀμείνονος ἀεὶ, καὶ παθοῦσαν, καὶ διώκουσαν, ὡς²³³ τὰ ἐπιόντα δηλώσει τοῦ λόγου, τὴν Αἰγυπτίων θεολογίαν μάλιστα ταύτῃ τῇ φιλοσοφίᾳ συνοικειοῦντος.

49. μεμιγμένη γὰρ ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις καὶ σύστασις ἐξ ἐναντίων, οὐ μὴν ἰσοσθενῶν δυνάμεων, ἀλλὰ τῆς βελτίονος τὸ κράτος ἐστίν. ἀπολέσθαι δὲ τὴν φαύλην παντάπασιν ἀδύνατον, πολλὴν μὲν ἐμπεφυκυῖαν τῷ σώματι, πολλὴν δὲ τῇ ψυχῇ τοῦ παντὸς ἀεὶ²³⁴ πρὸς τὴν βελτίονα καὶ δυσμαχοῦσαν.²³⁵ ἐν μὲν οὖν τῇ ψυχῇ νοῦς καὶ λόγος ὁ τῶν ἀρίστων πάντων ἡγεμὼν καὶ κύριος, Ὅσιρίς ἐστιν· ἐν δὲ γῇ καὶ πνεύματι καὶ ὕδατι καὶ οὐρανῷ καὶ ἄστροις τὸ τεταγμένον καὶ καθεστηκὸς καὶ ὑγιαῖνον, ὥραις καὶ κρᾶσεσι καὶ περιόδοις, Ὅσιρίδος ἀπορροή καὶ εἰκὼν ἐμφαινομένη· Τυφῶν δὲ, τῆς ψυχῆς τὸ παθητικὸν καὶ τιτανικὸν καὶ ἄλογον καὶ ἐμπληκτον· τοῦ δὲ σωματικοῦ τὸ ἐπικλητον καὶ νοσῶδες,²³⁶ καὶ ταρακτικὸν ἀθρίαις²³⁷ καὶ δυσκρασίαις, καὶ κρύψεσιν ἡλίου καὶ ἀφανισμοῖς σελήνης, οἷον ἐκδρομαὶ καὶ ἀφανισμοὶ καὶ Τυφῶνες,²³⁸ καὶ τοῦνομα κατηγορεῖ τὸ Σῆθ αὐτὸν Τυφῶνα καλοῦσι· φράζει δὲ τὸ²³⁹ πολλάκις ἀναστροφὴν καὶ πάλιν ὑπερπήδησιν. Βεβαιῶνα²⁴⁰ δὲ τινὲς μὲν ἕνα τῶν τοῦ Τυφῶνος ἐταίρων γεγενῆσθαι λέγουσιν, Μάνεθος αὐτὸν²⁴¹ Τυφῶνα, καὶ Βέβωνα καλεῖσθαι. σημαίνει δὲ τοῦνομα κάθεξιν, ἢ κάλυσιν, ὡς τοῖς πράγμασιν ὁδῶ βαδίζουσι καὶ πρὸς ὃ χρηρὴ φερομένοις, ἐνισταμένης τῆς τοῦ Τυφῶνος δυνάμεως.

50. διὸ καὶ τῶν μὲν ἡμέρων ζώων ἀπονέμουσιν αὐτῷ τὸ ἀμαθέστατον, ὄνον· τῶν δ' ἀγρίων τὰ θηριωδέστατα, κροκόδειλον καὶ τὸν ποτάμιον ἵππον. περὶ μὲν²⁴² τοῦ ὄνου προδεδηλώκα- πεν. ἐν Ἑρμούπολει δὲ Τυφῶνος ἄγαλμα δεικνύουσιν ἵππον ποτάμιον· ἐφ' οὗ βέβηκεν ἰέραξ,

scribitur. ususque est ita Plutarch. de solertia animalium, ubi de perdicum astu loquitur. Paulo ante in συστοιχία Pythagoreorum bonorum post τετράγωνον deest ἴσον. quod ex oppositione intelligi potest. *Xylander.* ἐπηλυγάζόμενος. *Reiske.*

²³³ ὡς] L. ὢν cohaeret hoc ὢν cum ταύτῃ p. 462. 2. et subauditur φιλοσοφῶν. *Reiske.*

²³⁴ f. τῇ ψυχῇ τοῦ παντὸς ὑπαντῶσαν ἀεὶ, id est ἐναντιουμένην. *Reiske.*

²³⁵ f. διαμαχοῦσαν. *Reiske.*

²³⁶ ἐπικλητον καὶ νοσῶδες] Prior vox an sit genuina, iudicent docti, nam et ἀθρὶ vox est prava. pro qua forte ἀθρίαις legendum sit. Est tamen ἐπικλητον *adsciticiūm*, et quae praeter naturam adsciscit sibi corpus, morbis non raro ansum praebent. Quid si, ut et alibi, ἐπικλητον legi debeat? *Xylander.* ἐπικλητον rectum est. significat *illud*, quod *expositum est reprehensionī.* *Reiske.*

²³⁷ ἐν ἀωρίαις. Salmasius αἰθρίαις scripserat. *Reiske.*

²³⁸ Potest hic versus sanus esse, si ἀφανισμοὶ pro devastatione, destructione, corruptione rerum accipiatur, τυφῶνες pro procellis omnia sternerentibus et evertentibus, et subaudiatur εἰσι, et punctum commate mutetur, et vs. 3. αὐτὸ, ᾧ [vel δ] τὸν Τυφῶνα καλοῦσι legatur, ita ut constructio sit τοῦ σωματικοῦ τὸ ἐπικλητον κατηγορεῖ αὐτὸ τὸ ὄνομα, δὲ τὸν Τυφῶνα καλοῦσι, scil. Σῆθ. Salmasius [uti etiam *Xylander*] pro αὐτὸ scripserat ᾧ. *Reiske.*

²³⁹ τὸ] l. τὴν. *Reiske.*

²⁴⁰ Utrum rectius sit Βεβαιῶνα, quod hic, an Βεβῶνα, quod statim post, in medio relinquam. *Reiske.*

²⁴¹ Salmasius αὐτὸν uno vocabulo scripsit. *Reiske.*

²⁴² ὢν περὶ μὲν. *Reiske.*

ὄφει μαχόμενος· τῷ μὲν ἵππῳ τὸν Τυφῶνα δεικνύντες, τῷ δὲ ἰέρακι δύναιμι καὶ ἀρχὴν, ἣν βία κτώμενος ὁ Τυφὼν πολλάκις οὐκ ἀνιᾶται²⁴³ ταραττόμενος ὑπὸ τῆς κακίας καὶ ταράττων. διὸ καὶ θύοντες ἐβδόμη τοῦ Τυβί μηνός, ἣν καλοῦσιν ἄφιξιν Ἰσιδος ἐκ Φοινίκης, ἐπιπλάττουσι τοῖς ποπάνοις ἵππον ποτάμιον δεδεμένον. ἐν δ' Ἀπόλλωνος πόλει νενομισμένον ἐστὶ κροκοδείλου φαγεῖν πάντως ἕκαστον· ἡμέρα δὲ μιᾷ θηρεύσαντες, ὅσους ἂν δύνωνται, καὶ κτείναντες ἀπαντικρὺ τοῦ ἱεροῦ προβάλλουσι, καὶ λέγουσιν, ὡς ὁ Τυφὼν τὸν Ὀρὸν ἀπέδρα κροκόδειλος γενόμενος, πάντα καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ πάθη τὰ φαῦλα καὶ βλαβερά, Τυφῶνος ἔργα καὶ μέρη καὶ κινήματα²⁴⁴ ποιούμενοι.

51. τὸν δ' Ὀσίριν αὖ πάλιν ὀφθαλμῷ καὶ σκῆπτρῳ γράφουσιν, ὧν τὸ μὲν τὴν πρόνοιαν ἐμφαίνειν, τὸ δὲ τὴν δύναιμι, ὡς Ὀμηρος τὸν ἄρχοντα καὶ βασιλεύοντα πάντων Ζῆν ὑπατον καὶ μήστωρα καλῶν, ἔοικε τῷ μὲν ὑπάτῳ τὸ κράτος αὐτοῦ, τῷ δὲ μήστωρι τὴν εὐβουλίαν καὶ τὴν φρόνησιν σημαίνειν. γράφουσι καὶ²⁴⁵ ἰέρακι τὸν θεὸν τοῦτον πολλάκις. εὐτονία γὰρ ὄψεως ὑπερβάλλει, καὶ πτήσεως ὀξύτητι καὶ διοικεῖν αὐτὸν ἐλάχιστατῇ τροφῇ²⁴⁶ πέφυκε. λέγεται δὲ καὶ νεκρῶν ἀτάφων ὁμμασι γῆν ὑπερπετόμενος ἐπιβάλλειν. ὅταν δὲ πιούμενος ἐπὶ τῶν ποταμῶν καταίρει, τὸ πτερὸν ἴστησιν ὀρθόν, πίων δὲ κλίνει τοῦτο πάλιν. ὃ δὴ λόγος ἐστὶ σεσωσμένος καὶ διαπεφευγὼς τὸν κροκόδειλον. ἂν γὰρ ἀρπασθῇ, μένει τὸ πτερὸν ὥσπερ ἔστη πεπηγός. πανταχοῦ δὲ καὶ ἀνθρωπόμορφον Ὀσίριδος ἄγαλμα δεικνύουσιν, ἐξορθιάζον τῷ αἰδοίῳ, διὰ τὸ γόνιμον καὶ τὸ τρόφιμον. ἀμπεχόνῃ δὲ φλογοειδῆς στέλλουσα αὐτοῦ τὰς εἰκόνας, ἥλιον σώμα τῆς τάγαθοῦ δυνάμεως ὡς²⁴⁷ ὁρατὸν οὐσίας νοητῆς ἡγούμενοι. διὸ καὶ καταφρονεῖν ἄξιόν ἐστι τῶν τὴν ἡλίου σφαῖραν Τυφῶνι προσνεμόντων, ὃ λαμπρὸν οὐδὲν, οὐδὲ σωτήριον, οὐδὲ τάξις, οὐδὲ γένεσις, οὐδὲ κίνησις μέτρον ἔχουσα καὶ λόγον, ἀλλὰ τάναντία προσήκει. καὶ αὐχμόν, οἷς φθείρει πολλά τῶν ζώων καὶ βλαστανόντων, οὐχ ἡλίου θετέον ἔργον, ἀλλὰ τῶν ἐν γῇ καὶ ἀέρι μὴ καθ' ὥραν κεραυννυμένων πνευμάτων καὶ ὑδάτων, ὅταν ἡ τῆς ἀτάκτου καὶ ἀορίστου δυνάμεως ἀρχὴ πλημμελήσασα κατασβέσῃ τὰς αναθυμιάσεις.

52. ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς ὕμνοις τοῦ Ὀσίριδος ἀνακαλοῦνται τὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις κρυπτόμενον τοῦ ἡλίου, καὶ τῇ τριακάδι τοῦ Ἐπιφί μηνός, ἐορτάζουσιν ὀφθαλμῶν Ὀρου γενέθλιον,²⁴⁸ ὅτε σελήνην καὶ ἥλιος ἐπὶ μιᾶς εὐθείας γεγόνασιν, ὡς οὐ μόνον τὴν σελήνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλιον ὁμμα τοῦ Ὀρου καὶ φῶς ἡγούμενοι. τῇ δὲ ὀγδόῃ φθίνοντος τοῦ Φαωφί βακτηρίας ἡλίου γενέσθαι, ὃν ἄγουσι μετὰ φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν, ἐμφαίνοντες οἷον ὑπερείσματος δεῖσθαι καὶ ῥώσεως, τῷ τε θερμῷ γινόμενον ἐνδεᾶ, καὶ τῷ φωτὶ ἐνδεᾶ κλινόμενον, καὶ πλάγιον ἀφ' ἡμῶν φερόμενον. ἔτι δὲ τὴν βούν ὑπὸ τροπὰς χειμερινὰς ἐπτάκις περὶ τὸν ναὸν περιφέρουσι· καὶ καλεῖται ζήτησις Ὀσίριδος ἡ περιδρομὴ τοῦ ἡλίου, τὸ ὕδωρ χειμῶνος τῆς θεοῦ ποθοῦσης. Τόσαι τὰς δὲ περιείσιν, ὅτι τὴν ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν ἐπὶ τροπὰς θερινὰς πάροδον ἐβδόμῳ

²⁴³ Aut οὐκ ἀνιᾶται leg. cum Marklando, aut οὐ πανεταί. *Reiske.*

²⁴⁴ [μέρη κινήματα μέρη] videtur abundare, aut καὶ abesse. Locus Homeri est Iliados θ. 22. διοικεῖν ἑαυτὸν τῇ τροφῇ est *cibum digerere*, etiam apud Aphrodiseum et Aëtium, ipsumque Galenum, ut alias observavimus. Pro ὁμμασι quidem σώμασιν esse legendum, ex Aeliano constat, 2. 42. *Xylander.*

²⁴⁵ γράφουσι δὲ καὶ — *Reiske.*

²⁴⁶ καὶ διώκειν πάντων τάχιστα τὴν τροφὴν πέφυκε. *Reiske.*

²⁴⁷ Credo, ὡς ut e fine praemissi vocab. perperam iteratum, delendum esse. *Reiske.*

²⁴⁸ γενέθλιον ἄγουσι correxeram, antequam mihi constaret, eandem mentem Bentleio, Marklando et Squirio fuisse. *Reiske.*

μηνὶ συμπεραίνει. λέγεται δὲ καὶ θῦσαι τῷ ἡλίῳ τετράδι μηνὸς ἱσταμένου πάντων πρώτος Ὡρος ὁ Ἰσίδος, ὡς ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις γενεθλίοις Ὡρου γέγραπται. καὶ μὴν ἡμέρας ἐκάστης τριχῶς ἐπιθυμῶσι τῷ ἡλίῳ, ῥητίνην μὲν ὑπὸ τὰς ἀνατολάς, σμύρναν δὲ μεσουρανοῦντι, τὸ δὲ καλούμενον κῦφι περὶ δυσμᾶς· ὧν ἕκαστον ὃν ἔχει λόγον, ὕστερον ἀφηγήσομαι. τὸν δὲ ἥλιον πᾶσι τούτοις προτρέπεσθαι καὶ θεραπεύειν οἶονται. καὶ τί δεῖ πολλὰ τοιαῦτα συνάγειν. εἰσὶ γὰρ οἱ τὸν Ὀσιριν ἀντικρυς ἥλιον εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι σείριον ὕφ' Ἑλλήνων λέγοντες, εἰ καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἡ πρόθεσις τοῦ ἄρθρου τοῦνομα πεποίηκεν ἀμφιγνοεῖσθαι. τὴν δ' Ἴσιν οὐχ ἑτέραν τῆς σελήνης ἀποφαίνοντες, ἐν καὶ τῶν²⁴⁹ ἀγαλμάτων αὐτῆς, τὰ μὲν κερασφόρα τοῦ μηνοειδοῦς γεγονέναι μιμήματα, τοῖς δὲ μελανοστόλοις ἐμφαίνουσι τὰς κρύψεις καὶ τοὺς περισκισμοὺς, ἐν οἷς διώκει ποθοῦσα τὸν ἥλιον. διὸ καὶ πρὸς τὰ ἐρωτικά τὴν σελήνην ἐπικαλοῦνται, καὶ τὴν Ἴσιν Εὐδοξὸς φησι²⁵⁰ βραβεύειν τὰ ἐρωτικά. καὶ τούτοις μὲν ἄλλως γέ πως τοῦ πιθανοῦ μέτεστι, τῶν δὲ Τυφῶνα ποιούντων τὸν ἥλιον, οὐδ' ἀκούειν ἄξιον. ἀλλ' ἡμεῖς αὖθις τὸν οἰκεῖον ἀναλάβωμεν λόγον.

53. ἡ γὰρ Ἴσις ἐστὶ μὲν τὸ τῆς φύσεως θῆλυ, καὶ δεκτικὸν ἀπάσης γενέσεως, καθὼς τιθηνὴ καὶ πανδεχῆς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὑπὸ δὲ τῶν πολλῶν μυριώνυμος κέκληται, διὰ τὸ πάσας ὑπὸ τοῦ λόγου τρεπομένη μορφὰς δέχεσθαι καὶ ἰδέας. ἔχει δὲ σύμφυτον ἔρωτα τοῦ πρώτου καὶ κυριωτάτου πάντων, ὃ τὰγαθῷ ταυτὸν ἐστὶ, καὶ κεῖνο ποθεῖ καὶ διώκει· τὴν δ' ἐκ τοῦ κακοῦ φεύγει καὶ διωθεῖται μοῖραν, ἀμφοῖν μὲν οὖσα χώρα καὶ ὕλη, ῥέπουσα δ' αἰεὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἐξ ἑαυτῆς, καὶ παρέχουσα γεννᾶν ἐκεῖνο καὶ κατασπείρειν εἰς ἑαυτὴν ἀπορρόιας καὶ ὁμοιότητος, αἷς χαίρει καὶ γέγηθε κυῖσκομένη καὶ ὑποπιμπλαμένη τῶν γενέσεων. εἰκὼν γὰρ ἐστὶν οὐσίας ἐν ὕλῃ γένεσις,²⁵¹ καὶ μίμημα τοῦ ὄντος τὸ γινόμενον.

54. ὅθεν οὐκ ἄπο τρόπου μυθολογοῦσι τὴν Ὀσίριδος ψυχὴν αἰδῖον εἶναι καὶ ἄφθαρτον, τὸ δὲ σῶμα πολλάκις διασπᾶν καὶ ἀφανίζειν τὸν Τυφῶνα· τὴν δ' Ἴσιν πλανωμένην καὶ ζητεῖν καὶ συναρμόττειν πάλιν. τὸ γὰρ ὃν καὶ νοητὸν καὶ ἀγαθόν, φθορᾶς καὶ μεταβολῆς κρείττον ἐστὶ· τινὰς δ' ἂπ' αὐτοῦ τὸ αἰσθητὸν καὶ σωματικὸν εἰκόνας ἐκμάττεται, καὶ λόγους, καὶ εἶδη καὶ ὁμοιότητας ἀναλαμβάνει, καθάπερ ἐν κηρῷ σφραγίδες οὐκ αἰεὶ διαμένουσιν. ἀλλὰ καταλαμβάνει τὸ ἀτακτον αὐτὰς καὶ ταραχῶδες, ἐνταῦθα²⁵² τῆς ἄνω χώρας ἀπεληλαμένον καὶ μαχόμενον πρὸς τὸν Ὡρον, ὃν ἡ Ἴσις εἰκόνα τοῦ νοητοῦ κόσμον αἰσθητὸν ὄντα γεννᾷ. διὸ καὶ δίκην φεύγειν λέγεται νοθείας ὑπὸ Τυφῶνος, ὡς οὐκ ὦν καθαρὸς, οὐδὲ εἰλικρινής, οἷος ὁ πατὴρ λόγος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀμιγῆς καὶ ἀπαθής, ἀλλὰ νενοθευμένος τῇ ὕλῃ διὰ τὸ σωματικόν. περιγίνονται δὲ καὶ νίκαι τοῦ Ἑρμοῦ, τουτέστι τοῦ λόγου, μαρτυροῦντος καὶ δεικνύοντος, ὅτι πρὸς τὸ νοητὸν ἡ φύσης μετασχηματιζομένη τὸν κόσμον ἀποδίδωσιν. ἡ μὲν γὰρ, ἔτι τῶν θεῶν ἐν γαστρὶ τῆς Πέρας ὄντων, ἐξ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος γενομένη γένεσις Ἀπόλλωνος αἰνίττεται τὸ πρὶν ἐκφανῆ γενέσθαι τόνδε τὸν κόσμον, καὶ συντελεσθῆναι τοῦ λόγου τὴν ὕλην φύσει ἐλεγχομένην ἐπ' αὐτὴν²⁵³ ἀτελῆ, τὴν πρώτην γένεσιν ἐξενεγκεῖν.

²⁴⁹ f. ἀποφαίνονται ἐκ τοῦ ἐμφαίνεσθαι. *Reiske.* καὶ τῶν ἀγαλμ. et deinceps.

²⁵⁰ Eudoxus videtur id in Γῆς περιόδῳ tradidisse. *Reiske.*

²⁵¹ ἐν ὕλῃ ἡ γένεσις. *Reiske.*

²⁵² Ante vel post ἐνταῦθα comma collocetur, haud multum refert. in hunc humilem terrarum orbem detru-
sum. *Reiske.*

²⁵³ f. συντελεσθῆναι ὑπὸ [vel ἐκ] τοῦ λόγου τὴν ὕλην ἐλεγχομένην ἐπ' αὐτῇ [seorsim in se] οὖσαν ἀτελῆ. *Reiske.*

55. διὸ καὶ φασὶ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἀνάπτηρον ὑπὸ σκότῳ γενέσθαι, καὶ πρεσβύτερον ὦρον καλοῦσιν. οὐ γὰρ ἦν κόσμος, ἀλλ' εἰδωλὸν τι καὶ κόσμου φάντασμα²⁵⁴ μέλλοντος. ὁ δὲ ὦρος οὗτος, αὐτός ἐστιν ὠρισμένος καὶ τέλειος, οὐκ ἀνηρηκώς²⁵⁵ τὸν Τυφῶνα παντάπασι, ἀλλὰ τὸ δραστήριον καὶ ἰσχυρὸν αὐτοῦ παρηρημένος. ὅθεν ἐν Κοπτῷ τὸ ἄγαλμα τοῦ ὦρου λέγουσιν ἐν τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ Τυφῶνος αἰδοῖα κατέχειν· καὶ τὸν Ἑρμῆν μυθολογοῦσιν, ἐξελόντα τοῦ Τυφῶνος τὰ νεῦρα, χορδαῖς χρήσασθαι, διδάσκοντες, ὥς τὸ πᾶν ὁ λόγος διαρμυσάμενος, σύμφωνον ἐξ ἀσυμφώνων μερῶν ἐποίησε, καὶ τὴν φθαρτικὴν οὐκ ἀπώλεσεν, ἀλλ' ἀνεπλήρωσε, δύναμιν. ὅθεν ἐκείνη μὲν ἀσθενὴς καὶ ἀδρανὴς ἐνταῦθα, φυρομένη καὶ προσπλεκομένη τοῖς παθητικοῖς καὶ μεταβολικοῖς μέλεσι, σεισμῶν μὲν ἐν γῇ καὶ τρόμων αὐχμῶν, καὶ ἐν ἀέρι δέ,²⁵⁶ καὶ πνευμάτων ἀτόπων, αὐθις δὲ πρηστήρων καὶ κεραυνῶν δημιουργός ἐστι. φαρμάττει δὲ καὶ λοιμοὺς ὕδατα καὶ πνεύματα, καὶ μέχρι σελήνης ἀνατρέχει καὶ ἀναχαιτίζει, συνέχουσα καὶ μελαίνουσα πολλάκις τὸ λαμπρὸν, ὥς Αἰγύπτιοι νομίζουσι, καὶ λέγουσιν, ὅτι τοῦ ὦρου νῦν μὲν ἐπάταξε, νῦν δ' ἐξελὼν κατέπειν ὁ Τυφὼν τὸν ὀφθαλμόν· εἴτα τῷ ἡλίῳ πάλιν ἀπέδωκε, πληγὴν μὲν αἰνιττόμενοι, τὴν κατὰ μῆνα μείωσιν τῆς σελήνης, πλήρωσιν δέ, τὴν ἐκλειψιν, ἣν ὁ ἥλιος ἰᾶται διαφυγούσης τὴν σκιὰν τῆς γῆς, εὐθὺς ἀντιλάμπων.

56. ἡ δὲ κρείττων καὶ θειότερα φύσις ἐκ τριῶν ἐστι, τοῦ νοητοῦ καὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ ἐκ τούτων, ὃν κόσμον Ἕλληνες ὀνομάζουσιν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων, τὸ μὲν νοητὸν, καὶ²⁵⁷ ἰδέαν καὶ παράδειγμα καὶ πατέρα, τὴν δὲ ὕλην, καὶ μητέρα καὶ τιτηνὴν, ἔδραν τε καὶ χώραν γενέσεως, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν, ἔργον καὶ γένεσιν ὀνομάζειν εἶωθεν. Αἰγυπτίους δ' ἂν τις εἰκάσειε τῶν τριγώνων τὸ κάλλιστον,²⁵⁸ μάλιστα τούτῳ τὴν τοῦ παντὸς φύσιν ὁμοιοῦντας, ᾧ καὶ Πλάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ δοκεῖ τούτῳ προσκεχρῆσθαι, τὸ γαμήλιον διάγραμμα συντάττων. ἔχει δ' ἐκεῖνο τὸ τρίγωνον, τριῶν τὴν πρὸς ὀρθίαν, καὶ τεττάρων τὴν βάσιν, καὶ πέντε τὴν ὑποτείνουσαν ἴσον ταῖς περιεχούσαις δυναμένην. εἰκαστέον οὖν τὴν μὲν πρὸς ὀρθάς,²⁵⁹ ἄρρενι, τὴν δὲ βάσιν, θηλείᾳ, τὴν δὲ ὑποτείνουσαν, ἀμφοῖν ἐγγόνῳ· καὶ τὸν μὲν Ὀσίριν ὡς ἀρχὴν, τὴν δὲ Ἴσιν ὡς ὑποδοχὴν, τὸν δὲ ὦρον ὡς ἀποτελεσμα. τὰ μὲν γὰρ τρία, πρῶτος περισσός ἐστι καὶ τέλειος· τὰ δὲ τέτταρα, τετράγωνος ἀπὸ πλευρᾶς ἀρτίου τῆς δυάδος· τὰ δὲ πέντε, πῆ μὲν τῷ πατρὶ, πῆ δὲ τῇ μητρὶ προσέοικεν, ἐκ τριάδος συγκεῖμενα καὶ δυάδος. καὶ τὰ πάντα τῶν πέντε γέγονεν παρώνυμα, καὶ τὸ ἀριθμῆσασθαι πεμπάσασθαι λέγουσιν. ποιεῖ δὲ τετράγωνον ἢ πεντάς ἀφ' ἑαυτῆς, ὅσον τῶν γραμμάτων παρ' Αἰγυπτίοις τὸ πληθός ἐστι, καὶ ὅσον ἐνιαυτῶν ἕξ χρονόν.²⁶⁰ ὁ ἄπιστος μὲν οὖν, ὦρον εἰώθασιν Καίμιν προσαγορεύειν, ὅπερ ἐστὶν ὀρώμενον. αἰσθητὸν γὰρ καὶ ὁρατὸν ὁ κόσμος. ἢ δ' Ἴσις ἐστὶν ὅτε καὶ Μοῦθ καὶ πάλιν Ἀθυρι καὶ Μεθύερ προσαγορεύουσι. σημαίνουσι δὲ τῷ μὲν πρώτῳ τῶν ὀνομάτων, μητέρα· τῷ δὲ δευτέρῳ, οἶκον ὦρου κόσμιον· (ὡς καὶ Πλάτων χώραν γενέσεως καὶ δεξαμενὴν) τὸ δὲ τρίτον σύνθετόν

²⁵⁴ εἰδωλὸν τι καὶ φάντασμα κόσμου μέλλοντος. *Reiske.*

²⁵⁵ f. οὐκ ἀνηρηκώς δὲ τ. *Reiske.*

²⁵⁶ αὐχμῶν δὲ ἐν ἀέρι. *Reiske.*

²⁵⁷ Hoc kai, et id, quod paulo post inter ὕλην et μητέρα legitur, delendum. *Reiske.*

²⁵⁸ Αἰγυπτίους δ' ἂν τις εἰκάσειε μιμούμενον αὐτὸν ὀνομάσαι τὸ ὀρθογώνιον τῶν τριγώνων τὸ κάλλιστον. *existimet aliquis, Platonem rectangulum triangulum omnium appellasse pulcherrimum ex imitatione Aegyptiorum, qui illi precipue rerum omnium naturam assimilant. Reiske.*

²⁵⁹ τὴν μὲν πρὸς ὀρθίαν. ut paullo ante. subauditur ἴθυσιν, vel ἕξιν. *lineam perpendicularem.* nam in πρὸς ὀρθάς subauditur γωνίας. *Reiske.*

²⁶⁰ χρόνον] mallet ἀριθμὸν. *Reiske.*

ἐστὶν ἔκ τε τοῦ πλήρους καὶ τοῦ αἰτίου.²⁶¹ πλήρης γάρ ἐστιν ἡ ὕλη τοῦ κόσμου, καὶ τῷ ἀγαθῷ καὶ καθαρῷ καὶ κεκοσμημένῳ σύνεστιν.

57. δόξειε δ' ἂν ἴσως καὶ Ἡσίοδος, τὰ πρῶτα πάντα χάος καὶ γῆν καὶ τάρταρον καὶ ἔρωτα ποιῶν, οὐχ ἑτέρας λαμβάνειν ἀρχάς, ἀλλὰ ταύτας γε δὴ, τῶν ὀνομάτων, τῇ μὲν Ἰσιδι τὸ τῆς γῆς, τῷ δ' Ὀσίριδι τὸ τοῦ ἔρωτος, τῷ δὲ Τυφῶνι τὸ τοῦ ταρτάρου μεταλαμβάνοντές, ὡς²⁶² ἀποδίδομεν. τὸ γὰρ χάος δοκεῖ χώραν τινὰ καὶ τόπον τοῦ παντὸς ὑποτίθεσθαι. προσκαλεῖται δὲ καὶ τὸν Πλάτωνος ἀμωσγέπως τὰ πράγματα μῦθον, ὃν Σωκράτης ἐν συμποσίῳ περὶ τῆς τοῦ ἔρωτος γενέσεως διῆλθε, τὴν πενίαν λέγων τέκνων δεομένην τῷ πόρῳ καθεύδοντι παρακλιθῆναι, καὶ κυάσασαν ἐξ αὐτοῦ τεκεῖν τὸν ἔρωτα, φύσει μακρὸν²⁶³ ὄντα καὶ παντοδαπὸν, ἅτε δὴ πατρὸς μὲν ἀγαθοῦ καὶ σοφοῦ καὶ πᾶσιν αὐτάρκους, μητρὸς δ' ἀμηχάνου καὶ ἀπόρου, καὶ δι' ἔνδειαν αἰεὶ γλιχομένης ἑτέρου, καὶ περὶ ἕτερον λιπαρούσης γεγεννημένον. ὁ γὰρ πόρος οὐχ ἕτερός ἐστιν τοῦ πρώτου ἔραστος καὶ ἐφετοῦ καὶ τελείου καὶ αὐτάρκους. πενίαν τε τὴν ὕλην προσεῖπεν, ἐνδεᾶ μὲν οὖσαν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τοῦ ἀγαθοῦ, πληρουμένην δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ποθοῦσαν αἰεὶ καὶ μεταλαμβάνουσιν. ὁ δὲ γινόμενος ἐκ τούτων κόσμος καὶ Ὀρος,²⁶⁴ οὐκ αἰδιδιος οὐδ' ἀπαθής, οὐδ' ἄφθαρτος, ἀλλ' αἰεγενής ὢν, μηχανᾶται ταῖς τῶν παθῶν μεταβολαῖς καὶ περιόδοις αἰεὶ νέος καὶ μηδέποτε φθαρησόμενος διαμένειν.

58. χρηστέον δὲ τοῖς μύθοις, οὐχ ὡς λόγοις πάμπαν οὔσιν,²⁶⁵ ἀλλὰ τὸ πρόσφορον ἐκάστου τὸ κατὰ τὴν ὁμοιότητα λαμβάνοντας. ὅταν οὖν ὕλην λέγωμεν, οὐ δεῖ πρὸς ἐνίων φιλοσόφων δόξας ἀποφερομένους ἀψυχόν τι σῶμα καὶ ἄποιον ἀργόν τε καὶ ἄπρακτον ἐξ ἑαυτοῦ διανοεῖσθαι. καὶ γὰρ ἔλαιον ὕλην μύρου καλοῦμεν, καὶ χρυσὸν ἀγάλματος, οὐκ ὄντα πάσης ἔρημα ὁμοιότητος. αὐτὴν τε τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὕλην ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς τῷ λόγῳ κοσμεῖν καὶ ρυθμίζειν παρέχομεν. τὸν τε νοῦν ἐνιοὶ τόπον εἰδῶν ἀπεφῆναντο, καὶ τῶν νοητῶν οἷον ἐκμαγεῖον. ἐνιοὶ δὲ καὶ τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς, οὐ δύναμιν, οὐδ' ἀρχὴν, ὕλην δὲ καὶ τροφὴν γενέσεως εἶναι δοξάζουσιν. ὢν ἐχομένους χρῆ καὶ τὴν θεὸν ταύτην οὕτω διανοεῖσθαι τοῦ πρώτου θεοῦ μεταλαγχάνουσιν αἰεὶ καὶ συνοῦσαν ἔρωτι τῶν περὶ ἐκείνον ἀγαθῶν καὶ καλῶν, οὐχ ὑπεναντίαν²⁶⁶. ἀλλ' ὥσπερ ἄνδρα νόμιμον καὶ δίκαιον ἐρᾶν²⁶⁷ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ γυναῖκα χρηστὴν ἔχουσιν ἄνδρα καὶ συνοῦσαν, ὅμως ποθεῖν λέγομεν. οὕτως αἰεὶ γλιχομένην ἐκείνου, καὶ περὶ ἐκείνον παροῦσαν²⁶⁸ καὶ ἀναπιμπλαμένην τοῖς κυριωτάτοις μέρεσιν καὶ καθαρωτάτοις.

²⁶¹f. ἀρτίου. *integra*. Hoc si admittas, posses πλήρης pro περισσῷ accipere. *Reiske*.

²⁶²μεταλαμβάνοντές πως ἀποδίδομεν. *reddimus quodammodo, sic aliis nominibus interpretantes*. *Reiske*.

²⁶³φύσει μακρὸν] μακρὸς quid significet hoc loco? ut et post duas fere cum dimidia paginas διαλεγόμενα καὶ φθιρόμενα. forte διαφλεγόμενα. Paulo ante ἔρημα ὁμοιότητος, sensus dictat scribendum ποιότητος. *Xylander*. μακρὸν] f. ἀβληχρὸν, *debilem*, aut ἀμαυρὸν. v. p. 477. i. *Reiske*.

²⁶⁴Nil caussae video, quare ὥρος mutetur. Nam *mundus* et ὥρος idem esse dicebatur in superioribus. et utrumque a *munditie* et *venusta specie* dictum est. *Reiske*.

²⁶⁵οὔσιν hic positum pro ἀληθῶς οὔσιν, aut ἀληθέσιν. deinde pro secundo τὸ mallem τῷ, et comma sublatum. τῷ idem ibi erit, atque ἐκ τοῦ. *id quod unicuique rei praesenti ob aliquam similitudinem conveniens est*. *Reiske*.

²⁶⁶f. ὑπεναντιοῦσαν. *Reiske*.

²⁶⁷Locus hic est sanus, nihil assutum et aliunde invectum. Viri est ἐρᾶν uxorem; uxoris ποθεῖν maritum. *Reiske*.

²⁶⁸λιπαροῦσαν ipse quoque, antequam Squirium consuluissem, conieceram, motus loco nostri, qui p. 474. s. exstat. *Reiske*.

59. ὅπου δὲ ὁ Τυφὼν παρεμπίπτει τῶν ἐσχάτων ἀπτόμενος, ἐνταῦθα δοκοῦσαν ἐπισκυθρῶπαίειν καὶ πενθεῖν λεγομένην, καὶ λείψανα ἄττα καὶ σπαράγματα τοῦ Ὀσίριδος ἀναζητεῖν καὶ στολίζειν, ὑποδεχομένην τὰ φθειρόμενα καὶ ἀποκρύπτουσιν, ὥσπερ ἀναφαίνει πάλιν τὰ γινόμενα, καὶ ἀνίσιν ἐξ ἑαυτῆς· οἱ μὲν γὰρ ἐν οὐρανῷ καὶ ἄστροις λόγοι καὶ εἶδη καὶ ἀπορροαὶ τοῦ θεοῦ μένουσι, τὰ δὲ τοῖς παθητικοῖς διεσπαρμένα, γῇ καὶ θαλάττῃ καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, διαλεγόμενα²⁶⁹ καὶ φθειρόμενα καὶ θαπτόμενα, καὶ πολλάκις αὖθις ἐκλάμπει καὶ ἀναφαίνεται αἰς γενέσεσι. διὸ τὸν Τυφῶνα τῇ Νέφθυϊ συνοικεῖν φησὶν ὁ μῦθος, τὸν δὲ Ὀσίριν κρύφα συγγενέσθαι. τὰ γὰρ ἔσχατα μέρη τῆς ὕλης, ἃ νέφθουν καὶ τελευτὴν καλοῦσιν, ἢ φθαρτικὴ μάλιστα κατέχει δύνამις. ἢ δὲ γόνιμος καὶ σωτήριος ἀσθενὲς σπέρμα καὶ ἀμαυρὸν εἰς ταῦτα διαδίδωσιν, ἀπολλυμένη, ὑπὸ τοῦ Τυφῶνος, πλὴν ὅσον ἢ Ἰσις ὑπολαμβάνουσα, σώζει καὶ τρέφει καὶ συνίστησι.

60. καθόλου δ' ἀμείνων οὗτός ἐστιν,²⁷⁰ ὥσπερ καὶ Πλάτων ὑπονοεῖ καὶ Ἀριστοτέλης. κινεῖται δὲ τῆς φύσεως τὸ μὲν γόνιμον καὶ σωτήριον ἐπ' αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ εἶναι, τὸ δ' ἀναιρετικὸν καὶ φθαρτικὸν, ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ μὴ εἶναι. διὸ τὸ μὲν Ἰσιν καλοῦσι, παρὰ τὸ ἴεσθαι μετ' ἐπιστήμης καὶ φέρεσθαι, κίνησιν οὖσαν ἐμψυχον καὶ φρόνιμον. οὐ γάρ ἐστι τοῦνομα βαρβαρικόν, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς θεοῖς πᾶσιν ἀπὸ δυεῖν γραμμάτων²⁷¹ τοῦ θεατοῦ καὶ τοῦ θεόντος ἐστὶν ὄνομα κοινόν, οὕτω τὴν θεὸν ταύτην ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ἅμα καὶ τῆς κινήσεως, Ἰσιν μὲν ἡμεῖς, Ἰσιν²⁷² δ' Αἰγύπτιοι καλοῦσιν. οὕτω δὲ καὶ Πλάτων²⁷³ φησὶ τὴν ὁσίαν δηλοῦν τοὺς παλαιούς, Ἰσίαν καλοῦντας· οὕτω καὶ τὴν νόησιν καὶ τὴν φρόνησιν, ὡς νοῦ φορὰν καὶ κίνησιν οὖσαν, ἰεμένου καὶ φερομένου, καὶ τοῦ συνιέναι καὶ τάγαθόν ὅλως, καὶ ἀρετὴν ἐπὶ τοῖς εὐροῦσι²⁷⁴ καὶ θεοῦσι θέσθαι. καθάπερ αὖ πάλιν τοῖς ἀντιφωνοῦσιν ὀνόμασι λοιδορεῖσθαι τῶν κατὰ²⁷⁵ τὸ τὴν φύσιν ἐμποδίζον καὶ συνδέον καὶ ἴσχον καὶ κωλύον ἴεσθαι καὶ ἰέναι κακίαν, ἀπορίαν, δειλίαν, ἀνίαν προσαγορευόντων.²⁷⁶

61. ὁ Ὀσίρις ἐκ τοῦ ὀσίου καὶ ἱεροῦ τοῦνομα μεμιγμένον ἔσχηκε· κοινὸς γάρ ἐστι τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ τῶν ἐν ἄδου λόγους· ὡς τὰ μὲν ἱερά, τὰ δὲ ὅσια τοῖς παλαιοῖς²⁷⁷ ἦν προσαγορεύειν.

²⁶⁹Si mutanda esset vulgata, probare Baxteri διαλυόμενα. sed διαλεγόμενα potest non solum defendi, sed etiam pro elegantia haberi. quae decerpuntur, deleguntur, seorsim quaeque diversis in locis deponuntur. Posset quoque de διαφερόμενα cogitari. καὶ ante πολλάκις deleri oportere videram ipse quoque, ut et ἀπολλύμενον p. 477. 2. Reiske.

²⁷⁰Coniecera aliquando ἀμεινον οὕτως ἐστίν, scil. διανοεῖσθαι. nunc tamen magis placet καθόλου δ' ὁ γεννῶν οὗτός ἐστι. scil. Osiris. Reiske.

²⁷¹γραμματῶν rectum est. nam e vocabulis θεατῆς et θέων duae tantum primae literae servantur ad vocab. θεὸς formandum. Reiske.

²⁷²In vocab. Ἰσις exarando aliam Graecos, aliam Aegyptios, rationem fuisse secutos, hoc e loco colligitur. non tamen patet, quae illa fuerit diversitas. Reiske.

²⁷³Platonica haec vitiosa sunt. nam ἰσίαν καλοῦντας non cohaeret. ut cohaereat, δηλοῦν lege pro δηλοῦντος. Certe in Cratyllo οὐσία dicitur olim ἐσία et ὠσία dicta, et ἱεσις esse κίνησις, ac κακία τὸ κακῶς ἰόν. Vide ibi. Xylander.

²⁷⁴Coniecera olim εὐροῦσι. concedam tamen haud invitus Squirrii, Bentleii, et, quod praecipuum, Platonis auctoritati. Reiske.

²⁷⁵Aut delend. τῶν κατὰ, aut cum τοὺς πάλαι, vel τοὺς παλαιούς permutandum, aut cum νενομικέναι, stauit. Reiske.

²⁷⁶προσαγορεύοντας. pendet enim a superiori φησὶ δηλοῦ τοὺς παλαιούς. Reiske.

²⁷⁷Post τοῖς παλαιοῖς excidit aut ἐν ἔθει, aut νόμιμον. Reiske.

ὁ δ' ἀναφαίνων τὰ οὐράνια καὶ τῶν ἄνω φερομένων Ἄνουβις λόγος,²⁷⁸ ἔστι δὲ, ὅτε καὶ Ἑρμάνουβις ὀνομάζεται, τὸ μὲν, ὡς τοῖς ἄνω, τὸ δὲ, ὡς τοῖς κάτω προσήκον. διὸ καὶ θύουσιν αὐτῷ τὸν μὲν λευκὸν ἄλεκτρονα, τὸν δὲ²⁷⁹ κροκίαν, τὰ μὲν εἰλικρινῆ καὶ φανὰ, τὰ δὲ μικτὰ καὶ ποικίλα νομίζοντες.²⁸⁰ οὐ δὲ θυμαίνει τῶν ὀνομάτων τὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεθισταμένοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μέχρι νῦν παραμένει καὶ ξενιτεύει παρ' ἐτέροις, ὧν ἕνια τὴν ποιητικὴν ἀνακαλουμένην διαβάλλουσιν ὡς βαρβαρίζουσιν οἱ γλώττας τὰς τοιαύτας²⁸¹ προσαγορεύοντες. ἐν δὲ ταῖς Ἑρμοῦ λεγομέναις βίβλοις ἱστοροῦσι γεγράφθαι περὶ τῶν ἱερῶν ὀνομάτων, ὅτι τὴν μὲν ἐπὶ τῆς τοῦ ἡλίου περιφορᾶς τεταγμένην δύναμιν, Ὡρον, Ἑλληνες δ' Ἀπόλλωνα καλοῦσι· τὴν δ' ἐπὶ τοῦ πνεύματος, οἱ μὲν Ὅσριν, οἱ δὲ Σάραπιν, οἱ δὲ, Σωθὶ Αἰγυπτιστί. σημαίνει δὲ κύησιν, ἣ τὸ κύειν. διὸ καὶ παρατροπῆς γενομένης τοῦ ὀνόματος, Ἑλληνιστὶ κύων κέκληται τὸ ἄστρον, ὅπερ ἴδιον τῆς Ἰσιδος νομίζουσιν. ἥκιστα μὲν οὖν²⁸² δεῖ φιλοτιμεῖσθαι περὶ τῶν ὀνομάτων, οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ὑφιεμένην τοῦ Σαράπιδος Αἰγυπτίαις, ἣ τοῦ Ὀσίριδος. ἐκεῖνο μὲν οὖν ξενικόν, τοῦτο δὲ Ἑλληνικόν, ἄμφω δὲ ἐνὸς θεοῦ καὶ μιᾶς δυνάμεως ἡγούμενος.

62. ἔοικε δὲ τούτοις καὶ τὰ Αἰγύπτια. τὴν μὲν γὰρ Ἰσιν πολλάκις τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ὀνόματι καλοῦσι, φράζοντι τοιοῦτον λόγον, ἦλθον ἀπ' ἐμαυτῆς· ὅπερ ἐστὶν αὐτοκινήτου φορᾶς δηλωτικόν· ὁ δὲ Τυφῶν (ὥσπερ εἴρηται) Σῆθ, καὶ Βέβων, καὶ Σμὺ ὀνομάζεται, βίαιόν τινα καὶ καλυπτικὴν ἐπίσχεσιν, ὑπεναντίωσιν, ἣ ἀναστροφὴν, ἐμφαίνειν βουλομένων τῶν ὀνομάτων. ἔτι τὴν σιδηρίτιν λίθον, ὅστέον Ὡρου, Τυφῶνος δὲ τὸν σίδηρον, ὡς ἱστορεῖ Μάνεθος, καλοῦσιν. ὥσπερ γὰρ ὁ σίδηρος πολλάκις μὲν ἐλκομένῳ καὶ ἐπομένῳ πρὸς τὸν λίθον ὁμοίος ἐστὶ, πολλάκις δ' ἀποστρέφεται καὶ ἀποκρούεται πρὸς τοῦναντίον, οὕτως ἡ σωτήριος καὶ ἀγαθὴ καὶ λόγον ἔχουσα τοῦ κόσμου κίνησις ἐπιστρέφεται τε καὶ προσάγεται καὶ μαλακώτερον²⁸³ ποιεῖ, πείθουσα τὴν σκληρίαν ἐκείνην καὶ τυφώνιον,²⁸⁴ εἴτ' αὐθις ἀναχθεῖσα²⁸⁵ εἰς αὐτὸν ἀνέστρεψε καὶ κατέδυσεν εἰς τὴν ἀπορίαν.²⁸⁶ ἔτι φησὶ περὶ τοῦ Διὸς ὁ Εὐδόξος μυθολογεῖν Αἰγυπτίους, ὡς τῶν σκελῶν συμπεφυκῶτων αὐτῷ μὴ δυνάμενος βαδίζειν, ὑπ' αἰσχύνῃς ἐρημῖα διέτριβεν· ἣ δ' Ἰσις διατεμούσα καὶ διαστήσασα τὰ μέρη ταῦτα τοῦ σώματος, ἀρτίποδα τὴν πορείαν παρέσχεν· αἰνίττεται δὲ καὶ διὰ τούτων ὁ μῦθος, ὅτι καθ' ἑαυτὸν ὁ τοῦ θεοῦ νοῦς καὶ λόγος, ἐν τῷ ἀοράτῳ καὶ ἀφανεῖ βεβηκώς, εἰς γένεσιν ὑπὸ κινήσεως προήλθεν.

63. ἐμφαίνει καὶ τὸ²⁸⁷ σειστρον, ὅτι σείεσθαι δεῖ τὰ ὄντα καὶ μηδέποτε παύεσθαι φορᾶς, ἀλλὰ οἷον ἐξεγείρεσθαι καὶ κλονεῖσθαι καταδαρθάνοντα καὶ μαραινόμενα. τὸν γὰρ Τυφῶνα φασὶ τοῖς σειστροῖς ἀποτρέπειν καὶ ἀποκρούεσθαι, δηλοῦντες, ὅτι τῆς φθορᾶς συνδεούσης καὶ

²⁷⁸ λόγος Ἄνουβις vocabulis transpositis. *Reiske.*

²⁷⁹ Aut τὸ μὲν et τὸ δὲ, *modo album, modo croceum gallum*, aut νῦν μὲν et νῦν δὲ, *eodem sensu. Reiske.*

²⁸⁰ f. τῷ μὲν τὰ εἰλικρινῆ καὶ φανὰ, τῷ δὲ τὰ μικτὰ καὶ ποικίλα δηλοῦσθαι νομίζοντες. *Reiske.*

²⁸¹ γλώττας τὰς τοιαύτας.] Lego γλώττας τὰ τοιαῦτα. *Xylander.* Salmasius τὰ τοιαῦτα scribit. *Reiske.*

²⁸² In hoc paragrapho nulla cohaesio est verborum. quid si legas pro ὑφιεμένην, ὑφίεμην, ut sit optatius ab ὑφίεμαι. mihi sane videtur sic locus fore integer. Sed quae de Minerva sequuntur, restituere nequeo. *Xylander.*

²⁸³ μαλακώτεραν. *Reiske.*

²⁸⁴ f. τὴν σκληρίαν ἐκείνην καὶ τυφώνιον ἀπήνειαν, nisi malis τυφώνιαν legere, idque τὸν τρόπον τυφώνιον interpretari. *Reiske.*

²⁸⁵ Aut ἀνασχεθεῖσα, aut ἀναχυθεῖσα, aut ἀνεθεῖσα, aut ἀναχθεῖσα. *Reiske.*

²⁸⁶ ἀπορίαν] f. ἀκοσμίαν, aut ἀπειθίαν, aut ἀκολασίαν, aut ἀκρασίαν. *Reiske.*

²⁸⁷ ἐμφαίνει δὲ καὶ τὸ σ. *Reiske.*

ιστάσης, αὐθις ἀναλύει τὴν φύσιν καὶ ἀνίστησι διὰ τῆς κινήσεως ἢ γένεσις. τοῦ δὲ σειστροῦ περιφεροῦς ἄνωθεν ὄντος, ἡ ὄψις περιέχει τὰ σειόμενα τέτταρα. καὶ γὰρ ἡ γενομένη καὶ φθειρομένη μοῖρα τοῦ κόσμου περιέχεται μὲν ὑπὸ τῆς σεληνιακῆς σφαίρας, κινεῖται δ' ἐν αὐτῇ πάντα καὶ μεταβάλλεται διὰ τῶν τεττάρων στοιχείων, πυρὸς, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος. τῇ δ' ἀψίδι τοῦ σειστροῦ κατὰ κορυφὴν ἐντορεύουσιν αἴλουρον ἀνθρώπου πρόσωπον ἔχοντα · κάτω δὲ ὑπὸ τὰ σειόμενα, πῇ μὲν Ἰσιδος, πῇ δὲ Νέφθυος πρόσωπον, αἰνιττόμενοι τοῖς μὲν προσώποις γένεσιν καὶ τελευτῇ, (αὗται γάρ εἰσι τῶν στοιχείων μεταβολαὶ καὶ κινήσεις) τῷ δ' αἰλούρω τὴν σελήνην, διὰ τὸ ποικίλον καὶ νυκτουργὸν καὶ γόνιμον τοῦ θηρίου. λέγεται γὰρ ἐν τίκτειν, εἴτα δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα καὶ πέντε · καὶ καθ' ἐν οὕτως ἄχρι τῶν ἑπτὰ προστίθῃσιν, ὥστ' ὀκτώ καὶ εἴκοσι τὰ πάντα τίκτειν, ὅσα καὶ τῆς σελήνης φῶτά ἐστιν. τοῦτο μὲν οὖν ἴσως μυθωδέστερον · αἱ δ' ἐν τοῖς ὄμμασιν αὐτοῦ κόραι πληροῦσθαι μὲν καὶ πλατύνεσθαι δοκοῦσιν ἐν πανσελήνῳ, λεπτύνεσθαι δὲ καὶ μαραυγεῖν ἐν ταῖς μειώσεσι τοῦ ἄστρου. τῷ δ' ἀνθρωπομόρφῳ τοῦ αἰλούρου τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν ἐμφαίνεται τῶν περὶ τὴν σελήνην μεταβολῶν.

64. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἥλιον, οὔτε γῆν, οὔτε οὐρανόν, Ὅσιριν, ἢ Ἴσιν, ὀρθῶς ἔχει νομίζειν, οὔτε πῦρ Τυφῶνα πάλιν, οὔτ' αὐχμὸν, οὐδὲ θάλατταν, ἀλλ' ἀπλῶς ὅσον ἐστὶν ἐν τούτοις ἄμετρον καὶ ἄτακτον ὑπερβολαῖς, ἢ ἐνδείαις, Τυφῶνι προσνέμοντες. τὸ δὲ κεκοσμημένον καὶ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ὡς Ἰσιδος μὲν ἔργον, εἰκόνα δὲ καὶ μίμημα καὶ λόγον Ὅσιριδος, σεβόμενοι καὶ τιμώντες, οὐκ ἂν ἀμαρτάνοιμεν. ἀλλὰ καὶ τὸν Εὐδόξον ἀπιστοῦντα παύσομεν, καὶ διαποροῦντα, πῶς οὔτε Δήμητρι τῆς τῶν ἐρωτικῶν ἐπιμελείας μέτεστιν, ἀλλὰ Ἰσιδι · τὸν τε Διόνυσον οὐ τὸν Νεῖλον αὔξειν, οὔτε τῶν τεθνηκότων ἄρχειν δυνάμενον.²⁸⁸ ἐνὶ γὰρ λόγῳ κοινῷ τοὺς θεοὺς τούτους περὶ πᾶσαν ἀγαθοῦ μοῖραν ἡγούμεθα²⁸⁹ τετάχθαι. καὶ πᾶν, ὅσον ἔνεστι τῇ φύσει, καλὸν καὶ ἀγαθόν, διὰ τούτους ὑπάρχειν, τὸν μὲν, διδόντα τὰς ἀρχάς, τὴν δὲ, ὑποδεχομένην καὶ διαμένουσαν.²⁹⁰

65. οὕτω δὲ καὶ τοῖς πολλοῖς καὶ φορτικοῖς ἐπιχειρήσομεν, εἴτε ταῖς καθ' ὥραν μεταβολαῖς τοῦ περιέχοντος, εἴτε ταῖς καρπῶν γενέσεσι καὶ σποραῖς καὶ ἀρότροις χαίρουσι, τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τούτους συνοικειοῦντες, καὶ λέγοντες, θάπτεσθαι μὲν τὸν Ὅσιριν, ὅτε κρύπτεται τῆς γῆς σπειρόμενος ὁ καρπὸς, αὐθις δ' ἀναβιοῦσθαι καὶ ἀναφαίνεσθαι, ὅτε βλαστήσεως ἀρχή.²⁹¹ διὸ καὶ λέγεσθαι, τὴν Ἴσιν αἰσθομένην, ὅτι κύει, περιάψασθαι φυλακτήριον, ἕκτη μηνὸς ἱσταμένου Φαωφί. τίκτεσθαι δὲ τὸν Ἀρποκράτην περὶ τροπὰς χειμερινὰς, ἀτελῆ καὶ νεαρόν ἐν τοῖς προανθοῦσι καὶ προβλαστάνουσι. διὸ καὶ φακῶν αὐτῷ φυομένων ἀπαρχὰς ἐπιφέρουσι,²⁹² τὰς δὲ λοχείους ἡμέρας ἐορτάζειν μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν. ταῦτα γὰρ ἀκούοντες ἀγαπῶσι, καὶ πιστεύουσιν, αὐτόθεν ἐκ τῶν προχείρων καὶ συνήθων τὸ πιθανὸν ἔλκοντες.

66. καὶ δεινὸν οὐδὲν, ἂν πρῶτον μὲν ἡμῖν τοὺς θεοὺς φυλάττωσι κοινούς, καὶ μὴ ποιῶσιν Αἰγυπτίων ἰδίους, μηδὲ Νεῖλον, ἣν τε Νεῖλος ἄρδει μόνην χώραν τοῖς ὀνόμασι τούτοις καταλαμ-

²⁸⁸ δυνάμενον] f. οἰόμενον. *Reiske*.

²⁸⁹ Αὐτ' ἐπὶ πάσῃ ἀγαθοῦ μοῖρα ἡγούμεθα τετάχθαι, αὐτ' περὶ πᾶσαν ἀγαθοῦ μοῖραν πονεῖν [vel στρέφεσθαι] ἡγούμεθα τετάχθαι, αὐτ' minimo motu pro peri leg. ἐπὶ, ut p. 486. 9. *Reiske*.

²⁹⁰ διανέμουσαν ipse quoque conieci. *Reiske*.

²⁹¹ ἀρχει. *incipit. Reiske*.

²⁹² Αὐτ' προσφέρουσι, αὐτ' ἀποφέρουσι. v. p. 485. ult. et 488. 2. *Reiske*.

βάνοντες, μηδὲ ἔλη, μηδὲ λωτοὺς, μὴ θεοποιῖαν²⁹³ λέγοντες, ἀποστερῶσι μεγάλων θεῶν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ Νεῖλος μὲν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Βούτος, οὐδὲ Μέμφις· ἴσιν δὲ καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν θεοὺς ἔχουσι καὶ γινώσκουσιν ἅπαντες, ἐνίοις μὲν οὐ πάλαι τοῖς παρ' Αἰγυπτίων ὀνόμασι καλεῖν μεμαθηκότες, ἐκάστου δὲ τὴν δύναμιν ἐξαρχῆς ἐπιστάμενοι καὶ τιμῶντες. δεύτερον, ὃ μείζον ἔστιν, ὅπως σφόδρα προσέξουσιν καὶ φοβήσονται, μὴ λάθωσιν εἰς πνεύματα, καὶ ρεύματα, καὶ σπόρους, καὶ ἄρότους, καὶ πάθη γῆς καὶ μεταβολὰς ὥρων διαγνάφοντες τὰ θεῖα καὶ διαλύνοντες. ὥσπερ οἱ Διόνυσον τὸν οἶνον, Ἡφαιστον δὲ τὴν φλόγα. Φερσεφόνην δὲ φησὶ που Κλεάνθης τὸ διὰ τῶν καρπῶν φερόμενον καὶ φονευόμενον πνεῦμα. ποιητῆς δὲ τις ἐπὶ τῶν θεωριζόντων· Τῆμος ὅτ' αἰζήοι Δημήτερα κωλοτομεῦσιν²⁹⁴· οὐδὲν γὰρ τούτου διαφέρουσι τῶν ἱστία καὶ κάλους καὶ ἄγκυραν ἡγουμένων κυβερνήτην, καὶ νήματα καὶ κρόκας, ὑφάντην, καὶ σπονδεῖον,²⁹⁵ ἢ μελίκρατον, ἢ πτισάνην, ἱατρὸν· ἀλλὰ δεινὰς²⁹⁶ καὶ ἀθέους ἐμποιοῦσι δόξας, ἀναισθήτοις καὶ ἀψύχοις καὶ φθειρομέναις ἀναγκαιῶς ὑπ' ἀνθρώπων δεομένων καὶ χρωμένων φύσεσι καὶ πράγμασιν ὀνόματα θεῶν ἐπιφέροντες. ταῦτα μὲν γὰρ αὐτὰ νοῆσαι θεοὺς οὐκ ἔστιν.

67. οὐ γὰρ οὖν²⁹⁷ οὐδ' ἄψυχον ἀνθρώποις ὁ θεὸς ὑποχείριον, ἀπὸ τούτων δὲ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς²⁹⁸ καὶ δωρουμένους ἡμῖν, καὶ παρέχοντας ἀένναα καὶ διαρκῆ, θεοὺς ἐνομίσαμεν, οὐχ ἑτέροις παρ' ἑτέροις, οὐδὲ βαρβάρους καὶ Ἑλλήνας, οὐδὲ νοτίους καὶ βορείους· ἀλλ' ὥσπερ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ θάλασσα κοινὰ πᾶσιν, ὀνομάζεται δ' ἄλλως ὑπ' ἄλλων, οὕτως ἐνὸς λόγου τοῦ ταῦτα κοσμοῦντος καὶ μιᾶς προνοίας ἐπιτροπευούσης, καὶ δυνάμεων ὑπουργῶν ἐπὶ πάντας τεταγμένων, ἔτεροι παρ' ἑτέροις κατὰ νόμους γεγόνασιν τιμαὶ καὶ προσηγοραὶ καὶ συμβόλοις χρῶνται, καθιερώμενοι μὲν, ἀμυδροῖς,²⁹⁹ οἱ δὲ τρανωτέροις, ἐπὶ τὰ θεῖα τὴν νόησιν ὀδηγοῦντες οὐκ ἀκινδύνως. ἐνιοὶ γὰρ ἀποσφαλέντες παντάπασιν εἰς δεισιδαιμονίαν ὠλισθον· οἱ δὲ φεύγοντες ὥσπερ ἔλος³⁰⁰ τὴν δεισιδαιμονίαν, ἔλαθον αὐθις ὥσπερ εἰς κρημνὸν ἐμπεσόντες τὴν ἀθεότητα.

68. διὸ δεῖ μάλιστα πρὸς ταῦτα λόγον ἐκ φιλοσοφίας μυσταγωγὸν ἀναλαβόντας, ὅσιος διανοεῖσθαι τῶν³⁰¹ λεγομένων καὶ δρωμένων ἕκαστον· ἵνα μή, καθάπερ Θεόδωρος εἶπε, τοὺς λόγους αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ προτείνοντος, ἐνίοις τῇ ἀριστερᾷ δέχεσθαι τῶν ἀκρωμένων, οὕτως ἡμεῖς, ἃ καλῶς οἱ νόμοι περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς ἐορτάς ἔταξαν, ἑτέροις ὑπολαμβάνοντες, ἐξαμάρτ-

²⁹³ ἔλη, ἢ λωτοὺς, μηδὲ Αἰθιοπίαν λέγοντες. *Reiske.*

²⁹⁴ κωλοτομεῦσι.] In libello de Homero citatur ex ipso, et ibi est βωλοτομεῦσι. et pro ὅτ' legitur ἄρ'. et profecto nimis affectatum est κωλοτομεῖν. quanquam ad institutum quadret optime. Pro διαγνάφοντες scribe διαγράφοντες, pro ἄρότρους, ἄρότους, et κάλως pro κάλους, et φθειρομένοις, pro αἰς. *Xylander.*

²⁹⁵ σπογγίον. Spongia de medicorum, h. e. chirurgorum, est supellectile. *Reiske.*

²⁹⁶ ἅμα δὲ δεινὰς. *Reiske.*

²⁹⁷ οὐ γὰρ ἄνουν, οὐδὲ ἄψυχον. *Reiske.*

²⁹⁸ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς probum existimo, et accipio pro illis, *quibus cum eiusmodi rebus quaecunque consortium est.* χρήται οἶνω Bacchus, qui vinum invenit et hominibus largitur. Ceres frugibus, et sic porro. *Reiske.*

²⁹⁹ f. καθ. ἐρωμένοις, οἱ μὲν ἀμυδροῖς, et sic quoque Salmasius correxerat. *Reiske.*

³⁰⁰ φεύγοντες ὥσπερ ἔδος] Fortassis ἔθος: ut sit: ὥσπερ ἔθος, *sicuti fieri solet.* nisi quod loci ἀντίθετον videri potest aliud requirere. forte ἔδει legendum, *ut par erat.* Quid si legas ἔλος, ut superstitione paludi, impietas et deorum inficiatio praecipitio conferatur? Sed durius est hoc, et sine libro affirmare aliquid, temeritatis magnae. *Xylander.*

³⁰¹ f. διανοεῖσθαι πρὸς τῶν — *Reiske.*

ωμεν. ὅτι γὰρ περὶ³⁰² τὸν λόγον ἀνυστέον ἅπαντα, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων ἐστὶ λαβεῖν. τῇ μὲν γὰρ ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ πρώτου μηνὸς ἐορτάζοντες τῷ Ἑρμῇ, μέλι καὶ σύκον ἐσθίουσιν, ἐπιλέγοντες, γλυκὺ ἢ ἀλήθεια. τὸ δὲ τῆς Ἰσιδος φυλακτήριον, ὃ περιάπτεσθαι μυθολογοῦσιν αὐτήν, ἐξερμηνεύεται φωνῇ ἀληθείας. τὸν δὲ Ἀρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινα νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον. ἐν δὲ τῷ Μεσορῇ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες³⁰³ λέγουσιν, γλώσσα τύχη, γλώσσα δαίμων. τῶν δ' ἐν Αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερωσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ὅμοιον. οὐδὲν γὰρ, ὢν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε, θειότερον λόγου καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπήν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμαι,³⁰⁴ ὅσα φρονεῖν, εὖσχημα λέγειν.

69. οἱ δὲ πολλοὶ γελοῖα δρῶσιν ἐν ταῖς πομπαῖς καὶ ταῖς ἐορταῖς, εὐφημίαν προκηρύττοντες, εἴτα περὶ τῶν θεῶν αὐτῶν τὰ δυσφημότατα καὶ λέγοντες καὶ διανοοῦμενοι. πῶς οὖν χρηστέον ἐστὶ ταῖς σκυθρωπαῖς καὶ ἀγελάστοις, καὶ πενθίμοις θυσίαις, εἰ μήτε παραλιπεῖν τὰ νενομισμένα καλῶς ἔχει, μήτε φύρειν τὰς περὶ θεῶν δόξας, καὶ συνταράττειν ὑποψίας ἀτόποις; καὶ παρ' Ἑλλήσιν ὅμοια πολλὰ γίνεται περὶ τὸν αὐτὸν ὁμοῦ τι χρόνον, οἷς Αἰγύπτιοι δρῶσιν ἐν τοῖς ὁσίοις.³⁰⁵ καὶ γὰρ Ἀθήνησι νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες ἐν θεσμοφορίοις χαμαὶ καθήμεναι. καὶ Βοιωτοὶ τὰ τῆς Ἀχαιᾶς μέγαρα κινοῦσιν, ἐπαχθῇ τὴν ἐορτὴν ἐκείνην ὀνομάζοντες, ὡς διὰ τὴν τῆς κόρης κάθοδον³⁰⁶ ἐν ἧς τῆς Δήμητρος οὐσης. ἔστι δὲ ὁ μὴν οὗτος περὶ πλειάδα σπόριμος, δὴν Ἀθῆρ Αἰγύπτιοι, Πυανεψιώνα δ' Ἀθηναῖοι, Βοιωτοὶ δὲ Δαμάτριον καλοῦσι. τοὺς δὲ πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦντας ἱστορεῖ Θεόπομπος ἡγεῖσθαι καὶ καλεῖν, τὸν μὲν χειμῶνα Κρόνον, τὸ δὲ θέρος, Ἀφροδίτην, τὸ δ' ἔαρ, Περσεφόνην. ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ἀφροδίτης γεννᾶσθαι πάντα. Φρύγες δὲ τὸν θεὸν οἰόμενοι χειμῶνος καθεύδειν, θέρους δ' ἐγρηγορέναι, τοτὲ μὲν κατευνασμούς, τοτὲ δ' ἀνεγέρσεις βακχεύοντες αὐτῷ τελοῦσι. Παφλαγόνες δὲ καταδεῖσθαι καὶ καθείργνυσθαι χειμῶνος, ἥρος δὲ κινεῖσθαι καὶ ἀναλύεσθαι φάσκουσι.

70. καὶ δίδωσιν ὁ καιρὸς ὑπόνοιαν ἐπὶ τῶν καρπῶν τῇ ἀποκρύψει γεννᾶσθαι τὸν σκυθρωπασμόν, οὗς οἱ παλαιοὶ θεοὺς μὲν οὐκ ἐνόμιζον, ἀλλὰ δῶρα θεῶν ἀναγκαῖα καὶ μεγάλα³⁰⁷ πρὸς τὸ μὴ ζῆν ἀγρίως καὶ θηριωδῶς. καθ' ἣν δὲ ὥραν τοὺς μὲν ἀπὸ δένδρων³⁰⁸ ἑώρων ἀφανιζομένους παντάπασιν καὶ ἀπολείποντας, οὗς δὲ καὶ αὐτοὶ κατασπεύραντες ἔτι γλίσχρως καὶ ἀπόρως, διαμώμενοι ταῖς χερσὶ τὴν γῆν καὶ περιστέλλοντες αὐτὴς ἐπ' ἀδήλῳ τῷ πάλιν ἐκτελεῖσθαι καὶ συντέλειαν ἔξιν ἀποθέμενοι, πολλὰ θάπτουσιν ὅμοια καὶ πενθοῦσιν ἔπραττον. εἴτα ὥσπερ ἡμεῖς τὸν ὠνούμενον βιβλία Πλάτωνος, ὠνεῖσθαι φαμέν Πλάτωνα, καὶ Μένανδρον τὸν ὑποκρίνεσθαι τὰ Μενάνδρου³⁰⁹ ποιήματα ὑποτιθέμενον, οὕτως ἐκείνοι τοῖς τῶν

³⁰² περὶ] f. κατὰ, ut Marklandus, aut πρὸς leg. Reiske.

³⁰³ ἀποφέροντες. v. p. 484. 5. Reiske.

³⁰⁴ παρεγγυῶμαι.] Lego παρεγγυῶν. Xylander. Ego in παρεγγυῶνται incidi. Reiske.

³⁰⁵ f. ἐν τοῖς Ὀσιείοις. Reiske.

³⁰⁶ κάθοδον, *reditum*, non placet. sententia flagitat ἀρπαγὴν. Reiske.

³⁰⁷ f. δῶρα θεῶν μεγάλα καὶ ἀναγκαῖα πρὸς — Reiske.

³⁰⁸ ἀπὸ τῶν δένδρων. Reiske.

³⁰⁹ Μένανδρον ὑποκρίνεσθαι τὸν τὰ Μενάνδρου — ut recte Basileensis edit. Reiske.

θεῶν ὀνόμασι τὰ τῶν θεῶν δῶρα καὶ ποιήματα καλεῖν οὐκ ἐφείδοντο, τιμῶντες ὑπὸ χρείας καὶ σεμνύνοντες. οἱ δὲ ὕστερον, ἀπαιδεύτως δεχόμενοι καὶ ἀμαθῶς ἀναστρέφοντες ἐπὶ τοὺς θεοὺς τὰ πάθη τῶν καρπῶν καὶ τὰς παρουσίας τῶν ἀναγκαίων καὶ ἀποκρύψεις, θεῶν γενέσεις καὶ φθορὰς οὐ προσαγορεύοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ νομίζοντες, ἀτόπων καὶ παρανόμων καὶ τεταραγμένων δοξῶν αὐτοὺς ἐνέπλησαν, καίτοι τοῦ παραλόγου τὴν ἀτοπίαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες, οὐ μόνον Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος, ἢ ἐξῆς οἱ τοὺς Αἰγυπτίους, εἰ θεοὺς νομίζουσι, μὴ θρηγεῖν,³¹⁰ εἰ δὲ θρηνοῦσι, θεοὺς μὴ νομίζειν, ἀλλ' ὅτι γελοῖον ἅμα θρηνοῦντα εὐχεσθαι, τοὺς καρποὺς πάλιν ἀναφαίνειν καὶ τελειοῦν ἑαυτοῖς, ὅπως πάλιν ἀναλίσκωνται καὶ θρηνῶνται. τὸ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ἀλλὰ θρηνοῦσι μὲν τοὺς καρποὺς, εὐχονται δὲ τοῖς αἰτίοις καὶ δοτῆρσι θεοῖς, ἐτέρους πάλιν νέους ποιεῖν καὶ ἀναφύειν ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων.

71. ὅθεν ἄριστα λέγεται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τὸ τοὺς μὴ μανθάνοντας ὀρθῶς ἀκούειν ὀνομάτων, κακῶς χρῆσθαι καὶ τοῖς πράγμασιν, ὥσπερ Ἑλλήνων, οἱ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ γραπτὰ καὶ λίθινα μὴ μαθόντες, μηδ' ἐθισθέντες ἀγάλματα καὶ τιμᾶς θεῶν, ἀλλὰ θεοὺς καλεῖν, εἴτα τολμώντες λέγειν, ὅτι τὴν Ἀθηναῖαν Λαχάρη³¹¹ ἐξέδυσε, τὸν δ' Ἀπόλλωνα χρυσοῦς βοστρύχους ἔχοντα Διονύσιος ἀπέκειρεν, ὁ δὲ Ζεὺς ὁ Καπετώλιος περὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἐνεπρήσθη καὶ διεφθάρη. μανθάνουσιν οὖν³¹² ἐφελκόμενοι καὶ παραδεχόμενοι δόξας πονηρὰς ἐπομένους τοῖς ὀνόμασιν. τοῦτο δ' οὐχ ἥκιστα πεπόνθασιν Αἰγύπτιοι περὶ τὰ τιμώμενα τῶν ζώων. Ἕλληνες μὲν γὰρ ἐν γε τούτοις λέγουσιν ὀρθῶς καὶ νομίζουσιν, ἱερὸν Ἀφροδίτης ζῶον εἶναι τὴν περιστερὰν, καὶ τὸν δράκοντα τῆς Ἀθηνᾶς · καὶ τὸν κόρακα τοῦ Ἀπόλλωνος · καὶ τὸν κύνα τῆς Ἀρτέμιδος · (ὡς Εὐριπίδης · Ἑκάτης ἀγάλμα φωσφόρου κύων ἔση³¹³) Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοὶ θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ περιέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον, οὐδὲ χλευασμοῦ, καταπεπλήκασιν τὰς ἱεουργίας · ἀλλὰ τοῦτο³¹⁴ τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν · δόξα δ' ἐμφύεται δεινῇ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄκρατον ὑπερεΐδουσα³¹⁵ τὴν δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θραυστέροις εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα³¹⁶ καὶ θηριώδεις λογισμούς. ἢ καὶ περὶ τούτων³¹⁷ τὰ εἰκότα διελθεῖν οὐκ ἀνάρμοστόν ἐστι.

³¹⁰ Post θρηγεῖν videtur ἐκέλευον deesse. pro ἢ ἐξῆς correxit Salmasius δς ἀξιοῖ. *Reiske*.

³¹¹ De Lachare tyranno Athenarum vid. Simson ad A. M. 3709. et quae ad libell. de tarda numinis ira p. 558, 24. [edit. Francf.] dixi. De Dionysii sacrilegiis v. Interpp. Aeliani 1, 20. 29. Conflagravit quidem Capitolium A. C. 70. per turbas Vitellianarum et Vespasianarum partium, de quibus Tacit. Hist. 3, 71. existimo tamen illud incendium potius hic significari, quod A. V. C. 671. Capitolium igni iniectione absumsit, auctore facinoris dubio, suspitione nunc in Carbonem, nunc in Coss. vertente, nunc in aliquem a Sulla immissum. v. Simson ad A. M. 3922. forsitan igitur hic loci desideratur numerus belli civilis, et scribendum est περὶ τὸν πρῶτον ἐμφύλιον πόλεμον. Tria enim praecipua fuere civilia bella: Marii et Sullae; tum Pompeii et Caesaris; denique Augusti et Antonii, caeterorumque aequalium. *Reiske*.

³¹² Deleto οὖν, et puncto cum commate permutato, leg. διεφθάρη, λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἐφελκόμενοι. *Reiske*.

³¹³ κύων ἔση] Legebatur contra metri legem, ἐσσίν. Ego autem sic emendavi. etiam hoc motus, quod Hecubae aliquem ita vaticinari putem. nam et apud Euripidem Hecuba, et apud Lycophronem eadem aliis erbis denunciationis huius μεταμορφώσεως exstat. Caeterum ἀγάλμα non est proprie simulacrum sed quod habetur in deliciis, iocale barbaris, quo quis se oblectat. itaque pro *simulacrum* repono *delicium*. Sic Homerus quoque ἀγάλμα posuit Iliad. δ. 144. et alibi, itemque alii. *Xylander*. Ut Squirius edidit ἔση, ita quoque Salmasius correxerat. *Reiske*.

³¹⁴ τοῦτο μὲν τῆς — *Reiske*.

³¹⁵ ὑπερεΐδουσα, *deiciens, subruens*. *Reiske*.

³¹⁶ ἐκπίπτουσα. Salmasius correxerat τοὺς δὲ δριμυτέρους καὶ θραυστέρους εἰς ἀθέους ἐρέπτουσα. *Reiske*.

³¹⁷ ἢ καὶ περὶ τούτων] Interrogative haec legenda, aut potius ἢ legendum particula, ut vocant, illativa. neque multo post Ἑλληνικῶς pro κας, et συννεμηθέντων. *Xylander*.

72. τὸ μὲν γὰρ εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τοὺς θεοὺς τὸν Τυφῶνα δέισαντας μεταβαλεῖν, οἷον ἀποκρύπτοντας ἑαυτοὺς σώμασιν ἴβων καὶ κυνῶν καὶ ἱεράκων, πᾶσαν ὑπερπέπαικε τερατείαν καὶ μυθολογίαν· καὶ τὸ ταῖς ψυχαῖς τῶν θανόντων ὅσαι διαμένουσιν, εἰς ταῦτα μόνον γίνεσθαι τὴν παλιγγενεσίαν, ὁμοίως ἄπιστον. τῶν δὲ βουλομένων πολιτικὴν τινα λέγειν αἰτίαν, οἱ μὲν Ὅσιριν ἐν τῇ μεγάλῃ στρατιᾷ φασὶν εἰς μέρη πολλὰ διανείμαντα τὴν δύναμιν, λόχους³¹⁸ καὶ τάξεις Ἑλληνικὰς καλοῦσιν ἐπίσημα δοῦναι καὶ³¹⁹ ζωόμορφα πᾶσιν, ὧν ἐκάστῳ γένει τῶν συννεμηθέντων,³²⁰ ἱερὸν γενέσθαι καὶ τίμιον. οἱ δὲ τοὺς ὕστερον βασιλεῖς, ἐκπλήξεως ἔνεκα τῶν πολεμίων, ἐν ταῖς μάχαις ἐπιφαίνεσθαι θηρίων χρυσᾶς προτομάς καὶ ἀργυρᾶς περιτιθεμένους, ἄλλοι δὲ τῶνδε³²¹ τῶν δεινῶν τινα καὶ πανούργων βασιλέων ἱστοροῦσι, τοὺς Αἰγυπτίους καταμαθόντα τῇ μὲν φύσει κούφους καὶ πρὸς μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ὀξύρροπους ὄντας, ἄμαχον δὲ καὶ δυσκάρηκτον ὑπὸ πλῆθους δυνάμει ἐν τῷ σωφρονεῖν καὶ κοινοπραγεῖν ἔχοντας, αἰδίων αὐτοῖς ἐν κατασπορᾷ δείξαντα δεισιδαιμονίαν διαφορᾶς³²² ἀπαύστου πρόφασιν. τῶν γὰρ θηρίων ἃ προσέταξεν ἄλλοις ἄλλα τιμᾶν καὶ σέβεσθαι δυσμενῶς καὶ πολεμικῶς ἀλλήλοις προσφερομένων, καὶ τροφὴν ἐτέραν ἐτέρους προσίεσθαι πεφυκότας,³²³ ἀμύνοντες αἰετῶν οἰκείους ἕκαστοι καὶ χαλεπῶς ἀδικούμενοι φέροντες, ἐλάνθανον ταῖς τῶν θηρίων ἔχθραις συνελκόμενοι καὶ συνεκπολεμούμενοι πρὸς ἀλλήλους. μόνον γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται πρόβατον ἐσθίουσιν, ἐπεὶ καὶ λύκος, ὃν θεὸν νομίζουσιν· οἱ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύνας³²⁴ συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλους τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.³²⁵

73. πολλῶν δὲ λεγόντων εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τοῦ Τυφῶνος αὐτοῦ διάραςθαι ψυχὴν, αἰνίττεσθαι δόξειεν ἂν ὁ μῦθος, ὅτι πᾶσα φύσις ἄλογος καὶ θηριώδης τῆς τοῦ κακοῦ δαίμονος γέγονε μοίρας. κάκεῖνον ἐκμειλισσόμενοι καὶ παρηγοροῦντες περιέπουσι ταῦτα καὶ θεραπεύουσιν. ἂν δὲ πολὺς ἐμπίπτῃ καὶ χαλεπὸς αὐχμὸς, ἐπάγων ὑπερβαλλόντως ἢ νόσους ὀλεθρίους, ἢ συμφορὰς ἄλλας παραλόγους καὶ ἀλλοκότους, ἐνταῦθα τῶν τιμωμένων οἱ ἱερεῖς ἐπάγοντες ὑπὸ σκότους μετὰ σιωπῆς καὶ ἡσυχίας, ἀπειλοῦσι καὶ δεδίδτονται τοπρώτον, ἂν δ' ἐπιμείνῃ, καθιεροῦσι³²⁶ καὶ σφάττουσιν, ὡς δὴ τινα κολασμὸν ὄντα τοῦ δαίμονος τούτου, ἢ καθαρμὸν ἄλλως μέγαν ἐπὶ μεγίστοις· καὶ γὰρ ἐν Ἰδιθύας³²⁷ πόλει ζῶντας ἀνθρώπους κατεπίμψαν, ὡς Μανέθων ἱστόρηκε, Τυφώνιους καλοῦντες, καὶ τὴν τέφραν αὐτῶν λικμώντες ἡφάνιζον καὶ διέσπειρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐδράτο φανερώς καὶ καθ' ἕνα καιρὸν ἐν ταῖς κυνάσιν ἡμέραις· αἱ δὲ τῶν τιμωμένων ζώων καθιερεύσεις ἀπόρρητοι καὶ χρόνοις ἀτάκτοις πρὸς τὰ συμπύπτοντα γινόμεναι, τοὺς πολλοὺς λανθάνουσι, πλὴν ὅταν ταφὰς ἔχωσι, καὶ τῶν ἄλλων ἀναδεικνύντες

³¹⁸ f. ἃ λόχους. Salmasius Ἑλληνικῶς, aut Ἑλληνες, coniecerat. Reiske.

³¹⁹ καὶ delend. Reiske.

³²⁰ γένει τὸ συννεμηθὲν. Salmasius ὧν ἕκαστον τῷ γένει τῶν συννεμηθέντων. Reiske.

³²¹ τῶνδε delend. ut e sequentibus iteratum. Reiske.

³²² Distinguo et lego: ἐγκατασπεῖραι, δείξαντα δεισιδαιμονίαν, διαφορᾶς. sparsisse inter ipsos aeternae discordiae argumentum docenda superstitione. Reiske.

³²³ ἐτέρου προσίεσθαι πεφυκότος. Salmasius: ἐτέρων προσίεσθαι πεφυκότων. Reiske.

³²⁴ κύνα. Reiske.

³²⁵ διελύθησαν, hoc est συνηλλάγησαν, reconciliati fuerunt. Reiske.

³²⁶ καθιερεύουσι. v. p. 496. 7. Reiske.

³²⁷ ἐν Εἰληθύας πόλει emendavit Wesseling ad Diod. Sic. T. I. pag. 99, 86. vidit quoque Semlerus ad h. l. Reiske.

ἔνια πάντων παρόντων συνεμβάλωσιν, οἰόμενοι τοῦ Τυφῶνος ἀντιλυπεῖν καὶ κολοῦειν τὸ ἡδό-
μενον. ὁ γὰρ Ἑῶπις δοκεῖ μετ' ὀλίγων ἄλλων ἱερὸς εἶναι τοῦ Ὀσίριδος· ἐκεῖνῳ δὲ τὰ πλεῖστα
προσνέμουσι. καὶ ἂν ἀληθὴς ὁ λόγος οὗτος, σημαίνειν ἡγοῦμαι τὸ ζητούμενον ἐπὶ τῶν ὁμολο-
γουμένων καὶ κοινὰς ἔχόντων τὰς τιμὰς. οἷόν ἐστιν Ἴβις καὶ ἰέραξ καὶ κυνοκέφαλος, αὐτὸς ὁ
Ἑῶπις. οὕτω δὲ γὰρ τὸν ἐν Μένδητι τράγον καλοῦσι.

74. λείπεται δὲ δὴ τὸ χρειῶδες καὶ τὸ συμβολικόν, ὧν ἔνια θατέρου, πολλὰ δ' ἀμφοῖν μετέσ-
χηκε. βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δηλὸν ὅτι χρειᾶς ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν
· ὡς Λήμνιοι κορύδους, τὰ τῶν ἀπτελῶν ἐυρίσκοντας³²⁸ ὡὰ καὶ κόπτοντας· Θεσσαλοὶ δὲ
πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξώλεσαν ἅπαντας· διὸ καὶ
νόμον ἔθεντο φεύγειν, ὅστις ἂν ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κάρθαρν,³²⁹
εἰκόνας τινὰς ἑαυτοῖς ἀμαυρὰς ὥσπερ ἐν σταγόσιν ἡλίου τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως κατιδόντες·
τὴν μὲν γὰρ γαλῆν ἔτι πολλοὶ νομίζουσι καὶ λέγουσι κατὰ τὸ οὕς ὀχευομένην, τῷ δὲ στόματι
τίκτουσαν, εἰκασμα τῆς τοῦ λόγου γενέσεως εἶναι· τὸ δὲ κάρθαρν γένος οὐκ ἔχειν θήλειαν,
ἄρρενας δὲ πάντας ἀφίεναι τὸν γόνον εἰς τὴν σφαιροποιουμένην ὕλην, ἣν κυλινδοῦσιν ἀντι-
βάδην ὠθούντες, ὥσπερ δοκεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ ἥλιος ἐς τοῦναντίον περιστρέφειν, αὐτὸς ἀπὸ δυσ-
μῶν ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς φερόμενος. ἀσπίδα δὲ, ὡς ἀγήρω καὶ χρωμένην κινήσειν ἀνοργάνοις
μετ' εὐπετείας καὶ ὑγρότητος ἄστρω,³³⁰ ἣ προσεῖκασαν.

75. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιροῦσαν ἔσχηκε τιμὴν, ἀλλὰ οὐ³³¹ μίμημα
θεοῦ λέγεται γεγενῆσθαι· μόνος μὲν ἄγλωσσος ὢν. φωνῆς γὰρ ὁ θεὸς λόγος ἀπροσδεῆς ἐστὶ,
καὶ δι' ἀψόφου βαινῶν κελεύθου κατὰ δίκης³³² τὰ θνητὰ ἄγει κατὰ δίκην.³³³ μόνου δὲ φασιν
ἐν ὑγρῷ διατιυμένου τὰς ὄψεις ὑμένα λεῖον καὶ διαφανῆ παρακαλύπτειν³³⁴ ἐκ τοῦ μετώπου
κατερχόμενον, ὥστε βλέπειν μὴ βλεπόμενον, ὥ³³⁵ τῷ πρώτῳ θεῷ συμβέβηκεν. ὅπου δ' ἂν
ἢ θήλεια τῆς χώρας ἀποτέκη, τοῦτο Νείλου πέρας ἐπίσταται³³⁶ τῆς αὐξήσεως γενόμενον. ἐν
ὑγρῷ γὰρ οὐ δυνάμενοι, πόρρω δὲ φοβούμενοι τίκτειν, οὕτως ἀκριβῶς προαισθάνονται τὸ μέλ-
λον, ὥστε τῷ ποταμῷ προσελθόντι χρῆσθαι λοχεύομεναι, καὶ θάλπουσαι³³⁷· τὰ δ' ὡὰ ξηρὰ
καὶ ἄβρεκτα φυλάσσειν. ἐξήκοντα δὲ τίκτουσιν. καὶ τοσαύταις ἡμέραις ἐκλέπουσι,³³⁸ καὶ το-

³²⁸ ἀνευρίσκοντας. *Reiske*.

³²⁹ κάρθαρν] subaudi ἐτίμησαν, quod tacite a communi repeti debet. *Reiske*.

³³⁰ ἄστρω] *solis* puta. Solem *astrum* appellat uterque sermo per excellentiam. *Reiske*.

³³¹ Salmasius quoque negantem particulam deleverat. *Reiske*.

³³² καὶ δίκης bene habet. subaudi δι' ἀψόφου δίκης a communi. *Deus per semitam tacitam tacitumque ius procedens agit coram se res humanas*. Salmasius pro καὶ δίκης emendabat κατὰ δίκην, et rursus κατὰ δίκην, quod statim post sequitur, debebat. *Reiske*.

³³³ κατ' Εὐριπίδην. *Reiske*.

³³⁴ f. περικαλύπτειν. *Reiske*.

³³⁵ δ restituit Salmasius. *Reiske*.

³³⁶ ἐπίστανται. scil. Aegyptii. *Reiske*.

³³⁷ θάλπουσαι] subaudi ἑαυτὰς. *Reiske*.

³³⁸ ἐκλέπουσι scribendum, non ἐκλείπουσι. Vocabulum significat excludere de ovo pullum. exstat versus Musaei in Mario Plutarchi de aquila:

Ὅς δὴ μὲν τίκτει, δὴ δ'

ἐκλείπει, ἐν δ' ἀλιβάζει.

Notum est, quid sit λεπίς, λεπάς. Sed haec vox cum alibi, tum etiam apud Aristotelem usurpatur. *Xylander*.

σούτους ζῶσιν ἐνιαυτοὺς οἱ μακρότατον ζῶντες, δὲ τῶν μέτρων πρῶτον ἐστὶ τοῖς περὶ τὰ οὐράνια πραγματευομένοις. ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφοτέρα τιμωμένων, περὶ μὲν τοῦ κυνὸς εἴρηται πρόσθεν · ἡ δ' ἱβὶς ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἐρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἱατρικοῦ χρεῖαν κατιδόντας, οὕτω κλυζομένην³³⁹ καὶ καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς, οἱ δὲ νομιμώτατοι τῶν ἱερέων καθάρσιον ὕδωρ ἀγνίζοντες λαμβάνουσιν, ὅθεν ἱβὶς πέπωκεν. οὐ πίνει γὰρ ἡ³⁴⁰ νοσῶδες, ἡ πεφαρμαγμένον, οὐδὲ πρόσσεισι, τῇ δὲ τῶν ποδῶν διαβάσει πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ ῥύγχος³⁴¹ ἰσόπλευρον ποιεῖ τρίγωνον. ἔτι δὲ ἡ τῶν μελάνων πτερῶν περὶ³⁴² τὰ λευκὰ ποικιλία καὶ μίξις ἐμφαίνει σελήνην ἀμφίκυρτον. οὐδεὶς δὲ θαυμάζειν, εἰ γλίσχρας ὁμοιότητος οὕτως ἡγάπησαν Αἰγύπτιοι, καὶ Ἕλληνας³⁴³ ἐν τε γραπτοῖς ἐν τε πλαστοῖς, εἰκάσματος θεῶν ἐχρήσαντο πολλοῖς τοιούτοις. οἷον ἐν Κρήτῃ Διὸς ἦν ἄγαλμα μὴ ἔχον ὧτα · τῷ γὰρ ἄρχοντι καὶ κυρίῳ πάντων, οὐδενὸς ἀκούειν προσήκει. τῷ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν δράκοντα Φειδίας παρέθηκε · τῷ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Ἡλιδι, τὴν χελώνην, ὡς τὰς μὲν παρθένους φυλακῆς δεομένας, ταῖς δὲ γαμεταῖς οἰκουρίαν καὶ σιωπὴν πρέπουσαν. ἡ δὲ τοῦ Ποσειδῶνος τρίαινα σύμβολόν ἐστι τῆς τρίτης χώρας, ἣν θάλαττα κατέχει μετὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἀέρα τεταγμένην. διὸ καὶ τὴν ἀμφιτρίτην καὶ τοὺς τρίτυνας οὕτως ὠνόμασαν. οἱ δὲ Πυθαγόρειοι καὶ ἀριθμοὺς καὶ σχήματα θεῶν ἐκόσμησαν προσηγορίαις. τὸ μὲν γὰρ ἰσόπλευρον τρίγωνον, ἐκάλουν Ἀθηναῖαν κορυφαγενὴ καὶ τριτογένειαν, ὅτι τρισὶ καθέτοις ἀπὸ τῶν τριῶν γωνιῶν ἀγομέναις διαιρεῖται · τὸ δὲ ἐν, Ἀπόλλωνα, πείθουσα προφάσει³⁴⁴ καὶ διπλοτάτοις μονάδος³⁴⁵ · ἔριν δὲ, τὴν δῦδα καὶ τόλμαν³⁴⁶ · δίκην δὲ, τὴν τριάδα. τοῦ γὰρ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι κατ' ἔλλειψιν καὶ ὑπερβολὴν ὄντος, ἰσότητι δίκαιον³⁴⁷ ἐν μέσῳ γέγονεν · ἡ δὲ καλουμένη τετρακτὺς τὰ ἕξ καὶ τριάκοντα, μέγιστος ἦν ὄρκος, ὡς τεθρύλληται · καὶ κόσμος ὠνόμασται, τεσσάρων μὲν ἀρτίων τῶν πρώτων, τεσσάρων δὲ τῶν περισσῶν εἰς τὸ αὐτὸ συντιθεμένων, ἀποτελούμενος.

76. εἴπερ οὖν οἱ δοκιμώτατοι τῶν φιλοσόφων, οὐδ' ἐν ἀψύχοις καὶ ἀσωμάτοις πράγμασιν αἰνίγμα τοῦ θεοῦ κατιδόντες ἠξίου ἀμελεῖν οὐδὲν, οὐδ' ἀτιμάζειν, ἔτι μᾶλλον οἶμαι τὰς ἐν αἰσθανομέναις καὶ ψυχῇ ἐχούσαις καὶ πάθος καὶ ἦθος φύσεσιν ιδιότητος κατὰ τὸ ἦθος. ἀγαπητέον οὖν οὐ ταῦτα³⁴⁸ τιμώντας, ἀλλὰ διὰ τούτων τὸ θεῖον, ὡς ἐναργεστέρων³⁴⁹ ἐσόπτρων καὶ

³³⁹ οὕτω κλυζομένην] f. ὑποκλυζομένην uno verbo. *sibi partes infimas eluentem.* Reiske.

³⁴⁰ ἡ videri potest e sequente N iteratum, aut cum τι mutandum. Reiske.

³⁴¹ τὸ ῥύγχος bene habet. nam πρὸς a communi hic quoque repetitur. alias sanum esse nequiret διαβάσει τῶν ποδῶν πρὸς ἀλλήλους, nisi adderetur καὶ [πρὸς] τὸ ῥύγχος, sed deberet ἀπ' ἀλλήλων esse. Reiske.

³⁴² περὶ] l. πρὸς. Reiske.

³⁴³ Αἰγύπτιοι καὶ Ἕλληνας] Sententia indicat legendum Αἰγύπτιοι, ὅπου καὶ Ἕλληνας, καὶ γὰρ καὶ Ἕλλ. aut tale aliquid. *Xylander.* Αἰγύπτιοι, εἰ καὶ Ἕλληνας. facile potuit ei ob praecedens iota excidisse. Reiske.

³⁴⁴ πείθουσα προφάσει] Locus hic videtur a librario Arithmetices imperito corruptus. supra res est relata. Τετράκτος mentio est in carmine Pythagorae, quod usurpatur aureum. et unitas inter numeros locum habet in ea constituenda. 2. 4. 6. 8. 1. 3. 5. 7. Conficitur etiam ex hac progressionem. 3. 7. 11. 15. Sed haec alio pertinent. *Xylander.*

³⁴⁵ f. πειθοῦς γὰρ φασὶ καὶ ἀπλότητος σημεῖον εἶναι τὴν μονάδα. Reiske.

³⁴⁶ τόλμαν] num πόλεμον. Reiske.

³⁴⁷ f. τὸ ἰσότητι δίκαιον. Reiske.

³⁴⁸ Constituo et continuo locum sic: ιδιότητος ἀγαπητέον, οὐ ταῦτα τιμώντας. caeteris omissis. Consentit etiam quodammodo Salmasius ita locum constituens: ἐχούσαις κατὰ πάθος καὶ ἦθος φύσεσιν ιδιότητος, ἀγαπητέον, οὐ ταῦτα τιμώντας. Reiske.

³⁴⁹ ἐναργεστάτων. Reiske.

φύσει γεγονότων, ὡς ὄργανον ἢ τέχνην αἰ τοῦ πάντα κοσμοῦντος θεοῦ νομίζειν καλῶς.³⁵⁰ ἀξιόν τε³⁵¹ μηδὲν ἐμψυχον ἀψύχου, μηδ' ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον εἶναι · μηδ' ἂν τὸν σύμπαντά τις χρυσὸν ὁμοῦ καὶ σμάραγδον εἰς ταυτὸ συμφορήσῃ. οὐκ ἐν χροιαῖς γὰρ, οὐδ' ἐν σχήμασιν, οὐδ' ἐν λειότησιν ἐγγίνεται τὸ θεῖον, ἀλλ' ἀτιμωτέραν ἔχει νεκρῶν μοῖραν, ὅσα μὴ μετέσχε, μηδὲ μετέχειν τοῦ ζῆν πέφυκεν. ἡ δὲ ζῶσα καὶ βλέπουσα καὶ κινήσεως ἀρχὴν ἐξ αὐτῆς ἔχουσα, καὶ γνῶσιν οἰκείων καὶ ἀλλοτρίων φύσις, ἄλλως τε ἔσπακεν ἀποβρόχην καὶ μοῖραν ἐκ τοῦ φρονούντος, ὅπως κυβερνᾶται τὸ τε σύμπαν καθ' Ἡράκλειτον, ὅθεν οὐ χεῖρον ἐν τούτοις εἰκάζεται τὸ θεῖον, ἢ χαλκείοις³⁵² καὶ λιθίνοις δημιουργήμασιν, ἃ φθορὰς μὲν ὁμοίως δέχεται καὶ ἐπιχρώσεις, αἰσθήσεως δὲ πάσης φύσει καὶ συνέσεως ἐστέρηται. περὶ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων.

77. στολαὶ δὲ αἱ μὲν Ἰσιδος, ποικίλαι ταῖς βαφαῖς · (περὶ γὰρ ὕλην ἢ δύναμιν αὐτῆς, πάντα γινομένην καὶ δεχομένην, φῶς, σκότος · ἡμέραν, νύκτα · πῦρ, ὕδωρ · ζῶην, θάνατον · ἀρχὴν, τελευτήν) ἢ δ' Ὀσίριδος οὐκ ἔχει σκιάν, οὐδὲ ποικιλμόν, ἀλλὰ ἐν ἀπλοῦν τὸ φωτοειδές · ἄκρατον γὰρ ἡ ἀρχὴ καὶ ἀμιγῆς τὸ πρῶτον καὶ νοητὸν, ὅθεν ἅπαξ ταῦτα³⁵³ ἀναλαβόντες, ἀποτίθενται καὶ φυλάττουσιν. τὸ γὰρ νοητὸν ἀόρατον καὶ ἄψαυστον · ταῖς δ' Ἰσιακοῖς χρῶνται πολλάκις. ἐν χρήσει γὰρ τὰ αἰσθητὰ καὶ πρόχειρα ὄντα πολλὰς ἀναπτύξεις καὶ θέας αὐτῶν ἄλλοτ' ἄλλως ἀμειβομένων δίδωσιν. ἡ δὲ τοῦ νοητοῦ καὶ εἰλικρινοῦς καὶ ἀγίου νόησις, ὥσπερ ἀστραπὴ διαλάμψασα τῆς ψυχῆς ἅπαξ ποτὲ θιγεῖν καὶ προσιδεῖν προσέσχε. διὸ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἐποπτικὸν τοῦτο τὸ μέρος τῆς φιλοσοφίας καλοῦσιν, ὡς οἱ³⁵⁴ τὰ δοξαστὰ καὶ μικτὰ καὶ παντοδαπὰ ταῦτα παραμειψάμενοι τῷ λόγῳ, πρὸς τὸ πρῶτον ἐκείνο καὶ ἀπλοῦν καὶ αἷον ἐξάλλονται, καὶ θίγοντες ἄλλως³⁵⁵ τῆς περὶ αὐτὸ καθαρᾶς ἀληθείας, οἷον ἐντελῆ, τέλος ἔχειν φιλοσοφίαν³⁵⁶ νομίζουσι.

78. καὶ τοῦτο ὅπερ οἱ νῦν ἱερεῖς ἀφοσιούμενοι καὶ παρακαλυπτόμενοι³⁵⁷ μετ' εὐλαβείας ὑποδηλοῦσιν, ὡς ὁ θεὸς οὗτος ἄρχει καὶ βασιλεύει τῶν τεθνηκότων, οὐχ ἕτερος ὢν τοῦ καλουμένου παρ' Ἑλλήσιν ἄδου καὶ Πλούτωνος, ἀγνοούμενον, ὅπως ἀληθές ἐστι, διαταράττειν³⁵⁸ τοὺς πολλοὺς ὑπονοοῦντας ἐν γῇ καὶ ὑπὸ γῆν τὸν ἱερὸν καὶ ὅσιον ὡς ἀληθῶς Ὀσίριν οἰκεῖν, ὅπου τὰ σώματα κρύπτεται τῶν τέλους ἔχειν δοκούντων. ὁ δ' ἔστι μὲν αὐτὸς ἀπωτάτω τῆς γῆς ἄχραντος καὶ ἀμίαντος καὶ καθαρὸς, οὐσίας ἀπάσης φθορὰν δεχομένης καὶ θάνατον. ἀνθρώπων δὲ ψυχαῖς ἐνταυθοὶ μὲν ὑπὸ σωμάτων καὶ παθῶν περιεχομέναις οὐκ ἔστι μετουσία τοῦ θεοῦ, πλὴν ὅσον ὀνείρατος ἀμαυροῦ θιγεῖν νοήσῃ διὰ φιλοσοφίας. ὅταν δ' ἀπολυθεῖσαι μεταστώσιν εἰς τὸ αἰεδὲς καὶ ἀόρατον καὶ ἀπαθὲς καὶ ἀγνόν, οὗτος αὐταῖς ἡγεμὼν ἐστι καὶ βασιλεὺς ὁ θεός, ἐξηρημέναις ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ καὶ θεωμέναις ἀπλήστως καὶ ποθοῦσαις τὸ μὴ φατὸν, μηδὲ ῥητὸν ἀνθρώποις κάλλος · οὗ τὴν Ἱσιν ὁ παλαιὸς ἀποφαίνει λόγος ἐρώσαν

³⁵⁰ καὶ ὡς ὄργανον ἢ τέχνην δεῖ τοῦ πάντα καλῶς κοσμοῦντος θεοῦ νομίζειν. in his verbis vocab. τέχνη significat *opus arte perfectum*. Reiske.

³⁵¹ τε] I. γε. Reiske.

³⁵² Αὐτ χαλκείοις ποῦτις, αὐτ χαλκοῖς. Salmasius εἰκάζεσθαι et χαλκοῖς restituēbat. Reiske.

³⁵³ ταῦτα] I. τοῦτο. Reiske.

³⁵⁴ ὡς οἱ] I. ὅσοι. Reiske.

³⁵⁵ ἄλλως] f. ἀδόλως, αὐτ ὅλως, αὐτ ἀπλῶς. Reiske.

³⁵⁶ f. οἷον ἐν τελετῇ τέλος ἔχειν φιλοσοφίας. Salmasius τέλος ἔχειν debebat. Reiske.

³⁵⁷ περικαλυπτ. Reiske.

³⁵⁸ διαταράττει Salmasius restituit. Reiske.

ἀεὶ καὶ διώκουσαν καὶ συνοῦσαν, ἀναπιμπλάναι τὰ ἐνταῦθα πάντων καλῶν καὶ ἀγαθῶν, ὅσα γενέσεως μετέσχηκε. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχει τὸν μάλιστα θεοὶς πρέποντα λόγον.

79. εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν θυμιωμένων ἡμέρας ἐκάστης εἰπεῖν, ὥσπερ ὑπεσχόμεν, ἐκεῖνο διανοηθεῖ τις πρότερον, ὥς ἀεὶ μὲν οἱ ἄνδρες ἐν σπουδῇ μεγίστη τίθενται τὰ πρὸς ὑγείαν ἐπιτηδεύματα, μάλιστα δὲ ταῖς ἱερουργίαις καὶ ταῖς ἀγνείαις καὶ διαίταις οὐχ ἥττον ἐστὶ τουτὶ τοῦ ὁσίου τὸ ὑγιεινόν. οὐ γὰρ ὥντο καλῶς ἔχειν οὔτε σώμασιν, οὔτε ψυχαῖς ὑποούλοις καὶ νοσώδεσι θεραπεύειν τὸ καθαρόν καὶ ἀβλαβές πάντη καὶ ἀμίαντον. ἐπεὶ τοίνυν ὁ ἀήρ, ὃ πλεῖστα χρώμεθα καὶ σύνεσμεν, οὐκ ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει διάθεσιν καὶ κρᾶσιν, ἀλλὰ νύκτωρ πυκνοῦται καὶ πιέζει τὸ σῶμα καὶ συνάγει τὴν ψυχὴν εἰς τὸ δύσθυμον καὶ πεφροντικὸς, οἷον ἀχλυώδη γινομένην καὶ βαρεῖαν, ἀναστάντες εὐθὺς ἐπιθυμιῶσι ῥητίνην, θεραπεύοντες καὶ καθαίροντες τὸν ἀέρα τῇ διακρίσει, καὶ τὸ σύμφυτον τῷ σώματι πνεῦμα μεμαρασμένον ἀναρρίπιζοντες, ἐχούσης τι τῆς ὁσμῆς σφοδρὸν καὶ καταπληκτικόν. αὖθις δὲ μεσημβρίας αἰσθανόμενοι σφόδρα πολλὴν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίασιν ἀπὸ γῆς ἔλκοντα βία τὸν ἥλιον, καὶ καταμιγνύοντες³⁵⁹ τῷ ἀέρι τὴν σμύρναν ἐπιθυμιῶσι. διαλύει γὰρ ἡ θερμότης καὶ σκίδνησι τὸ συνιστάμενον ἐν τῷ περιέχοντι θολερόν καὶ ἰλυώδες. καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ πρὸς τὰ λοιμικὰ πάθη βοηθεῖν δοκοῦσι φλόγα πολλὴν ποιοῦντες ὥς λεπτύνουσιν τὸν ἀέρα. λεπτύνει δὲ βέλτιον, ἐὰν εὐώδη ξύλα καίωσιν, οἷα κυπαρίττου καὶ ἀρκεύθου καὶ πεύκης. Ἄκρων³⁶⁰ γοῦν τὸν ἱατρὸν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν μέγαν λοιμὸν εὐδοκιμήσαι λέγουσι, πῦρ κελεύοντα παρακαίειν τοῖς νοσοῦσιν· ὤνησε γὰρ οὐκ ὀλίγους. Ἀριστοτέλης δὲ φησι καὶ μύρων ἀνθέων καὶ λειμώνων εὐώδεις ἀποπνοίας οὐκ ἔλαττον ἔχειν τοῦ πρὸς ἡδονὴν τὸ πρὸς ὑγείαν, ψυχρὸν ὄντα φύσει καὶ παγετώδη τὸν ἐγκέφαλον ἡρέμα τῇ θερμότητι³⁶¹ καὶ λειότητι διαχεοῦσας. εἰ δὲ καὶ τὴν σμύρναν παρ' Αἰγυπτίοις βάλ καλοῦσιν, ἐξερμηνευθὲν δὲ τοῦτο μάλιστα φράζει τῆς ληρήσεως ἐκσκορπισμὸν, ἔστιν ἦν καὶ τοῦτο μαρτυρίαν τῷ λόγῳ τῆς αἰτίας δίδωσιν.

80. τὸ δὲ κύφι, μῖγμα μὲν ἐκκαίδεκα μνῶν συντιθεμένων³⁶² ἐστὶ, μέλιτος καὶ οἴνου καὶ σταφίδος καὶ κυπέρου, ῥητίνης τε καὶ σμύρνης καὶ ἀσπαλάθου καὶ σεσέλεως, ἔτι δὲ σχοίνου³⁶³ τε καὶ ἀσφάλτου καὶ θρύου καὶ λαπάθου, πρὸς δὲ τούτοις, ἀρκευθίδων ἀμφοῖν (ὧν τὴν μὲν, μείζονα, τὴν δὲ, ἐλάττονα καλοῦσι) καὶ καρδαμώμου καὶ καλάμου. συντίθενται δ' οὐχ ὅπως ἔτυχεν, ἀλλὰ γραμμάτων ἱερῶν τοῖς μυρεψοῖς, ὅταν ταῦτα μιγνύωσιν, ἀναγινωσκομένων. τὸν δ' ἀριθμὸν, εἰ καὶ πάνυ δοκεῖ τετράγωνος ἀπὸ τετραγώνου, καὶ μόνος ἔχων τὸν ἴσον ἰσάκεις ἀριθμὸν τῷ χωρίῳ τὴν περίμετρον ἴσην ἀγαγέσθαι προσηκόντως,³⁶⁴ ἐλάχιστα ῥητέον εἰς γε τοῦτο συνεργεῖν ἄλλα πλεῖστα³⁶⁵ τῶν συλλαμβανομένων, ἀρωματικὰς ἔχοντα δυνάμεις, γλυκὺ πνεῦμα καὶ χρηστὴν μεθίσιν ἀναθυμίασιν, ὃφ' ἥς ὅτε ἀήρ τρεπόμενος καὶ τὸ σῶμα διὰ τῆς πνοῆς

³⁵⁹ ἐγκαταμιγνύοντα. *Reiske.*

³⁶⁰ De Acrone Agrigentino v. Fabric. B. Gr. T. 13. p. 32. *Reiske.*

³⁶¹ θερμότητι] Atqui frigidae sunt exhalationes florum. sed in illis caussarum enarrationibus frigida et frivola multa vetusti sibi indulserunt. *Reiske.*

³⁶² Salmasius emendat μίγμα μὲν ἐξ ἐκκ. μ. συντιθέμενον. *Reiske.*

³⁶³ σχίνου. *iunci odorati, vel lentisci. Reiske.*

³⁶⁴ Comma ante προσηκόντως retrahendum. *Reiske.*

³⁶⁵ ἀλλὰ τὰ πλεῖστα. *Reiske.*

κινούμενον ὡς δεῖ,³⁶⁶ καὶ πρὸς ἡμᾶς ὑπνοῦται³⁶⁷ καὶ κρᾶσιν ἐπαγωγὸν ἴσχει, καὶ τὰ λυπηρὰ καὶ σύντονα τῶν μεθήμερινῶν φροντίδων ἄνευ μέθης, οἷον ἄμματα χαλᾶ καὶ διαλύει · καὶ τὸ φανταστικὸν καὶ δεκτικὸν ὀνείρων, ὥσπερ κάτοπτρον ἀπολεαίνει, καὶ ποιεῖ καθαρώτερον, οὐδὲν ἦττον, ἢ τὰ κρούματα τῆς λύρας, οἷς ἐχρῶντο πρὸ τῶν ὑπνῶν οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ ἐμπαθὲς καὶ ἄλογον τῆς ψυχῆς ἐξεπάδοντες οὕτω καὶ θεραπεύοντες. τὰ γὰρ ὁσφραντὰ πολλάκις μὲν τὴν αἴσθησιν ἀπολείπουσαν ἀνακαλεῖται, πολλάκις δὲ πάλιν ἀμβλύνει καὶ κατηρεμίζει διαχεομένων ἐν τῷ σώματι τῶν ἀναλωμάτων³⁶⁸ ὑπὸ λειότητος · ὥσπερ ἔνιοι τῶν ἰατρῶν τὸν ὑπνον ἐγγίνεσθαι λέγουσιν, ὅταν ἢ τῆς τροφῆς ἀναθυμιάσις οἷον ἔρπουσα λείως περὶ τὰ σπλάγχνα, καὶ ψηλαφῶσα ποιεῖ τινὰ γαργαλισμόν. τῷ δὲ κύφῳ χρώνται καὶ πόματι καὶ κράματι³⁶⁹ · πινόμενον γὰρ δοκεῖ τὰ ἐντὸς καθαίρειν, κοιλίας μαλακτικόν.³⁷⁰ ἄνευ δὲ τούτων ῥητίνῃ μὲν ἔστιν ἔργον ἡλίου καὶ σμύρναν πρὸς τὴν σελήνην³⁷¹ τῶν φυτῶν ἐκδακρύνοντων, τῶν δὲ τὸ κύφῳ συντιθέντων ἔστιν ἂν νυκτὶ χαίρει μᾶλλον, ὥσπερ ὅσα πνεύμασι ψυχροῖς καὶ σκιαῖς καὶ δρόσοις καὶ ὑγρότησι τρέφεσθαι πέφυκεν. ἐπεὶ τὸ τῆς ἡμέρας φῶς ἐν μὲν ἔστι καὶ ἀπλοῦν (καὶ τὸν ἥλιον ὁ Πίνδαρος ὀρᾶσθαι φησὶν ἐρήμης δι' αἰθέρος) ὁ καὶ νυκτερινὸς ἀήρ κρᾶμα σύμμιγμα πολλῶν γέγονε φώτων καὶ δυνάμεων, οἷον σπερμάτων εἰς ἐν ἀπὸ παντὸς ἄστρου καταρρέοντων. εἰκότως οὖν ἐκεῖνα μὲν, ὡς ἀπλᾶ καὶ ἀφ' ἡλίου τὴν γένεσιν ἔχοντα, δι' ἡμέρας, ταῦτα δὲ ὡς μικτὰ καὶ παντοδαπὰ ταῖς ποιότησιν, ἀρχομένης νυκτὸς ἐπιθυμιῶσιν.

³⁶⁶ Pro ὡς δεῖ dat Basil. δεῖ ὡς, unde effici debuerat κινούμενον λείως καὶ προσηγῶν ὑπνοῦται. postrema Squirius quoque emendavit. *Reiske*.

³⁶⁷ δεῖ ὡς καὶ πρὸς ἡμᾶς ὑπνοῦται] mendosa sunt haec, ut et prope finem χρὴ μαλακτικόν. Caeterum nescio, an fine careat suo hic liber. Paulo ante in enumeratione eorum, ex quibus Kyphi conficitur, θρύον memoratur. forte θρίον, cum iunci ante sit facta mentio. et pro μνῶν legi debere puto γενῶν. Species enim (ut appellatur) sunt 16. pondere inaequali mixtae. *Xylander*.

³⁶⁸ f. ἀναθυμιάτων. *Reiske*.

³⁶⁹ κράματι videtur idem hic loci, atque φαρμάκῳ, vel κυκεῶνι, significare. *Reiske*.

³⁷⁰ κοιλίας μαλακτικόν] ita Stephanus edidit. in Basil. est χρὴ μαλακτικόν, unde effiebam χρῆμα μαλακτικόν δν. *Reiske*.

³⁷¹ ἡλίου καὶ σμύρνα, πρὸς τὴν εἰλην τῶν φυτῶν, *resina et myrrha est opus solis, germinibus ad solis teporem lacrymantibus*, seu succum suum oleosum exsulantibus. *Reiske*.